

TYÖMIES 20 VUOTTA

TYÖMIES SOCIETYN Johtokunta, suunnitellessaan Työmiehen kaksikymmenvuotis-julkaisua, päätti sen lopullisesti julaista tässä muodossa ja jakaa ilmaiseksi kaikille Työmiehen lukijoille.

Viime vuosien aikana on Työmiehen tilaajamäärä siksi huomattavassa määrässä noussut, että tällainen teos olisi joka tapauksessa käynyt tarpeelliseksi, kaikki uudet tilaajat kun eivät tunne liikkeen kehitystä ja kun liikkeen viimevuotisten vaiheiden tuntemus on välttämätöntä yleensä työväenliikkeen seuraamiselle. Kymmenen vuoden kuluessa on tämän maan työväenliikkeessä tapahtunut suuria muutoksia ja kansainvälisesti on vallitsemassa valankumoustilanne, joka tosin ei ole ulottunut tähän maahan vielä, mutta tulee ulottumaan lähivuosina, joista syistä edes pintapuolisen yleiskuvan luominen tällaisenkin teoksen kautta on välttämätön vasta mukaan värvääntyneiden joukkojen kasvattamiseksi ymmärtämään työväenluokan taisteluita ja syventämään käsityksiä yleensä.

TYÖMIEN Johtokunta lausuu kiitoksensa kaikille asiain miehille, kirjeenvaihtajille ja yleensä niille suurille joukoille, jotka kahdessakymmenessä vuodessa loivat pohjan tälle lehtiliikkeelle, kehittäen siitä tämän maan suomalaisten työläisten suurimman ja taloudellisesti vakavimman liikkeen.

TYÖMIES SOCIETYN JOHTOKUNTA.

Proletaarin silmä

Työn raskaan raatajan silmä on lehti,
Ei kauaksi nää
omin silminsä uurtaja yksilön hyödyn.
Suru katsehen kurjalta himmentää
ja työläs on aatella lyödyn
yli yksilön murheen.
Mut' kun koko luokkansa urheen
hän mieltivi aivuilla, silmillä kurkkii,
kun kamppailuveljeinsä kanssa hän urkkii
mikä syynä on vaivan ja onnettomuuden,
miks uuraalla nälkä ja puutos ja huoli,
miks niin moni raataja ratketen kuoli,
mikä ehto on elämän uuden,
niin usva, min taa näköpiirinsä kaihtuu,
kuin loihtien haihtuu,
ja luokkansa silmällä kaiken hän huomaa
kova kohtalo että on riistäjän luomaa,
ja taistelu että on ainoa taika,
eho että ja uus tulis auvoisa aika.
Sitä vaali sä silmää siis, sitä helli ja puolla,
sun sokkona ettei horjua pakko ja huolla!

K. K.

KATSAUS 20-VUOTISEEN RAIVAUSTYÖHÖN

Uranoortajan työtä, sen sanan varsinaisessa merkityksessä, on ollut työväenliikkeen rakentaminen Amerikan suomalaisten työläisten keskuudessa. Niillä suomalaisilla työläisillä, jotka olivat Atlantin tälle puolelle siirtyneet 25—30 vuotta sitten, ei ollut minkäänlaista aavistustakaan työväenliikkeestä, muutamia sangen harvoja poikkeuksia lukuunottamatta. Se oli pappien ja kaikenlaisten keinottelijain kultaista aikaa. Henkisiä harrastuksia ei täkäläisten suomalaisten keskuudessa ollut, luokkaharrastuksista puhumattakaan.

Parikymmentä vuotta sitten alkoi Suomesta tänne siirtyä työläisiä, joilla oli jonkinlaisia harrastuksia työväenliikkeeseen, jopa joku heistä oli ollut mukanaikin kotimaassaan perustamassa työväenyhdistystä ja ottanut osaa sen toimintaan. Se oli pääasiallisesti näiden työläisten toimesta kun alettiin ajatella oman sanomalehden perustamista Amerikan suomalaisille työläisille, poistamaan sitä henkistä pimeyttä mikä silloin vallitsi.

Maaperä oli, kuten sanotti, karua. Mutta luottamusta työväenliikkeeseen ei niiltä työläisiltä, jotka tähän yritykseen antautuivat, puuttunut. Ja niin perustettiin lehti, Työmies, joka tänä vuonna täyttää kaksikymmentä vuotta.

Olisi ehkä asianmukaista tehdä perinpohjainen selonteko lehden vaiheista koko sen olemassaoloajalta, mutta siihen ei tällä kerralla ole tilaisuutta. Eikä sellainen ole välttämätöntäkään, syystä että Työmiehen vaiheet ensimmäiseltä kymmeneltä vuodelta on kutakuinkin perinpohjaisesti selostettu siinä julkaisussa, joka ilmestyi lehden täyttäessä kymmenen vuotta v. 1913. Ensimmäisen kymmenen vuoden vaiheista tyydymme mainitsemaan täs-

sä vain sen, että Työmiehen ensimmäinen numero ilmestyi Worcesterissa, Mass., heinäk. 20 p. 1903. Syystä tai toisesta ei lehdellä näyttänyt olevan siellä kannatusta ja niin se päätettiin muuttaa Hancockiin, Mich. Viimeinen numero on Worcesterissa ilmestynyt kesäk. 8 p. 1904 ja seuraava numero Hancockissa elok. 16 p. samana vuonna. Hancockissa ilmestyi Työmies aluksi viikkolehdenä, kunnes se v. 1907 helmikuulla on muutettu kolmesti viikossa ilmestyväksi ja sitten maaliskuulla v. 1911 kuusi kertaa viikossa ilmestyväksi. Tässä lyhykäisyydessään merkillepantavimmat tapaukset lehden ensimmäiseltä 10-vuotis-taipaleelta.

TOINEN VIITANVÄLI

Viimeinen kymmenen vuotta on ihmiskunnan historia-sa ollut vaiherikasta aikaa. Maa-ilmansota, joka alkoi v. 1914, on saanut aikaan ennenkuulumattomia mullistuksia kaikilla aloilla. Sen seurauksena on työväenliikekin kaikissa maissa joutunut uusille urille. Työväestö on viimeisen kymmenen vuoden aikana joutunut muuttamaan menettelytapojaan, hylkäämään vanhoja ja ottamaan tilalle uusia. Useat niistä opeista, joita kymmenen vuotta sitten pidettiin työväenliikkeen peruskivinä, on hyljätty ja tilalle on jouduttu ottamaan uusia, taikka oikeammin ei uusiakaan, vaan jo ennen Karl Marxin aikoina päteviksi huomattuja, mutta sittemmin unhotettuja periaatteita. Sanalla sanoen, viimeinen kymmenen vuotta on työväenliikkeellekin ollut murrosaikaa, joka ei ole ollut vaikutustaan jättämättä myöskään työväenlehtiin.

Kun Työmies v. 1913 täytti kymmenen vuotta, luultiin että pahimmista vaikeuksista oli päästy, että seuraava taival lehdellä tulee olemaan tasaista eteenpäin menoa ilman suurempia vaikeuksia. Niin kuitenkin ei ole käynyt. Viimeiset kymmenen vuotta, varsinkin sen alkupuoli, on Työmiehellekin ollut koettelemuksen aikaa, jopa eräissä suhteissa vieläkin vaikeampaa kuin ensimmäinen kymmenen vuotta. Kaikista näistä vaikeuksista on lehti

kuitenkin — kiitos sen uskolliselle kannattajajoukolla — loistavasti selvinnyt.

V. 1913, aivan samoina päivinä kuin Työmies täytti kymmenen vuotta, alkoi Michiganin kuparinkaivajien lakko. Ainoana työväenlehtenä paikkakunnalla joutui Työmies luonnollisesti lakkolaisten äänenkannattajaksi sitäkin suuremmalla syyllä kun lakkolaisista suurinosa oli suomalaisia. Lakkolaisten asialle uskollisena Työmies pysyikin siten lakon loppuun asti. Mutta lakon häviäminen oli ankara isku työläisille ja sen kautta myöskin Työmiehelle. Suurin osa lehden kannattajista joutui ensin olemaan lakon tähden enemmän kuin kahdeksan kuukautta työttöminä ja sen lisäksi mustallelistalle vuosikausiksi. Tästä oli seurauksena se, että työläiset eivät voineet lehdelleen antaa kannatusta niin suuressa määrässä kuin työssäollessaan. Kun sitten liikemiehet lakon loputtua, suomalaisista pikkuporvareista kootun anti-sosialistiliiton kiihoittamina alottivat ilmoitusboikotin Työmiestä vastaan, näytti tilanne lehdelle loppupuolella vuotta 1914 sangen synkältä.

HAJAANNUS S. S. JÄRJESTÖSSÄ

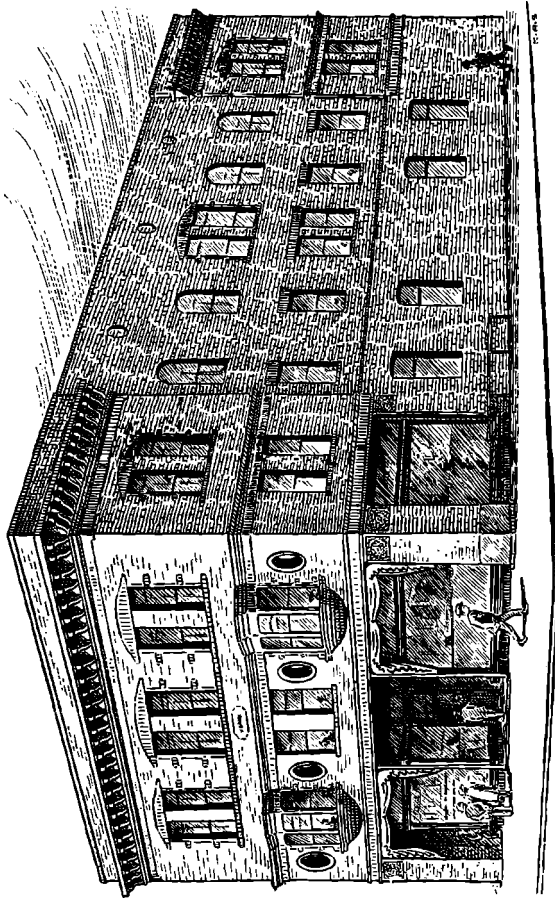
Mutta vaikeudet eivät olleet vielä tässä kaikki. Saadaksemme todellisen kuvan senaikuisesta tilanteesta, täytyy meidän tässä heiman kajota erääseen surulliseen vaiheeseen Amerikan suomalaisten työväenliikkeessä, nimittäin v. 1914 tapahtuneeseen hajaannukseen S. S. Järjestössä. Tässä hajaannuksessa joutui Työmies siksi keskipisteeksi, josta taistelu syntyi. Jo v. 1913 loppupuolella oli järjestössämme havaittavissa vakavia suuntaerimielisyyksien oireita. Niitä lietsottiin etupäässä Duluthissa olevalta Työväenopistolta jossa silloin olivat määräävässä asemassa n. k. poliittiset radikaalit ja syndikalistit. Nämä olivat päättäneet vallata Työmiehen äänenkannattajakseen ja siinä tarkoituksessa v. 1914 alkupuolella pidettiin salaisia kokouksia, joissa tehtiin suunnitelmiä lehden valtaamiseksi. Liikettä johdettiin Työväenopistolta,

mutta varsinaiset suunnitelmien toimeenpanijat olivat Hancockissa, osa niistä Työmiehen toimituksessa, jota johtokunnassakin. Tammikuun lopulla on heidän toimestaan pidetty Hancockissa kokous, jossa on tehty lopulliset valmistelut lehden valtaamiseksi. Jotenkuten on tuon kokouksen pöytäkirja tullut Työmiehen johtokunnan tietoon ja se julkaistiin sittemmin lehdessä. Seurauksena tästä oli se, että taistelu Työmiehen valtaamisesta muuttui avonaiseksi. Ikävintä asiassa oli se, että Työmiehen palstat olivat silloin, taistelun kuparikapitalisteja vastaan ollessa kuumimmillaan, täytetty polemiikkikirjoituksilla, joissa ei asiallisuus ole ollut vahvimpiä puolia kummallakaan puolella. Alettiinpa syndikalistien taholta tehdä jo julkisia hyökkäyksiä kuparinkaivajien lakkoa johtanutta Lännen Kaivosmiehiliittoakin vastaan, seikka, joka ei suinkaan ollut omiaan lisäämään työläisissä luottamusta sitä järjestöä kohtaan, joka lakkoa johti. Emme tahdo lainkaan väittää etteikö Lännen Kaivosmiehiliitossa olisi ollut vikoja. Päinvastoin ovat myöhemmät tapaukset osottaneet että tuostakin järjestöstä on muodostunut taantumuksellinen järjestö ja onkin se sen jälkeen menettänyt kaiken kannatuksensa työläisten keskuudessa. Mutta toiselta puolen oli myöskin kokonaan edesvastuutonta lähteä julkisuudessa arvostelemaan työläisten taholta järjestöä juuri silloin kun se taisteli elämästä ja kuolemasta yhtä voimakkainta kapitalistiyhtymää vastaan.

Riita lehden valtaamisesta meni niin pitkälle, että maaliskuulla on toimitettu yleisäänestys silloisen vastavaan toimittajan, Severi Alanteen, joka pari kuuta ennemmin oli valittu toimeensa, takaisinkutsumiseksi, mikä kuitenkin päättyi siten, että Alanne jäi toimeensa. Samaan aikaan yritettiin niinkään yleisäänestyksellä erottaa Järjestön toimeenpanevaa komiteaa, joka myöskin päättyi samalla tavalla kuten edellinenkin äänestys.

Taistelu Työmiehen valtaamisesta kehittyi huippuunsa Työmies Kustannusyhtiön ylimääräisessä vuosikokouksessa, joka n. k. radikaalien vaatimuksesta kutsuttiin koolle

TYÖMIEHEN TALO

1883

toukok. 23 p. Tässä kokouksessa huomasivat radikaalit olevansa vähemmistönä, vaikka siinä ei sen ryhmän taholta, jonka käsissä lehti oli, äänestyksissä käytettykään niitä kahtatuhatta osaketta, minkä Raivaajan Kustannusyhtiö oli ennemmin Työmiehestä ostanut velkakirjalla. Huomattuaan häviönsä poistuivat radikaalit kokouksesta ja heti sen jälkeen perustivat itselleen lehden Duluthiin.

Työmiehen valtausyritys päättyi tähän, mutta asiaa ei oltu vielä koko järjestöä käsittävässä mittakaavassa ratkaistu. Ryhmä, joka oli Työmiehestä eronnut ja itselleen lehden perustanut, vaati sosialistipuolueelta tunnustusta itselleen. Tämä asia ratkaistiin lopullisesti vasta samana vuonna marraskuulla pidetyssä Järjestön edustajakokouksessa, missä uuden lehden perustajat ja toimitsijat erotettiin S. S. Järjestöstä ja Sosialistipuolueesta kahden vuoden ajaksi.

Työmies tässä kamppailussa jäi Järjestön kannalla olevien käsiin, mutta hajaannus mikä siitä seurasi oli ankara isku Järjestölle ja vielä ankarampi Työmiehelle. Paitsi jo ennen mainittua kuparinkaivajien lakon häviötä, liikemiesten ilmoitusboikottia, alkoivat kaikki ne osastot, joissa radikaalit olivat enemmistönä — ja niitä oli suurinosa juuri Työmiehen levenemisalueella — ankaran boikotin Työmiestä vastaan. Lehden tulot pienenevät huomattavasti ja velkataakka, joka jo oli ennestään suuri, kasvoi kasvamistaan.

Jo ennen on mainittu mitenkä suurin osa Työmiehen kannattajista joutui mustalle listalle ja sen kautta työttömyyteen kuparinkaivajien lakon takia. Mutta tässä ei ole vielä kaikki. Heinäkuulla v. 1914 alkoi maailmansota. Ensi vaikutus sodasta oli se, että töitä kaikissa työpaikoissa supistettiin ja toisia työpaikkoja kokonaan pysäytettiin ja miljoonia työläisiä joutui työttömäksi. Työmiehen kannattajat, joista vielä oli osa jäänyt pois hajaannuksessa, olivat kokonaan kykenemättömiä lehteä avustamaan juuri silloin kun apua olisi kipeimmin kaivattu. Tosin Järjestön toimesta pantiin alulle kesällä v. 1914 koko maata käsittävä päiväpalkkakeräys Työmiehen

hyväksi, mutta se ei tuottanut kuin kolmatta tuhatta dollaria, mikä ei suinkaan pelastanut lehteä pulasta.

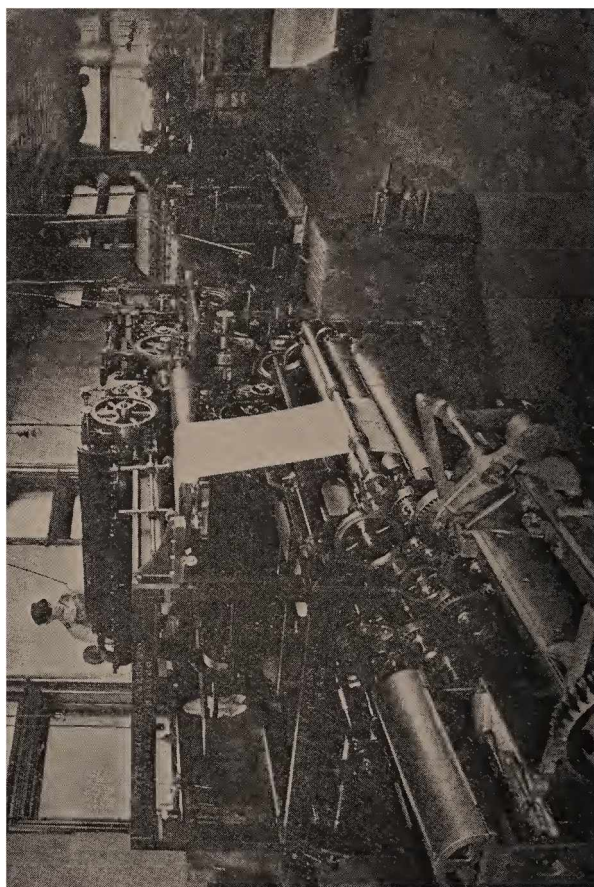
SUPERIORIIN MUUTTO

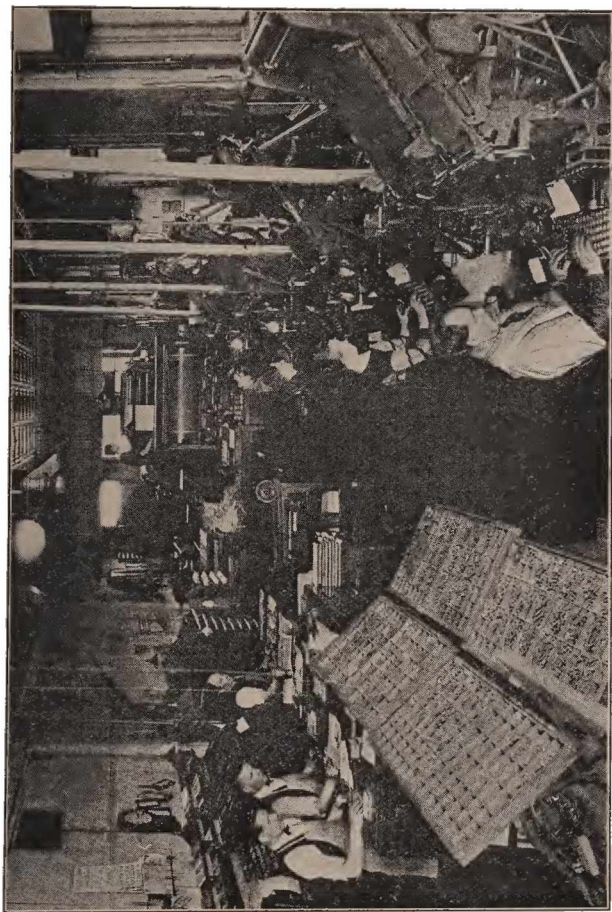
Tilanne kesällä v. 1914 kehittyi sellaiseksi, että lehden kustantaminen Kuparialueella kävi melkeinpä mahdottomaksi. Täytyi ryhtyä vakavasti ajattelemaan sen poismuuttamista. Jo edellisenä talvena oli varsinaisessa yhtiökokouksessa päätetty muuttaa Työmies Duluthiin, Minn., ja siinä tarkoituksessa sieltä oli ostettu jo maakin, jolle suunniteltiin rakennettavaksi Työmiehelle oma talo. Järjestössä tapahtunut hajaannus teki kuitenkin tämän suunnitelman toteuttamisen mahdottomaksi. Varoja ei ollut juokseviin menoihinkaan, puhumattakaan mitään oman talon rakentamisesta. Kuparialueelta oli kuitenkin päästävä pois, mutta minne? Vihdoin päätti Työmiehen johtokunta loppupuolella kesää muuttaa lehden Superioriin, Wis. Muutto sitten syksyllä toimitettiin. Työmies ilmestyi Superiorissa ensi kerran lokak. 12 p. v. 1914.

“Eläköön ja varttukoon Työmies Superiorissa”, päättyi se julistus mikä oli julkaistuna ensimmäisessä Superiorissa ilmestyneessä lehdessä. Tuo toivomus tuntui melkeinpä ivalta, niin synkältä näytti silloin tilanne. Niistä vaikeuksista mitä lehdellä silloin oli voisi kirjottaa monia liikuttavia kertomuksia, mutta tilanpuute estää meidän sitä tekemästä.

Lehden muutettua Superioriin, valittiin sille myöskin uusi liikkeenhoitaja, Matti Tenhunen, joka vieläkin ohjaillee Työmiehen taloudellista puolta.

Se toivomus mikä oli lausuttu ensimmäisessä Superiorissa ilmestyneessä Työmiehessä, on täydellisesti toteutunut. Työmies on elänyt ja vaurastunut. Täyttäessään kaksikymmentä vuotta on Työmiehellä kolmikerroksinen liikerakennus ja parhain kirjapainokoneisto kuin yhdelläkään toisella Amerikan suomalaisella lehdellä, kaikki veloista vapaata omaisuutta. Työmies on taloudellisesti

LATOMO

voimakkain suomenkielinen lehti Amerikassa, kiitos siitä niille työläisille, jotka ovat olleet lehden takana sekä hyvinä että huonoina päivinä, sekä tyynessä että myrskyssä. Että Työmies on aivan muutaman viime vuoden aikana saavuttanut tällaisen aseman, lienee parhain osoitus siitä, että työläisjoukot ovat olleet lehden mukana kaikissa sen vaiheissa, ovat tunteneet lehden omakseen ja ovat vaalineet sitä kuin omaa lastaan.

TYÖMIES VALLANKUMOUKSELLISEN TYÖVÄEN- LIIKKEEN TIENVIITTANA

Silloin kun S. S. Järjestössä tapahtui hajaannus v. 1914, ennustettiin niiden taholta, jotka Järjestöstä erkanivat, että Työmies jäisi taantumuksellisen työväenliikkeen äänenkannattajaksi ja että muka senvuoksi oli välttämätöntä perustaa uusi lehti vallankumouksellisten työläisten äänenkannattajaksi. Näin ei se kuitenkaan käynyt. Myönnettäköön, että Työmies taisteli Sosialistipuolueen puolesta niin kauan kun järjestömme oli Sosialistipuolueen yhteydessä ja niin kauan kuin tuo puolue oli luokkataistelun kannalla. Mutta niin pian kun sosialidemokraatit muissa maissa kuin myöskin Amerikassa luopuivat luokkataistelusta, antautuen porvariston kannattajiksi, joskin vieläkin työväenliikkeen naamaria käyttäen, silloin myöskin Työmies on tämän petoksen vetänyt päivänvaloon ja viitoittanut työläisille luokkataistelun tietä. Sen jälkeen kun Toinen Internationale petti työväestön asian, antautumalla imperialistisen sodan kannattajaksi ja maailmansodassa saavutettujen kokemuksien kuin myöskin Venäjän vallankumouksessa saavutettujen kokemuksien tuloksena on perustettu maailman vallankumouksellisten työläisten kansainvälinen järjestö. Kolmas Kansainvälinen, oli Työmies ensimmäinen Amerikan suomalaisista lehdistä, joka asettui Kolmatta Kansainvälistä kannattamaan. Useat niistä, jotka v. 1914 erosivat S. S. Järjestöstä, syyttären Järjestöä ja Työmiestä

taantumukselliseksi, parjaavat tänä päivänä yhdessä kaikkein taantumuksellisimpien porvarien kanssa maailman vallankumouksellisten työläisten kansainvälistä järjestöä, Kolmatta Kansainvälistä ja Venäjän vallankumousta. Tulkoon myöskin tässä kaikkien väärinkäsityksien välttämiseksi sanottua, että ne v. 1914 Järjestöä eronneet radikaalit, jotka ovat olleet rehellisiä luokkataistelijoita, ovat palanneet joukkoomme ja taistelevat vilpittömästi riveissämme Kolmannen Kansainvälisen periaatteiden puolesta. Toinen osa senaikuisista radikaaleista, syndikalistit, ovat, kuten sanottu, yhdessä porvarien ja "noskelaisten" kanssa parhaamassa vallankumouksellista työväenliikettä ja kaikkia niitä, jotka tunnustavat Kolmannen Kansainvälisen luokkataisteluperiaatteet.

Työmies on ollut Venäjän vallankumouksen vilpittön kannattaja aivan alusta alkaen. Todistukseksi tästä voimme mainita sen, että kolme päivää sen jälkeen kun Venäjän työväestö sai vallan käsiinsä, julkaistiin Työmiehessä vallankumouksellisten julistus Venäjän kansalle. Viisi päivää vallankumouksen jälkeen, eli marrask. 12 p. 1917, on Työmiehen toimitusosastossa käsitelty Venäjän vallankumousta, on todettu, että se on todellinen köyhälistön vallankumous ja että kaikkien työläisten, jotka ovat rehellisiä luokalleen ja luokkataistelulle, on annettava sille jakamaton kannatuksensa. Samassa numerossa on myöskin — pantakoon tämä merkille — osotettu syndikalistien vilpillisyys Venäjän vallankumousta kohtaan, vilpillisyys, joka sen jälkeen on kaikessa alastomuudessaan paljastunut ja joka samalla on yksi mustimpia lehtiä työväenliikkeen historiassa.

Kun Amerikan sosialistipuolue, johonka järjestöimme kuului v. 1920 loppuun asti, luopui luokkataistelun tieltä, mikä ilmeni m. m. siinä että kokonaisia kieli- ja valtiojärjestöjä erotettiin vallankumouksellisuutensa tähden, paljasti Työmies jo niin aikaisin kuin kesällä 1919 sen kataluuden, mitä Sosialistipuolueen johtoon päässyt sosialidemokraattinen ryhmä harjottaa. Työmies oli myöskin ensimmäinen Järjestön lehdistä, joka teki esityksen Sosia-

listipuolueesta eroamiseksi, mikä ero sittemmin päätettiin jouluk. 29 p., 1920 Järjestön edustajakokouksessa. Työmies on myöskin täydellä voimallaan ollut aivan alusta alkaen tukemassa ja kannattamassa Amerikan Työväenpuoluetta, mikä sosialistipuolueesta eronneiden ja erotettujen vasemmistolaisten toimesta perustettiin joulukuun lopulla v. 1921 ja joka tällä haavaa on Kolmannen Kansainvälisen virallinen edustaja Yhdysvalloissa.

TYÖMIES TYÖLÄISJOUKKOJEN TULKKI

Se osa mitä Työmies on näinä vaiherikkaina vuosina Amerikan suomalaisten työväenliikkeessä näytellyt, ei suinkaan ole yksinomaan niiden työläisten ansiota, jotka kulloinkin ovat lehdessä ahertaneet. Työmies on vain julkituonut ne mielipiteet ja ajatukset joita valveutuneet työläiset ovat omanneet. Työmies on ollut työläisjoukkojen tulkki. Työläiset ovat alusta alkaen tunteneet lehden omakseen. He ovat olleet selvillä siitä, että Työmies on heidän lehtensä ja palvelee vain heidän asiaansa. Tästä onkin ollut seurauksena se, että Työmiehellä on varmin kannattajajoukko kuin yhdelläkään toisella lehdellä Amerikassa. Voimme hyvällä syyllä sanoa, että 85 prosenttia Työmiehen yli 13,000 tilaajasta tilaa lehteä periaatteellisista syistä ja loput 15 prosenttia tilaa Työmiestä siksi että se uutislehtenäkin kykenee paremmin palvelemaan lukijoitaan kuin yksikään toinen suomenkielinen lehti tässä maassa.

Nyt kun Työmies on päässyt miehen ikään, nyt kun se taloudellisestikin paremmin pystyy kestämaan vastaan tulevat vaikeudet, nyt se myöskin paremmin pystyy palvelemaan sen joukon vaatimuksia, joka sen on rakentanut ja ylläpitänyt. Paljon on tehty valistustyötä Amerikan suomalaisten keskuudessa viimeisen 20 vuoden aikana. Tässä valistustyönteossa on Työmies näytellyt huomattavaa osaa. Erehdyksiä on tehty, harha-askeleita on otettu, mutta kaikista niistä on loistavasti suoriuduttu.

Rehellenä työläisten asianajajana on Työmies kaksi-

kymmenvuotisen olemassaolonsa aikana saanut työläisjoukkojen täyden luottamuksen. Jatkukoon ja kasvakoon tämä luottamus lehden ja sen kannattajien välillä. Tehkäämme Työmiehestä se ase, jolla voimme lyödä viimeisenkin iskun taantumuksen muurien murskaamiseksi Amerikan suomalaisten työläisten keskuudessa.

H. K.

SANOMALEHDISTÖ ON YKSI MAAILMAN SUUR- VALLOISTA

sen ovat kaikki jo aikaa tienneet ja tunnustaneet. Ehkä se on noista valloista kaikkein suurin. Tässä muutamia vuosia takaperin maailman mahtavin, edistynein, rikkain, vapain, kansanvaltaisin ja joka suhteessa etevin kansakunta valitsi vielä toiseksi virkakaudeksi presidentin, joka oli pitänyt sen erossa Europan sodasta ja jonka uskottiin edelleenkin niin tekevän. Rauhanhaluisempaa kansaa ei ollut maan päällä kuin se oli silloin. Muutamien kuukausien kuluttua oli sama presidentti, kapitalistien kauppaetujen vuoksi sekaantunut sotaan, ja sama kansa raivosi mielettömän sotakiikkon vallassa. Joka vähänkään yritti mukista vastaan, pieksettiin, tervattiin ja höyhennettiin, hirtettiin tai suljettiin tyrmään. Mikä sai aikaan niin täydellisen mielenmuutoksen yht'äkkiä? Maan sanomalehdistö.

Sillä tavoin kourallinen raharuhtinaita omistamansa sanomalehdistön avulla hallitsee yleistä mielipidettä. Pitemmälti ajatellen tuo nyt ei juuri ole kunniaksi rahatujen palvelukseen ostetulle sanomalehdistölle, vielä vähemmän kansan omintakeiselle arvostelukyvylle. Mutta kukapa silloin pitemmälti ajattelee, kun on tottunut antamaan sanomalehden ajatella puolestaan? Ja voiko pu-

hua tämän kansan omintakeisesta arvostelukyvystä, jos on kerrankin nähnyt sitä urheilukilpailua katsomassa tai vaalipuhujaa kuulemassa? Luulisiko niitä leivällä eläviksi?

Amerikan suomalaisia porvarillisia lehtiä olen harvoin saanut käsiini. En sitte kuin "Toverin" toimituksessa ollessani; sinne niitä tuli, ja yleisönsä kehitystason mukaisia näyttivät olevan. Muistan yhdenkin — "Auttaja" vai mikä lie ollut nimeltään — jossa vakuutettiin, että tarvitsee vain kietasta tuo lehti kipeän kaulansa ympärille yöksi, niin kaula paranee. Pelkkä sattuma, etteivät ne ole panneet lukijakuntaansa syömään heiniä.

* * * -

Mutta lehtien lukijoita on monenlaisia. On muitakin kuin amerikalaisia. Eikä sanomalehtien — porvarillistenkaan — toimittajat aina ole olleet ostettuja.

Minäkin toimitin Suomessa kymmenkunta vuotta porvarillisia lehtiä, tosin radikaalisimpia mitä siellä siihen aikaan oli, ennenkun itsenäistä työväenlehteä saatiin pystyyn. Eikä minulle mitään ostotarjouksia tehty, vaikka jo silloin joka tilaisuudessa koetin pitää työväen puolta parhaan ymmärrykseni mukaan. Nyt kyllä käsitän, että minua ei tarvinnut ostaa. Kaikesta kapinallisuudestani huolimatta oli maailmankatsomukseni pohjaltaan aito-porvarillinen: tulos kodin, koulun ja ympäristön vaikutuksesta. Muunlaista maailmankatsomusta en tiennyt olevan olemassakaan, eikä sellaisesta sinä aikana moni mukaan Suomessa tiennyt. Kaiken "kielletyn" kirjallisuuden mitä suinkin saatavissa oli — venäläisten nihilistien, kuten Stepnjakin, ruotsalaisten kumousmiesten, kuten Strindbergin, y.m. teokset — olin jo koulupoikana ahminut ja tietysti sydämeni pohjasta hyväksynyt. Mutta kauhistunut varmaan olisin ajatusta köyhälistön diktatuurista, "raa'an" rasvanahkaisen työväen ylivallasta. Semmoista aatetta ei tuossa muuten niin kumouksellisessa kirjallisuudessa ollut, eikä siitä mitään tietty tai puhuttu minun nuoruusvuosinani.

* * *

Ensimmäinen tutustumiseni sosialismiin tapahtui aivan omintakeisia teitä. Agitaattoreja ei vielä silloin Suomessa liikkunut, eikä sosialistista kirjallisuutta levitetty. Opin sosialismin alkeet "Nya Pressin" nimisestä ruotsikkolehdestä.

Sanomalehdentoimittajana tulee päivittäin käsitelleeksi kymmeniä lehtiä. Tottuu vilkasemaan ne hätäisesti läpi, saadakseen selville, olisiko niissä mitä huomioonotettavaa. "Nya Pressenin" tapasin kuitenkin ottaa mukaani kotiin, katsellakseni sitä tarkemmin iltasin. Siihen oli minulla oma syyni.

Niissä lehdissä, joiden toimituksessa olin, oli "suomalaisuuden kallis asia" aina ensimmäisenä ohjelmapykälänä. Mutta mitä suurempaan valtaan suomalaisuus pääsi, sitä enemmän tahtoi minusta tuntua, että pyrittiin liiaksi sortamaan ruotsalaisen vähemmistön kielellisiä oikeuksia. Vasta myöhemmin sain selville, että ne ruotsikkoparoonit, jotka lehdissään itkivät ruotsinkielisen väestön sortoa, itse asiassa sortivat — taloudellisesti nytkivät ja orjuuttivat — tätä väestöä paljoa tunnottomammin kuin konsaan suomalaiset maanomistajat alustalaisiaan; etteivät he ollenkaan puhuneet maan ruotsinkielisen rahvaan puolesta vaan ajoivat vanhan ruotsalaisen virka- ja herravallan itsekkäitä etuja. Silloin oikeudentuntoni tahtoi minua väkisinkin vetää suosiollisemmaksi ruotsinkieliselle väestölle ja itse ruotsinkielelle kuin mitä suomalaisuuden ohjelma olisi sallinut, joten innostukseni "kansallisuus-asiaan" pakkasi laimenemaan. "Nya Pressenin" viikinkiruokottomuus oli minulle tarpeellinen vastamyrkky; sen hävyttömät artikkelit nostattivat taas harjakseni pystyyn ja terästivät suomalaisuuskantaani.

Itsekkäästä nurkkapolitiikastaan huolimatta oli tuo lehti muodollisesti hyvin toimitettu ja sisältörikkain kaikista senaikaisista Suomen lehdistä. Erityisellä huolella siinä seurattiin yhteiskunnallisia ilmiöitä muualla Euroopassa, nimenomaan teosofiaa ja sosialismia. Teosofiaan lehden toimitus suhtaantui näköjään suopeasti, vaikka ei antautunut varsinaisesti sitä ajamaan. Saksan sosialis-

tien touhuista puhuttiin melkein joka päivä; selostettiin heidän opinkappaleitaan, ohjelmiaan ja vaatimuksiaan. Sen suhteen lehdellä kyllä oli varma kanta: haukkui haukkumasta päästyäkin, pani koko sosialismin varsin pataluhaksi. Mutta minusta heidän aatteensa ja ohjelmansa, sellaisina kuin ne tuossakin lehdessä esitettiin, eivät tuntuneet niinkään hulluilta, vaan päinvastoin sangen mielenkiintoisilta. "Taitaapa siinä sosialismissa sitenkin olla jotain", ajattelin, "joka panee herrain housut tutisemaan, koska sitä noin tavattomasti täytyy säättää." Näin oli sosialismin kiukkuisimman vihollisen "Nya Pressenin" ansiota, että etuluulottomalla, melkeinpä myötätuntoisella mielellä rupesin ottamaan tarkempaa selkoa sosialismista. Muistettava on, että silloin "socialistin" pelkkä nimi synnytti suurempaa kammaa kuin myöhemmin "anarkisti", "kommunisti" tai "bolshevikki." Tuskin uskalsi vielä vuosikausiin itselleenkin tunnustaa olevansa sellainen hirviö, muutoin kuin lukittujen ovien takana. Teosofia sitävastoin ei minussa herättänyt mitään vasta-kaikua. Näin siinä vain yrityksen pukea ajanmukaisemmalta näyttävään asuun ikivanhoja uskonnollisia kuvitelmiä.

Kuitenkin vielä monta vuotta työväenyhdistyksissä oltuani ajattelin, ettei Suomessa pitkiin aikoihin tulisi olemaan sosialismille maaperää; kapitalismi oli vasta alkukehityksessään, teollisuus pientä, työväen elämä ulkomaiden kurjalistopesien oloihin verraten sentään jotenkin siedettävää. Niin vaillinaisesti tunsin oman maan työväen todellista tilannetta ja vielä vaillinaisemmin työväen oloja ja liikehtimisiä ulkomailla.

"Routavuosien" eli Suomen perustuslakitaistelun aikaisten tapauksien johdosta tulin lopullisesti siihen vakaumukseen, että porvariensa ja työväen luokkaedut ovat *joka asiassa* vastakkaiset, mahdottomat tilapäisestikään yhteensovittavia. Niiden taistelujen tuoksissa syntyi se tunnussana "Irti porvareista!" josta en sittemmin ole hellittänyt.

* * *

Amerikan suomalaisista ehkä moni tietää kokemuksestaan, kuinka hankalata on huonolla kielitaidolla ottaa selvää englanninkielisestä lehdestä. Mutta sitäkin täytyy toisinaan tehdä, jos ei muuta varten, niin kielen oppimiseksi. Sanomalehtimies-ajoillani Suomessa tulin tietämään muutamia siihen verrattavia esimerkkejä.

Viipurissa tunsin puolalaisen kauppiaan, jolla oli venäläinen vaimo. Mies osasi puolankieltä lukeakin ja venäjää puhua, mutta suomea ei edes ymmärtänyt. Vaimo taas ymmärsi ja puhuikin suomea, mutta ei osannut lukea muuta kuin venäjää. He tilasivat ja ahkerasti lukivat "Viipurin Sanomia." Puolassa käytetään samaa yleiseuropalaista kirjaimistoa kuin Suomessakin; niinpä mies lukea paukutteli lehteä, vaikka ei sanojen merkitystä ymmärtänyt, mutta vaimo ymmärsi kun kuuli, ja tulkitsi sisällön venäjäksi, että mieskin pääsi siitä selville.

Toistakymmentä vuotta takaperin Suomessa käydessäni herätti erikoista huomiotani, kuinka tavattomasti Helsingin ympäristö oli suomalaistunut lyhyessä ajassa. Kun ennen nuorena olin niillä seuduin liikkunut, ei siellä mitenkään tullut suomenkielellä toimeen. Nyt sitävastoin harvoin tapasi umpiruotsalaista, paljoa useammin umpisuomalaisia; suuri enemmistö osasi molempia kieliä. En siitä erityisesti iloinnut, sillä "kansallismieli-syys" oli minusta aikoja sitten karissut. Se vain suuresti ihmetytti minua, niin että rupesin miettimään syitä tähän muutokseen, kyselimä selitystä muiltakin, joiden arvelin asiaa läheltä seuranneen. Eikä tuo mikään mahdoton, eipä vaikeakaan selitettävä ollut: suomalaisuus oli nopeasti vallannut maan koko julkisen elämän, valtiollisen, yhteiskunnallisen ja taloudellisen; ensi töikseen oli suomalaistuttanut pääkaupungin ja pääkaupungin vaikutuksesta oli läheinen maaseutu myös suomalaistunut. Sehän tuntui varsin luonnolliselta. Mutta ilmenipä siinä jutussa näkökohta, jota en olisi itsestäni keksinyt ja joka varsinaisilta suomalaisuuden harrastajiltakin nähtävästi oli jäänyt huomaamatta.

Kun tiedustelin syytä itse asianomaisilta, ruotsalaisilta rahvaanmiehiltä, sain heiltä melkein aina vastauksen:

“‘Työmies’ sen on tehnyt.”

“Kuinka niin?” ihmettelin. “Eihän ‘Työmies’ ole mikään suomalaisuuden asianajaja.”

“Ehkäpä juuri sentähden”, selitettiin. “‘Työmies’ on työväen asianajaja, ja sitä me tahdomme lukea.”

“Mutta onhan teillä oma ruotsinkielinen työväenlehti ‘Arbetaren’”.

“Se on niin pieni ja tulee vain kerran viikossa. ‘Työmies’ on meidän lehti.”

Missä luokkatietoisuus on todella herännyt, siellä se odottamattoman helposti pyyhkäisee tieltään kieli- ja kansallisuuskysymykset.

* * *

Sosialismin nopea ja voimakas leveneminen suomalaisen työväenkeskuudessa niin Suomessa kuin Amerikassa on selitettävissä vain siten, että järjestynyt työväki välittömästi omistaa, määrää ja suureksi osaksi toimittaa-kin oman sanomalehdistönsä. Suomessa lienee lahtarihallituksen vimmatu vaino saanut puhdasverisen työväenlehdistön hetkellisesti heikonnetuksi, mutta Amerikassa, täällä kaikkien kansallisuuksien kilpakentällä, ei millään muulla kansallisuudella ole mieslukuun verraten niin lukuisaa ja voimakasta työväenlehdistöä kuin suomalaisilla. Ei likimainkaan. Tälle kunniasijalle pääseminen on tietysti kysynyt ja yhä kysyy suuria uhrauksia, sitkeitä ponnistuksia ja ehtymätöntä innostusta. Niinpä onkin päästy siihen, että Amerikan suomalaisen työväen keskuudessa eivät muut harrastukset paljoa merkitse vallankumouksellisen sosialismin rinnalla. Jospa voitaisiin samaa sanoa maan koko työväestöstä, niin ei kuluisi monta päivää, kun täällä olisi pystyssä työväen ja talonpoikien valta.

A. B. M.

NYRKKILEHDESTÄ SUUR- LEHDEKSI

Kaksikymmentä vuotta sitten alkoi Työmies ilmestyä nelisivuisena viikkolehkipahaisena. Se kantoi lehden nimeä pääasiassa siksi, kun oli paperille painettu ja tarvitsi postioikeudet. — Nyt on Työmies enin levinnyt suomal. lehti Amerikassa ja on sen levikki keskivaltioissa suurempi kuin kaikkien muiden suom. päivälehtien levikki yhteensä. Lehti, joka monipuolisuudellaan ja sisällöllään työtätekevän väestön asioissa saa hakea kilpailijaa, sellaista löytämättä enempää Amerikasta kuin muualta-kaan niin sanotusta sivistysmaailmasta.

Kaksikymmentä vuotta sitten oli Työmies pakotettu pitkät ajat työnsä suorittamaan ilman tarpeellisia välineitä ja mitä alkuperäisimmin keinoin. Kirjotus- y.m. konttorikoneet, latomokoneet, sähkövalot ja sähkövoima olivat tuohon aikaan tuntemattomia Työmiehen liikkeessä. — Nyt on Työmiehen liikkeellä uusi ja pohjois-lännen monipuolisin lehti- ja kirjapaino sekä konttorikoneisto. Täydellisin ja parhaassa kunnossa oleva lehti- ja kirjapainokoneisto mitä on yhdelläkään suom. lehtiliikkeellä Amerikassa. Välineet, jollaisia kutistuvat Amerikan suom. porvarilliset ainekset eivät voi koskaan saada luoduksi. Ja tuo mallikoneisto on Amerikan suom. järjestyneen työväestön omistama ja täysin maksettu.

Kaksikymmentä vuotta sitten oli Työmiehen lehtiliike sijoitettu vanhan pienen ränsistyneen kirjapainon nurkkaan, josta siitäkin oli vuokra tavallisesti maksamatta varojen puutteessa. Nyt on upea tiilistä rakennettu kolmikerroksinen palatsi Superiorin valtakadun varrella, palatsi verrattuna kaikkiin niihin, mitä Työmiehellä ennen oli ja mitä millään muualla suom. lehtiliikkeellä on, talo,

joka antaa riittävästi tilaa Työmiehen laajalle ja monipuoliselle liikkeelle sekä kymmenelle perheelle vuokraa vastaan. — Vuokraakaan ei siis nyt makseta, vaan peritään hyvän joukon kolmatta tuhatta vuosittain.

Kaksikymmentä vuotta sitten oli Työmiehellä kaikki velkana. Velkana oli koneet, vuokrat, paperit ja palkat. Nyt liikkeellä on oman talon, koneiston ja kaluston lisäksi suurempi ja monipuolisempi kirja- ja paperivarasto kuin yhdelläkään suom. liikkeellä Amerikassa. Vielä päälliseksi sijotuksia toisiin työväen laitoksiin ja hyviä saatavia enempi kuin yhdenkään Työmiehen vihamielisen lehtiliikkeen koko omaisuus on koneistoinen ja kalustoinen.

Kaksikymmentä vuotta sitten kykeni liike kolehtiy. m. tuloilla pitämään vajanaisen määrän toimitsijoita lehden toimittamiseen kuuluvia välttämättömpimpiä tehtäviä varten. Heikon viikkolehden ulosantoon rajottui tuona aikana liikkeen valistustyömahdollisuudet. — Nyt liike on kykenevä pitämään riittävän työvoiman, hankkimaan kunnolliset avustukset, lähteet ja sähkösanomapalvelukset ensiluokkaisen päivälehdän ulosantamiseksi; pitämään armeijan valistustyön tekijöitä (tupa-agitaattoreita) matkalla ja avustamaan veljesliikkeitä; se jakaa vuosittain ylijäämiään työväen valistustarkotuksiin ja kaiken tämän lisäksi on liike kykenevä välineillään antamaan nenälle kaikkia niitä porvareiden palvelusyriytyksiä, joita Amerikan suom. porvarit panevat alulle joko kotoisten kapitalistien tai Suomen ja Karjalan lahtarien auttamistarkoituksissa. Kaiken tämän suorittaa liike varsinaisilla tuloillaan ja kannattajiin, jäseniin ja yleensä työläisiin ei ole tarvinnut vedota rahallisesti pitempään aikaan. Tuskin kuuteen vuoteen on Työmiehen hyväksi kerätty kolehtia, tanssittu tai pidetty iltamia — ja jos on jossakin pidettykin — niin Työmies on moninkertaisesti sen kuluttanut heti takaisin työväestön valistustarkotuksiin.

Kaksikymmentä vuotta sitten kantoi mies selässään kerta viikossa Työmiehen painotuotteet postikonttoriin, kuten nyt kannetaan useitten porvarillisten lehtien paino-

tuotteet. — Nyt lähtee Työmiehestä päivittäin kaksi kertaa kuorma-auto postia postikonttoriin sekä suuri määrä lähtee pakettipostin ja rahdin välityksellä. Joinakin aikoina vuodessa kaksinkertaistuu tuo määrä. — Työmies on suurin postin käyttäjä Michiganin, Wisconsinin ja Minnesotan valtioiden pohjoisosissa ulkopuolella kaksoiskaupunkeja Minnesotassa; suurin postinkäyttäjä Superiorissa ja Duluthissa. Jotakuinkin tarkat laskelmat osoittavat, että U. S. postihallituksen palkkalista on noin 10 miestä suurempi Työmiehen postinkäsittelyn vuoksi.

Kaksikymmentä vuotta sitten eivät liikkeemme alottajat voineet todellisuudessa luottaa, että heidän aloitteellaan pienen suom. siirtokansan keskuudessa (joka silloin oli tyysten pappien ja kapakoiden lumoissa) olisi niin hyvää menestystä. Nyt Työmiehen 20-vuotisena muistopäivänä, olisi tilaisuus esittää vaikka rajattomasti mielenkiintoisia tilastoja, jotka hämmästyttävät meitä itseämmekin, kun niihin syvennymme. — Tosin onhan siinä matkalla ollut tuulta jos tuiskuakin, sillä tämä Työmiehen 20-vuotinen historia ei ole vaille kovia koettelemuksia, erehdyksiä ja miltei sankarimaisia ponnistuksia joukkojen taholta. — Näyttää, että hyvää harrastavien ja joukkojen käsissä olevien työväen omien laitosten tie taloudelliseen hyvinvointiin käy kokeilujen, menetyksien, pettymyksiä ja taas vuorostaan sankarillisen yhteistyön kautta. Kun tätä Työmiehen liikkeen kehitystä tarkistellemme ja meidän liikkeemme koko aatteellista sekä taloudellista voimaa harkitessa otamme huomioon, että Työmies nykyään edustaa ainoastaan osaa meidän Suom. Sos. Järjestön propaganda- ja taloudellisesta voimasta, (Onhan meillä Eteenpäin idässä, Toveri lännellä ja Vapaus Canadassa ja kaikilla niillä omat laitoksensa, joskaan eivät vielä, liikkeiden ollessa nuorempia, ole taloudellisesti Työmiehen voimia vastaavat) selviää meille yksi käytännössä saavutettu esimerkki siitä, mitä joukkotyöllä voidaan saada aikaan silloin kuin ollaan joukolla työssä, joukolla, jolla on varmat tarkotusperät, vilpiton luottamus asiaansa ja uhrautuvaisuutta ja rohkeutta toimia ja taistella silloin

kuin on toiminnan aika, juuri silloin kun työväen monilukuiset ja monikarvaiset viholliset ankarimmin hyökkäävät. Olisipa monta mielenkiintoista juttua allekirjottaneellakin kokemuksistaan siltä ajalta, kun olen ollut sidottu määrättyä osaa suorittamaan tässä yhteistyössä. mutta jääkööt ne Työmiehen 25-vuotismuistojulkaisuun.

Saavutuksemme antakoot uutta voimaa uudelle toimintakaudellemme! Väsähtäneetkin mukaan! Rohkeutta mieliin ja innostusta rintoihimme! Työläiskoteihin valonsoihtu kädessä viemään viestiä työnraatajien yhteisestä rintamasta sortajia vastaan. Kun täten teemme, teemme joukolla, ei mene kauvan kun on voitettu loputkin suom. työläisistä puolellemme olemaan valmiit yhteiseen sortettujen rintamaan kaikiken muiden kansallisuuksien kanssa yhteisiä sortajia vastaan. Ei kulu kauan kun ne työläiset, jotka vielä ovat pysyneet porvariston edustajien vanavedessä tulevat näkemään oman etunsa — työtätekevän väestön edun — liittyvät rintamaamme.

Silloin on meillä aihetta juhlia, kun Työmies viettää 25-vuotista muistopäivää! *M. T.*

SUOMALAINEN SOSIALISTI- JÄRJESTÖ

Ylläoleva nimi on kai useimmalle tämän julkaisun lukijalle tuttu, vaikkakaan kaikki ehkä eivät ole tarkemmin tutustuneet siihen mikä se järjestö on ja mikä merkitys sillä on ollut ja edelleen on tämän maan suomalaisen työväestön henkisessä kehityksessä ja taloudellisessa elämässä. S. S. Järjestön vaikutus Amerikan suomalaiseen siirtolaisväestöön, sen henkisiin rientoihin, jokapäiväiseen elämään ja yhteiskunnallisten asiain ymmärryksen avartamiseen on siksi merkittävä, että siihen jokaisen tässä maassa olevan suomalaisen kannattaa tutustua. Tässä kirjoituksessa koetan mahdollisimman supistetussa muodossa antaa yleiskuvauksen siitä, mitkä olivat ne syyt, jotka synnyttivät ajatuksen tämän järjestön perustamiselle, oliko siihen olemassa erikoista tarvetta, mitä se on tarkoitukseltaan, mitä se on tehnyt ja toiminnut olemassaolonsa aikana, hyödyttääkseen tämän maan suomalaista työväestöä ja onko sen olemassaolo tarpeellinen edelleen suomalaisen työväestön etujen ja oikeuksien puolustajana tässä maassa.

Saadaksemme jonkinlaisen käsityksen S. S. Järjestön perustamisen syistä, on tarpeellista luoda lyhyt yleiskatsaus suomalaisen siirtolaisväestön asemaan tässä maassa ennenkuin täällä minkäänlaista varsinaista työväenliikettä oli olemassa suomalaisten keskuudessa.

Suomalaisia alkoi siirtyä tänne Amerikan "kultalaan" suuremmassa määrässä vasta noin 50 vuotta sitten. Amerikan teollisuus oli silloin nousukaudessaan. Suuria luonnonrikkauksia kehitettiin ja siinä tarvittiin alati työvoimaa. Suomalaiset maan kieltä taitamattomina joutuivat työskentelemään raskaimmissa töissä, kuten kaivoksissa, metsissä ja rautatierakennuksilla. Työpäivät olivat pit-

kät, palkat pienet ja elintaso alhainen. Hieman myöhemmin siirtyivät useat maanviljelijöiksi kun "homestead"-maita ryhdyttiin avaamaan ja asuttamaan suuria Minnesotan ja Dakotan aavikoita. Kieltäitämättöminä eristäytyivät suomalaiset siirtolaiset, samoin kuin muutkin eri kansallisuudet, omiin ryhmiinsä, joka antoi tilaisuuden suomalaisen "pikkuporvari"-aineksen nousulle. Sen välityksellä Amerikan varsinainen porvaristo sai tilaisuuden riistää suomalaisen työväestön työntulosten rippeet. Tästä pikkuporvariksi yrittävästä aineksestä tuli luonnollisesti suomalaisen siirtolaisväestön henkinen johtaja. Henkiset harrastukset ilmenivät ensiksi uskonnollisina, eli kirkkokuntien perustamispyrkimyksinä, joita puuhasivat Suomesta yhtä ja toista "rötöstä" tehneet ylioppilaat, joita siirtolaisuuden kasvaessa tänne siirtyi koko runsaasti. Myöhemmin ilmenivät nämä henkisen kehityksen harrastukset raittiusliikkeen muodossa. Joskin nämä riennot mahdollisesti hieman kohottivat suomalaisen siirtolaisväestön sivistystasoa ja elämän vaatimuksia, eivät ne kumminkaan voineet pelastaa suomalaista työväestöä siitä taloudellisesta puristuksesta, jonka painostusta se enemmän ja enemmän rupesi tuntemaan kapitalismin kehittymisen seurauksena. Suomalaisella siirtolaisväestöllä ei ollut mitään käsitystä Amerikan senaikuisesta työväenliikkeestä ja siksi voitiin suomalaisia käyttää rikkureina lakoissa, joita puhkesi tuontuostakin varsinkin kaivostyöläisten keskuudessa. Suomalaiset olleen kovia työmiehiä olivat erittäin haluttuja rikkureiksi kairovoseuduilla. Noin 25 vuotta sitten, kun Suomesta alkoi tulla kaupunkilaistyöväestöä, joka oli ammattitaitoista ja jo kotimaassaan saanut jonkun verran kokemusta työväenliikkeessä, alkoi tässä maassa ilmetä pyrkimyksiä suomalaisten keskuudessa työväenliikkeen järjestämiseksi. Siellä täällä perustettiin työväenyhdistys, jonka tarkoituksena oli kasvattaa harrastusta yhteiskunnallisten asioiden tuntemukseen. Selvää käsitystä ei kumminkaan ollut tarkoituksista enempi kuin päämäärästäkään, muodostuivatpa han vain jonkinlaisiksi seuraelämän keskuksiksi suoma-

laiselle työväestölle. Aikaa voittaen kumminkin käsitykset asioista syvenivät, joten yksi ja toinen työläinen alkoi huomata sorsonalaisen asemansa ja työväenyhdistyksiä syntyi yhä useampia selvemmillä tarkoituserillä. Käsitettiin jo, että olisi järjestettävä jonkinlaisia koko maata käsittäviä liittoja, jotka olisivat näiden eri yhdistysten välisenä yhdyssiteenä, jotta toiminta tehostuisi. Niinpä vuonna 1903 pidettiin idässä edustajakokous, jossa perustettiin "Imatraliitto". Toinen samanlainen edustajakokous pidettiin hieman myöhemmin keskivaltioissa. Siinä perustettiin "Amerikan Työväenliitto". Tällöin oli jo perustettu Amerikan ensimmäinen suomalainen työväen sanomalehti "Amerikan Työmies" 1900 New Yorkissa, joka kumminkaan ei elänyt kuin joitakin kuukausia. "Amerikan Suomalainen Työmies", joka nyt ilmestyy "Työmies" nimellä ja jonka perustamisen 20-vuotismuistoksi tämä julkaisu on kustannettu, alkoi ilmestyä Worcesterissä, Mass., 1903. Tällöin alettiin perustaa Imatraliiton ja Amerikan Työväenliiton osastoja ympäri maan ja työväenliike alkoi saada jonkinlaista jalansijaa Amerikan suomalaisen työväestön keskuudessa. Käsitykset työväestön keskuudessa työväenliikkeen tarkotuseristä ja toimintamuodoista olivat kumminkin äärettömän sekavat ja agitatiooni kohdistettiin melkein yksinomaan seurakuntien ja raittiusseurojen ahtaita vanhoillisia käsityksiä vastaan. Imatraliiton ja Amerikan Työväenliiton perustajilla oli käsitys, että täällä Amerikassa on jonkinlainen suomalainen itsenäinen työväenliike mahdollinen. Toiset taas, jotka olivat yhteiskunnallisista ja taloudellisista kysymyksistä enemmän selvillä, käsittivät, että millään suomalaisella työväenliikkeellä, joka ei ole kiinteänä osana varsinaisesta Amerikan työväenliikkeestä, ei ole sen suurempaa merkitystä kuin oli raittiusseuroilla ja muilla senlaatuilla ja niinmuodoin kävivät tarmokasta agitatioonia Työmieslehden kautta yhdistääkseen nämä erinäiset työväenyhdistykset Amerikan Sosialistipuolueeseen. Syyskuulla 1904 pidettiin ensimmäinen koko maata käsittävä edustajakokous Clevelandissa, johon osanotto kyllä ei ollut ko-

vin suuri. Tässä kokouksessa päätettiin kehoittaa suomalaisia yhdistyksiä liittymään Amerikan Sosialistipuolueeseen, joka silloin oli Amerikan työväestön valtiollinen luokkapuolue, jonka tarkoituksena oli vapauttaa Amerikan työtätekevä luokka kapitalismin riiston- ja sorronalaisuudesta. Suomalaiset noudattivatkin tämän kokouksen kehoitusta ja perustivat sosialistipuolueen osastoja melkein jokaiseen huomattavampaan suomalaisten asutuskeskukseen. Useimmille suomalaisten vanhemmille asutuspaikoille on osastot perustettu 1905 vuoden aikana. Tämä Clevelandin kokouksen päätös ja suomalaisten osastojen perustaminen sosialistipuolueen yhteyteen synnytti tarpeen S. S. Järjestön perustamiselle, samalla kun se oli käännekohta Amerikan suomalaisen työväenliikkeen historiassa. Amerikan virallinen kieli kun oli englanninkieli, jota ainoastaan harvat suomalaisesta työväestöstä ymmärsivät, herätti kysymyksen miten päästä tietämään, ja tuntemaan Amerikan työväenliikettä ja varsinkin sen puolueen toimintaa, josta olimme silloin osa. Lehtiemme avulla emme voineet saada selvyyttä riittävästi, kun lehtemme olivat viikkolehtiä ja muutenkaan sanomalehdet ei voineet tätä tarvetta tyydyttää. Tultiin tulokseen, että on välttämätöntä perustaa keskusjärjestö, jonka sihteeriksi asetetaan englannin- ja suomenkieltä taitava henkilö, joka on yhdyssiteenä sosialistipuolueen ja suomalaisten osastojen välillä. Hibbingissä, Minn., pidettiin edustajakokous kesällä 1906 ja tässä edustajakokouksessa päätettiin järjestää nykyinen S. S. Järjestö, ja on se ollut toiminnassa yhtämittaisesti vuoden 1907 alusta asti. Järjestö siis syntyi todellisesta tarpeesta ja oli se ensimmäinen vieraskielinen järjestö, joka perustettiin tässä maassa olevien erikielisten sosialistiosastojen ja sosialistipuolueen yhdyssiteeksi. Sittemmin on näitä kielijärjestöjä järjestetty kaikkien kansallisuuksien keskuuteen, joiden keskuudessa työväen valtiollista liikettä on ollut olemassa. Suomalaiset ovat siis olleet uranuurtajina. Sillä on suuri merkitys tämän maan sosialistisen liikkeen historiassa.

Suomalaisen sosialistijärjestön huoneusto
Chicagossa; sihteeri Fahle Burman.

Mitä tuloksia on saavutettu tämän 16 vuoden aikana, jonka S. S. Järjestö on ollut toiminnassa, jotka voidaan lukea sen ansioiksi?

Tärkein saavutus yhteistoiminnasta järjestön välityksellä on luonnollisesti se, että meillä on kolme joka päivä ilmestyvää sanomalehteä, yksi kerran viikossa ilmestyvä naisten lehti ja yksi kahdesti kuussa ilmestyvä pila-lehti, kolme omaa kirjapainoa, jotka kustantavat kirjallisuutta, jotta meillä on tänäpäivänä melkoisen laaja suomalainen kirjallisuus saatavissa. Voimmepa sanoa, että sanomalehtemme ja kirjallisuutemme on nyt Amerikan suomalaisen työväestön yksinomaisen tietoisuuden ja korkeamman sivistyksen kasvattaja. Tämän kautta olemmekin päässeet sille asteelle, että suomalaisen työväestön elintaso on tuntuvasti kohonnut, suomalaisten järjestäytyminen tämän maan työläisten valtiollisiin ja taloudellisiin järjestöihin on suurin kaikista tässä maassa olevista kansallisuuksista suhdelukuunsa verraten. Suomalaisista työläisistä enään aniharvat alentuvat rikkureiksi työläisissä. Heidän luottonsa amerikalaisen järjestyneen työväestön keskuudessa on kasvanut. Nyt useasti viitataan suomalaisiin esimerkkinä kun jostain työväenliikkeen toiminnasta on kysymys. Suomalaisten työläisten tietoisuus ja tuntemus yhteiskunnallisista ja taloudellisista asioista on korkea, joka aina tunnustetaan niidenkin taholta, jotka sitä eivät millään muotoa olisi halukkaat tekemään. Keinottelijain mahdollisuudet vetää suomalaisia työläisiä nenästä osake- ynnä muilla keinottelukaupoilla ovat hävinneet, koska sanomalehdistömme on aina paljastanut sellaiset yritykset. Suomalainen työväestö, niin hyvin teollisuudessa kuin maanviljelyksessäkin työskentelevä, tuntee asemansa ja tietää jo suureksi osaksi, että se on kapitalismin riiston alainen ja että mahdollisuudet yksilölliselle rikastumiselle ovat hävinneet. Työläisen ainoa pelastus on taistella itselleen oikeuksia Amerikan teollisuus- ja maanviljelystyöläisten kanssa rinnan. Hän tuntee kuuluvansa sorrettiin luokkaan, joka, vaikkakin on kaiken tuottaja, mitä ihminen elääkseen tarvitsee, on

puutteessa, aina vaarassa menettää toimeentulomahdollisuutensa eikä niinollen voi taata perheelleen ruokaa, vaatteita, suojaa ja hyvinvointia, joka kaikille tämän maan asukkaille pitäisi kuulua Amerikan "Itsenäisyyden julistuksen" ja perustuslakiemme mukaan. S. S. Järjestön osastot ovat suomalaisen seuraelämän hallitsijoita jokaisella paikkakunnalla, missä niitä on, samoin kuin muiden henkisten rientojen edustajia. S. S. Järjestö osastojensa kautta on sanalla sanoen kaiken suomalaisen kulttuurin edustaja tässä maassa, mitä sitä itsenäisesti on olemassa. Ei ole mitään muuta järjestöä olemassa Yhdysvalloissa, joka voisi tarjota suomalaiselle työväestölle tilaisuutta kehittää tieteitään tai taiteitaan suomenkielellä kuin S. S. Järjestö ja sen osastot, vaikkakaan se ei ole järjestön varsinaiseen tehtävään kuuluva. Paljon muita seikkoja voisi mainita, ja jo seuraelämän vuoksikin jokaisen suomalaisen työläisen tulisi kuulua jäsenenä järjestöimme osastoihin, jotta voisi päästä täysin osalliseksi niistä seuraelämän eduista, joita osastojemme kautta on saatavissa.

Mutta mikä on S. S. Järjestön varsinainen tehtävä? Alkupuolella tätä kirjetusta selitettiin, että Järjestö perustettiin yhdyssiteeksi suomalaisten työläisten perustamien valtiollisten osastojen kesken, jonka kautta ne ovat kiinteässä yhteydessä sen tämän maan valtiollisen työväenluokkapuolueen kanssa, johon kulloinkin kuuluvat. Tämä on yksi sen tehtävistä vielä edelleen, mutta sen tehtävät ovat paljon laajemmat. Sen varsinainen tehtävä on kasvattaa tämän maan suomenkieltä puhuva työväestö, niin hyvin teollisuudessa työskentelevä kuin maatalviljeleväkin, tietoiseksi yhteiskunnallisesta asemastaan, osottaa heille miten kapitalistinen yhteiskuntajärjestelmä riistää heiltä välttämättömät elinehdon mahdollisuudet ja osottaa heille tie, jonka kautta voivat vapautua tästä sornonalaisesta asemastaan. S. S. Järjestö on siis etupäässä agitatsioonijärjestö, tämän maan työväenluokkaliikkeen edustaja suomalaisen työväestön keskuudessa. Se pyrkii sulattamaan suomalaisen työväestön amerikalaiseen työväestöön, koska se tietää, että ainoastaan kaikkien eri

kansallisuuksiin kuuluvien työläisten yhteistoiminnan kautta on tämän maan työläisillä mahdollisuus saada itselleen työnsä tulokset, jotta heidän elämisen mahdollisuus on turvattu. Koska järjestäytyminen unioihin ja työväestön itsenäiseen valtiolliseen puolueeseen on ensimmäinen välttämätön ehto tämän tarkotuserän saavuttamiseksi, sentakia järjestö harjottaa agitatioonia järjestäytymisen edistämiseksi. Järjestön tunnuslauseena on, "liittykää järjestöihin ja niiden avulla taistelkaa itsellenne ihmisoikeudet ja elämän mahdollisuudet."

Onko S. S. Järjestö tarpeellinen ja välttämätöin?

Tämä kysymys on kyllä jo tullut vastattua osittain edellämainituilla väitteillä, mutta senlisäksi voimme sanoa, että suomalainen työväestö ei ole vielä kukaan voinut kohota sille asteelle kielellisesti, jotta se voisi suoranaisesti ottaa osaa tämän maan työväenliikkeeseen ja vaikuttaa siihen sen mukaisesti kuin sen yhteiskunnallisten asioiden tuntemus edellyttäisi. Se tulee tarpeettomaksi sitä mukaa kuin suomalainen työväestö sulautuu varsinaiseen amerikalaiseen työväestöön enemmistöltään. Sen olemassaolo on välttämätön niin kauan kuin suomenkielellä on tarpeellista agitatioonia harjottaa.

S. S. Järjestön historiaa en lähde tässä pitemmältä selostamaan. Mainitsen vain, että se on kehittynyt jo suureksi liikkeeksi. Alkujaan oli sen konttorikalusto, johon kuului yksi kirjotuspöytä, sijoitettuna sosialistipuolueen kansallisviraston yhteen nurkkaan. Nyt sen virasto tarvitsee konttorihuoneuston, johon sisältyy kolme huonetta ja tilaa ei ole siltikään liikaa. Virastossa työskentelee vakituisesti kolme henkilöä, sillä osastoja on 24 eri valtiossa ympäri Yhdysvaltojen. Niissä on jäseniä yhteensä pyöreissä luvuissa 7,500. Osastojen luku on nyt 180. Järjestön alkaessa toimintansa vuoden 1907 alussa kuului järjestöön 53 osastoa ja oli jäsenmäärä noin 2,000. Korkeimmillaan oli järjestön jäsenmäärä vuoden 1913 lopussa ja 1914 alussa, jolloin se nousi 13,000 keskimäärin ja osastoja oli 261. Jäsenmäärän vaihteluun on luonnollisesti ollut syynä se, että osastoihin on liittynyt jäseniä,

Suomalaisen sosialistijärjestön huoneistosta;
Kirjanpito-osasto. Toveritar Kerttu
Tuhkanen, kirjanpitäjä.

jotka eivät ole olleet selvillä mitä varten siihen on liittytty. Viimeisten kahden vuoden aikana on jäsenmäärä pysytellyt jotakuinkin tasassa, se on vaihdellut vähemmän kuin koskaan ennen, jonka on vaikuttanut se, että järjestö on nyt varmemmalla periaatteellisella ja käytännöllisellä toimintaperustalla kuin koskaan ennen ja vaatii jäsenistöltä suurempia velvollisuuksien täyttöä kuin ennen. Järjestön olemassaolon aikana on tapahtunut kaksi kertaa niin sanottu hajaannus eli paremmin sen voisi sanoa puhdistukseksi, joka on johtunut siitä, että järjestön jäsenistön keskuudessa ilmeni kaksi eri periaatteellista aatesuuntaa. Ensimmäinen puhdistus tapahtui 1914, jolloin niin sanottu syndikalistinen aatesuunta oli saanut tuntuvan kannattajajoukon järjestön jäsenistön keskuudessa. Tällöin erosi ja erotettiin järjestöstä noin 40 osastoa, joihin kuului noin 3,000 jäsentä. Tämä syndikalistisia oppeja kannattava suunta perusti itselleen sanomalehden, joka nyt ilmestyy "Industrialistin" nimellä ja on kannattanut I. W. W. liiton propagandaa. Tämä suunta on nyt kumminkin menettänyt suurimman osan kannatuksestaan suomalaisenkin työväestön keskuudessa ja vajonnut lahkokunnaksi, jolla ei enään ole mitään merkitystä Amerikan työväenliikkeessä. Toinen puhdistus tapahtui vuonna 1920, jolloin järjestö erosi Amerikan Sosialistipuolueesta. Tämä puhdistus johtui maailmansodan seurauksista, jonka jälkeen Amerikan Sosialistipuolue, samoin kuin sosialistipuolueet jokaisessa maassa, haaksirikoutuivat, elleivät ne sitä jo olleet tehneet sota-ajan kuluessa. Järjestöstä erosi noin 30 osastoa, joiden mukana meni noin 2,000 jäsentä, joka ryhmä jäi sosialistipuolueeseen. Heidän haltuunsa jäi yksi Järjestön sanomalehdistä, "Raivaaja", jonka avulla ovat pitäneet yllä järjestön parhausta ja ovat asettuneet kannattamaan entisiä sosialidemokratian periaatteita ja menettelytapoja, jotka maailmansota osotti tarkoitustaan vastaamattomiksi. Tämä ryhmä on samalla tavalla kuin edellinenkin vajonnut lahkokunnaksi, jonka merkitys on melkein hävinnyt suomalaisen työväestön luokkaliikkeestä, samoin kuin

Amerikan sosialistipuolue on menettänyt kaiken kannatuksensa ja merkityksensä Amerikan työväenliikkeessä. Amerikan sosialistipuolue ja sen mukana siihen kuuluva pieni suomalainen ryhmä on asettunut vastustamaan kaikkia tämän maan työväestön luokkapyrkimyksiä ja samoin kuin Europan maissakin tukee kapitalismin uudelleenrakentamispyrkimyksiä.

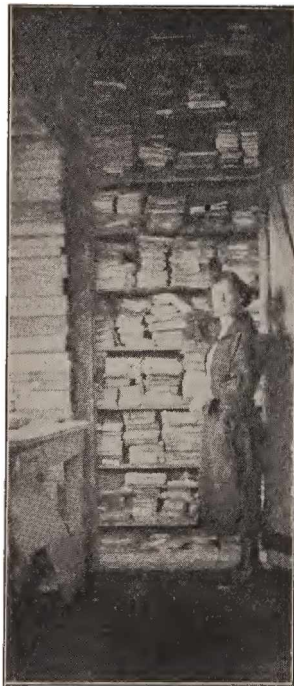
Syndikalistinen ja sosialidemokraattinen liike on tuomittu kuolemaan ja häviöön sentakia, että kumpikaan ei perustu yhteiskunnallista tilannetta vastaaviin perusehtoihin, on lahkolaisliike, joka pyrkii eristäytymään varsinaisesta tämän maan työväen suurista joukoista, ei pyri taistelemaan taisteluista heidän kanssa yhdessä ja sitäpaitsi vielä perustuu kokonaan kokemuksen kautta vääräksi todistetuille periaatteille ja menettelytavoille. Ainoastaan sellainen työväenliike, joka voi sovittaa taistelua ja menettelytapansa kussakin tilanteessa olosuhteita vastaavalla tavalla, voi säilyä, kehittyä ja voimistua sekä päästä vaikutusvaltaiseksi tekijäksi ja johtajaksi työväestön luokkaliikkeessä.

Onko S. S. Järjestö sellainen, joka todellisuudessa vastaa täysin työväen luokkaliikkeen vaatimuksia periaatteellisesti ja käytännöllisesti? Tähän voimme vastata, että periaatteellisesti se sitä on täydellisesti ja käytännöllisessä toiminnassa pyrkii mahdollisimman nopeasti pääsemään asemaan, jotta se siltäkin puolen vastaa täysin tarkotustaan. Sosialistidemokratian haaksirikkoutumisen ja Venäjän vallankumouksen kokemuksiin perustuvan uuden kansainvälisen järjestön, Kolmannen Internationaalen periaatteet ovat kestäneet arvostelun ja edelleen sen kestävätkin. Sen toimintatavat perustuvat itse kussakin maassa vallitsevaan tilanteeseen ja olosuhteisiin. Se vaatii kannattajansa ja alaiset järjestönsä käymään taistelua suurten työläisjoukkojen kanssa yhdessä, eikä pyri eristäytymään lahkokunnaksi.

Workers Party on nyt Yhdysvalloissa se järjestö, joka Kolmannen Kansainvälisen oppeja edustaa ja propageeraa niiden puolesta. Sen kannattajat lisääntyvät ja sen

vaikutusvalta tämän maan työväenliikkeessä laajenee; se taistelee koko työtätekevän luokan yhteisetujen puolesta. Teollisuus- ja maanviljelystyöläiset löytävät sen ohjelmasta selvät ohjeet, jotka pelastavat heidät kapitalismin riistosta ja sorrosta. Se pyrkii todistamaan tämän maan työtätekevälle luokalle käytännöllisellä toiminnalla, että sen ohjelmassa esitetyt menettelytavat ja periaatteet ovat ehdottomasti oikeat, joita noudattamalla ja niiden mukaan taistelua käymällä se voi pelastaa itsensä kapitalismin orjuudesta. Se ei lupaa työläisille mitään ihanneyhteiskuntaa rakentaa, vaan kehottaa työläisiä järjestyseen taloudelliseen ja valtiolliseen taisteluun ja kukistamaan kapitalismin ja sen tilalle rakentamaan yhteiskunnan, jossa työtätekevät nauttivat työnsä tulokset. S. S. Järjestö on Workers Partyn eli Työväenpuolueen suomalainen kielijärjestö, sen osa, jonka välityksellä ja kautta suomalaisen työväestön luokkavoima parhaiten ja tehokkaimmin palvelee tämän maan valtiollista työväenliikettä, samalla kuin se tutustuttaa suomalaista työväestöä menettelytapoihin, joiden avulla se voi saavuttaa myös itselleen jokapäiväisiä parannuksia työoloihinsa ja kehittää ne taistelujärjestöiksi, jotka tukevat työväestön valtiollista taistelua.

Suomalainen työläinen, sinä joka tämän luet, ajattele asemaasi ja jos huomaat, että yhteiskunta ei anna sinulle sellaisia elinehtoja, jotka mielestäsi sinulle pitäisi kuulua, tutustu Workers Partyn ohjelmaan ja jos se vastaa kysymykseen, jonka olet monasti itsellesi tehnyt, että miksi asemasi on kurja ja jos tulet vakuutetuksi, että siinä esitetyt epäkohtien korjauskeinot ovat tarkotustaan vastaavat, niin ollaksesi itsellesi ja omaisillesi rehellinen on sinun velvollisuutesi liittyä paikkakuntasi Järjestön osaston jäseneksi ja ryhtyä taisteluun saavuttaaksesi toimeentulon mahdollisuudet itsellesi ja omaisillesi. Jos paikkakunnalla ei ole osastoa olemassa, puhu asiasta naapurillesi ja ryhdy hänen kanssaan toimenpiteisiin sen järjestämiseksi. Tilaa ja lue Järjestön sanomalehtiä ja kirjallisuutta. Niiden välityksellä pääset tutustumaan yh-

Suomalaisen sosialistijärjestön
näytelmäkirjasto; toveritar
Ingrid Elg, kirjaston-
hoitaja.

teiskunnallisiin asioihin. Ne antavat sinulle oikean kuvauksen valtiollisen ja taloudellisen kehityksen kulusta. Tulet vakuutetuksi, että sinun paikkasi on vallankumouksellisen taistelujärjestön riveissä, jossa tuhannet muut kapitalismin taloudellista ja valtiollista sortoa kärsivät toverit jo ovat jäseninä. Siinä on sinunkin ainoa pelastuksesi. Workers Party ja sen paikallinen S. S. Järjestön osasto antaa sinulle ainoan mahdollisuuden taistella tositaistelua luokkasi puolesta.

F. Burman.

Yhteishyvän uurtajille

*Jo aika on syttää ja valaista
ajan harmaan kaameat loukot,
myös maailma kuonasta puhdistaa
ja kutsua taistohon joukot!*

*Ja poistaa valhe ja tiedottomuus
tie oikea onnehen näyttää!
Pyhä tehtävä vointinsa mukahan
paras jokaisen kunnolla täyttää!*

*Te sankarit uutterat toimen ja työn
jo syttäkää sydämet paloon!
Ja älkää uupuko, kunnes tää
ikipimeys vaihtuvi valoon!*

M. Rutanen.

KONSULIN KESTIT

Suomen tasavallan konsulin makuuhuoneen akkunasta tulvi sisälle keväinen aurinko niin häikäisevänä ja uhoavana, että herra konsuli käsitti, että aurinko kokonaisuudessaan on konsuleja varten, ja nousi ylös nopeasti täyttämään suuria tehtäviään siirtokansan keskuudessa.

Hänen rouvansa lojui vuoteessa, mutta palvelustyttö oli laittanut aamiaisen. Herra konsuli söi ja valmistui lähtemään virastoonsa, mutta poikkesi kuitenkin rouvan makuuhuoneeseen.

— Tänään on sitten meidän kestimme, totesi hän ovelta. Poikkean mennessä kutsumaan vieraita.

— Mutta muista, että ainoastaan sivistyneitä, huomautti rouva.

Konsuli kävelee nyt kadulla.

Siellä täällä nousee käsi lakin reunaan ja huudetaan huomenta. Mutta konsuli jatkaa kävelyään pää pystyssä, ikäänkuin kohottaaksensa hänen huostaansa uskotun tasavallan arvoa muukalaisten silmissä. Kaksi päivää sitten hän oli saanut nimityksen konsuliksi. Palkka määrättiin paperimarkoissa ja kunniakin koirakuoppien maan edustajalle noteerattiin paperimarkkojakin alemmaksi, mutta mitäpä siitä. Herra konsuli ajattelee, että kyllä kaikki suortuu hyväksi, kunhan hän ehtii vaikuttaa. Ensin on tasavallan presidentti, ajattelee hän, ja sitä seuraa konsuli, sitä varakonsuli ja sitten vasta muut. Mitä olisi tasavalta ilman konsuelja? Jumala on määrännyt konsulit itsensä ja tasavallan presidentin välikappaleiksi; ellei olisi konsulia, ei olisi tasavaltaa. Herra konsuli ikäänkuin nöyrtyy korkeamman edessä havaittuaan tärkeän asemansa tasavallassa ja sanoo: olisiko sitä uskonut? Ja hän pudistaa päätänsä ja vastaa itselleen: ei olisi uskonut. Mutta tässä hän nyt kuitenkin kävelee;

toissapäivänä vielä tavallinen kansalainen, pikkuliikemies, joka eilen vielä vilkui hätääntyneenä ostajaa putiikkinsa akkunassa, mutta jonka tasavallan oikeudenmukaiset jumalat nostivat konsulinistuimelle. Ei ole olemassa jalompaa tehtävää kuin konsulin virka, mietiskelee hän. Suomen tasavallan metsät, paperi, puolukat, silakat, sarka, rukit, pellava ja hamppu marssivat herra konsulin sielun silmien edessä nöyränä, vuolaana virtana; hän itse, herra konsuli, raukein, hieman suruvoittoisin katsein, kuitenkin joka hermo jännityksessä, seuraa katsellaan tätä juhla-marssia, ojentaa kätensä ja siihen tipahtaa kultaraha toisensa jälkeen; hän latoo ne vierekkäin, hän ostaa loistoauton, tasavallan presidentti kutsuu häntä veljeksi, maisterit tekevät syvän kumarruksen hänelle, professorit koputtavat nöyrästi hänen ovelleen ja hän on kaikkien kansallisten seurojen kunniarahastonhoitaja sekä kilistää sinänmaljat kaikkein suurimpain amerikkalaisten pankkiirien kanssa, jotka vievät hänet ja hänen rouvansa klubeihin...

Herra konsuli hämmästyy siinä kävellessään: hänen silmänsä on kostuneet näissä ihanissa unelmissa ja hän kuivaa ne konsulille sopivalla arvokkuudella.

Hänen ystävänsä kultaseppä on jo avannut kauppansa ja hän poikkeaa sisälle.

Molemmat arvohenkilöt tervehtivät toisiaan kuten vanhat tuttavat ainakin, kunnes herra konsuli ilmottaa, yrittäen turhaan näyttää välinpitämättömältä:

- Meillä olisi tänä iltana sitten ne nimittäjäisketit.
- Mitkä? kysyy toinen.
- Nimittivät minut nyt tasavallan konsuliksi, pääsee herra konsulilta ja hän jättää kaupan povessaan niin suuri onnentunne, että on läikähtyä.

Tyrmistyneenä jää kultaseppä katselemaan hänen meinaan. Ja kun hän näkee herra konsulin mustan, suoran selän katoavan nurkan taakse, mutisee hän itsekseen jotain pahaenteistä.

Mutta herra konsuli jatkaa kävelyään ja kevätaurinko ikäänkuin hekumoi hänen ympärillään ja linnut antavat

konsertteja. Muutta äkkiä kalpenee hän ja vetäytyy poppelin varjoon. Kaukana kadulla hän näkee miehen, joka saapuu häntä kohden. Tavallinen työläinen eväskannu kädessään. Onneksi ei hän huomaa herra konsulia, jota varten suojelusenkeli on kasvattanut poppelin, ja kun mies loitonee, uskaltaa konsulikin astua esille.

Hän huokaisee helpotuksesta. Tuo jätkä oli antanut hänelle 400 dollaria Suomeen lähetettäväksi, mutta kun paperimarkkojen kurssi heilui sinne ja tänne, olikin herra konsuli — ikäänkuin keinotellut niillä. Varastanut? Ei, tuhannen kertaa ei, vannoti pateettinen ääni herra konsulin sydämessä. Yhteiskunnan onnenarpajaisissa oli hänen numerolleen tullut voitto, ja hän oli sitä käyttänyt. Tuo mies oli käynyt tapaamassa häntä, haukkunut, uhannut oikeusjutulla ja siksi hänestä tuntui että on parempi olla kohtaamatta häntä. Mutta nyt oli raha mennyt, tosin kuivuneella kurssilla, mutta mennyt ja uhatkoonpa nyt oikeusjutulla herra konsulia. Herra konsuli syö hänet, herra konsuli sortaa ja kaivelee häntä, herra konsuli murskaa tuon vähäpätöisen ihmisen, jos se uskaltaisi...

Herra konsulin sydän on rauhoittunut, kun hän koputtaa tuttavansa ja kadehtijansa asianajajan ovelle.

Ei tahdo syntyä keskustelua.

He vaihtavat kaunista ilmaa, toteavat, että kevät tuli aikaisin ja keskustelu on kuin lyijymöhkäle, jota kumpainkaan ei jaksa kantaa.

— Jos tulisit sitten illalla meille, sanoo herra konsuli, minä kun olen nyt saanut (kakistellen) sen konsulin viran.

Hänen tarkotuksensa ei ole painostaa sanaa "viran", mutta se kakistelu alleviivaa sanan ja herra asianajaja hätkähtää.

— Senkö... *varakonsulin* viran?

Asianajaja panee tahallaan painoa sanalle "vara."

— Ei kun sen oikean.

— Konsulinko?

— Konsulin.

He eroavat raskaan tunnelman vallitessa. Herra

konsuli riemutsee sydämessään. Hän on nyt laukaissut poliittisen pomminsa ja toinen on jäänyt häikäistyneenä paikalleen. Hieman selviinnyttyään hän juoksee konsulin jälkeen ja sanoo ihan välinpitämättömällä äänellä:

— Se mies kun kävi tuossa sitä 400 dollariaan kyselemässä, että pitäisi kai... oikeusjuttu...

— Se on maksettu ja lähetetty. Jos tulisit illalla meille ...

Ei siis herra asianajajankaan pieni hajupommi vaikuttanut. Se laukesi kuin autiossa erämaassa vahingoittamatta ketään. Ja asianajaja palaa pulpettinsa ääreen ja mutisee:

— Voi perkele sentään.

Mutta tuollapa jatkaa matkaansa herra konsuli raskaan ja suuren taistelun voittaneena. Tuon tuostakin poikkeaa hän sisälle, ilmottaa elämänsä suuren asian, poistuu, jähpäilee seuraavaan, ilmottaa taas ja poistuu. Hän poimii kaikki ystävänsä ja vihamiehensä kuin turilaat ja mansikat tien syrjästä, hän hekumoi uudella arvonimellään, hän käy maalarimestarilta tilaamassa ovilapun, jossa uusi arvonimi on kultaisin kirjaimin, hän ottaa uuden arvonsa mukana tulevan kunnian kevyesti kuin kopin ilmasta; oi, tämä on vasta ihanaa, suurta alkua, annahan kun pääsen vaikuttamaan.

Olisiko kukaan uskonut toissapäivänä? kysyy jälleen makea ääni herran konsulin sisimmässä.

Haa, ei kukaan, vastaa konsuli itse.

Herra konsulin onnen mitta ei ollut vielä kukkurallaan.

Onni nimittäin tuhlaa lahjojaan varsinkin kun on kysymyksessä niin huomattava merkkihenkilö kuin Suomen tasavallan konsuli. Tänä kirkkaana kevätaamuna saatteli onni herra konsulia, osotti vaaran, ettei hän taitanut niskojaan, osotti vihamiehet, jotka hän voi nöyryyttää ja nyt onni lopuksi ikäänkuin levitti hienon maton, ettei herra konsulin jalka rasittuisi; onni tuli ihan herra konsulin nenän alle ja karjasi raikuvalla äänellä:

— Tämän aamun lehti!

Konsulitkin ovat ihmisiä. Hekin kuolevat joskus ja heidät haudataan ja molemmat tasavallat laskevat lippunsa puolitankoon ja hyrräävät muistovärsyjä ja isäntätasavallan presidentti määrää leskelle kunniallisen eläkkeen paperimarkoissa. Meidänkin konsulimme on vain ihminen, vaikkakin aikakautensa kaunistus, josta aikakirjat tulevat loruamaan ja jonka menetyks tulee olemaan "korvaamaton vahinko nuorelle tasavallallemme" — sanalla sanoen, tämä korvaamaton vahinko otti nikkelin taskustaan, sai kaksi senttiä takaisin, vilkasi lehden sisäsivua, huusi pojan takaisin, osti koko kimpun, ei huolinut vaihtorahaa takaisin, vaan laahusti eteenpäin — sanoimme laahusti, sillä onnikin on joskus raskas, kun se tulee ja hassaa liian paljon antimiaan.

Niin kävelee ravittu mies, lukien lehden yhtä kohtaa, tuijottaen siihen ja käärien sen sitten kevätpaltoon liepeen ympärilleen kuin Jupiter; eipäs olisi uskonut, sirisee vielä tuo ihana ääni herra konsulin jalossa povessa.

Englanninkielinen lehti oli painanut hänen kuvansa kahdelle palstalle ja kirjoituksen (hän itse oli sen lähettänyt!) jossa sanottiin, että hän on nyt konsuli, nuoren tasavallan konsuli, tasavallan, joka oli syössyt venäläisen bolshevikisortajan maahan ja noussut 30,000 työläisen ruumiin keskeltä olemassaolon ihanuuteen; ja jossa ilmoitettiin, että tämä etevä henkilö edusti nyt nuorta tasavaltaa täysin oikeuksin, että hän on Kalevan Ritarien jäsen, että hän on luteerilainen, että hän on tosin syntynyt muualla, mutta omaa tämän maan ihanteet, että hänellä on kesähuvila, jossa käy pelaamassa golfia, että hän on tunnettu kaikkialla, että hän on huomioonotettava diplomaatti, että hän omaa rahanvälitysliikkeen ja myy matkalippuja parhailla linjoilla . . .

Herra konsulin silmät hämärtyvät toisen kerran tänä aamuna ja etevälle kansalaiselle ominaisella liikkeellä pyyhkii hän kosteuden nenäliinaansa.

Hän saapui konttoriinsa kuin unessa, heitti sanoma-lehtitukkonsa pöydälle ja istui. Samassa huoneessa istui

toinenkin mies, joku työläisen vaatteisiin pukeutunut, ilmeisesti jollain asialla.

— Mitä te tahdotte, kysyi herra konsuli.

— Mitä, siitä tikettiasista tulin haastelemaan...

— Minä olen nyt valkean tasavallan konsuli, ilmotti hän kuivasti.

— Jopa on iso asia, myönsi työmies.

— Täysivaltainen konsuli, terästi herra konsuli.

— Mitäpä sitä vajaa... myönteli mies. Mutta kun minä tilasin teiltä sen tiketin sinne Suomeen jo kuusi kuukautta sitten ja ämmä sitä odottaa ja kun minä arvelin, että sen pitäis olla perillä, niin tulin taas kysymään.

Vaatimattomasti hän jutteli, tämä työmies, anteeksipyydellen, että ämmänsä asioita toi tänä merkillisenä aamuna esille.

— Luuleeko Piettinen, että olen varastanut sen tiketirahan? kysyi vastapuhjennut diplomaatti.

— Kukas semmosta...

— Kyllä se sen saa, sanoi hän tylästi.

Mutta Piettinen ei ollut konsuli, joten hän vielä kerän rohkeni ämmänsä puolesta kysyä, että koskahan se sen tiketin sitten saisi kun on nyt puoli vuotta kulunut, johon herra konsuli vastasi, että luuleeko Piettinen, että tämä on ihan yksinkertainen asia; siinä on enemmän diplomatiaa kuin muissa asioissa, jos Piettinen haluaa tietää. Piettinen ei sitä tietysti halunnut, mutta sensijaan hän halusi vain tietää, eiköhän kuusi kuukautta ollut riittävän pitkä aika ämmän tiketin matkustusajaksi, jonka jälkeen herra konsuli kuivasti ilmotti, että ellei vastaus tyydytä Piettistä, niin katsotaanpa, onko Piettillä mitään millä vastaa, jonka johdosta Piettinen pelästyneenä pujahti ulos.

Kun työmies oli mennyt, nousi merkkihenkilön rinta ja hän julisti itsekseen:

— Niin minä näytän.

— — —

Herra konsuli pukeutui pitkään takkiin. Kun vieraat saapuivat oli hän täydessä juhlakunnossa. Hiusloput le-

päsivät taitavan kampaajan toimesta kiiltävässä rivissä, mutta nupin sisällä poreili hetkeä vastaava korusanainen juhlapuhe valikoidulle seuralle.

Yksi toisensa jälkeen ne saapuivat. Kelloseppä lihavine vaimoineen, asianajaja kuluneessa frakissa ja niin hymyilevänä ja hauskana, ettei konsuli voinut pujoutua tuon ilon läpi nähdäksensä todellisuuden; pastori, poikamies, saapui seurakunnan tätien kainalossa, lausuen Kristuksen terveiset uudelle konsulille ja toivoen tasavallalle monta tuollaista kansalaista (se oli olevinaan kohteliaisuus, mutta konsuli itse ei olisi pitänyt, että monta hänen kaltaistaan kansalaista olisi kaupungissa); sitten saapui lääkäri, tuoksuen sairaalalta; pikkutavara-kauppias, joka kämppäjätäkstä oli "kohonnut" nykyiseen yhteiskunnalliseen asemaansa ja jonka tärkein tehtävä oli verokaavakkeiden täyttämisen aikana näyttää köyhältä, muina aikoina varakkaalta; maahuijari, joka oli kopeloinut monet taskut tyhjäksi ja jonka kirjahyllyssä oli pakokohuutokaupasta ostettu Shakespeare-sarja, josta hän mainitsi ylpeydellä; lisäksi rouvia, entisiä piikoja, joiden höyhenet törröttivät korkealla, jotka halvennusmyynteistä ostelivat hajuvesiä, jotka suurine punaisine käsineen harrastivat pianonsoittoa, jotka sanoivat lämpenevänsä kansallisista asioista, hioten jo sitä sanoessaan kuin ihra saunassa, hirveitä, tungeskeleviä, suurrikkaiden rouvien alhaisoa inhoavien eleiden piikaperilliset ja matkijat. Tuossa pikkukauppiiaan rouva, jonka paksun silkkipuseron alta entinen navettapiika pullisteleiksen, mutta joka häpeää sitä aikaa, jolloin kunniallisesti elätti itsensä, tuossa maahuijarin siippa, joka harjottaa nikkeleillä hyväntekeväisyyttä ja puhuu hirveätä englantia, lääkärin rouva, jossa sekaantuu rodun tuntomerkit uuden maailman kehnoimpiin tottumuksiin, tuossa eräs, joka puree kumia ja puhuu kirjallisuudesta ja sanoo suojelevansa köyhiä taiteilijoita; sanalla sanoen: herra konsuli oli tuonut "ainoastaan sivistyneitä" kesteihinsä, poiminut niitä kuin jalokiviä oman kunniansa kehystäjiksi.

Vihdoin järjestyi pastorin kööri riviin ja esitti uudelle

konsulille haikean laulun, jossa oli enkeleitä, hyviä toiveita ja vääriä soituita ja herra konsuli kiitti muutamin valituin sanoin.

Asianajaja omine ystävineen vetäysi toiseen huoneeseen, paksu sikari suussa ja kaiveli keskustelua esille.

— Konsulin tulee olla, selitti hän, kunniallisen, puolueiden yläpuolella olevan miehen.

Tähän järjettömyyteen sai hän hiljaisen myönnytyksen, mutta apteekkari sentään tokasi:

— Joka tapauksessa, vaikka olisikin puolueiden yläpuolella, on parempi että kuuluu vaikka tähän meidän puolueeseemme.

— Olisi hyvä, jatkoi asianajaja omaan tyyliinsä, että konsulit olisivat rehellisiä, ettei olisi takana yhtään konkurssia, ei velkojia, ettei olisi sotkeutunut mihinkään vajausjuttuun eikä olisi myynyt osakkeita yhtiöihin, joita ei ole olemassakaan (herra konsuli ilmaantui ovelle ja kuunteli); jos esimerkiksi on koottu johonkin yleiseen tarkotukseen varoja, olisi tilitys pitänyt olla julkisuudessa; mutta meidänpä konsulimme vastaakin kaikkia näitä vaatimuksia ja siksi minä sytämestäni iloitsen.

Hän lausui sanan "sydämestäni" kovalla t-llä, koska sai edes siihen sappeaan puristetuksi. Ja herra konsuli ymmärsi, mutta katsoi olevansa siksi suurempi herra tällä kertaa, että ei vaivautunut vastaamaan.

— Suomen nuoren tasavallan malja! kuului herra konsulin ääni nyt toisesta huoneesta ja herrat asianajajan johtamina menivät nuoren tasavallan maljan kimppuun.

Konsuli ryki. Konsuli korjasi kaulusta. Konsulin rouva kohenteleiksen. Kirkkokööri järjestyy. Pastori hermostuu. Herrat yrittävät näyttää niin totisilta ja vakavilta kuin vejarikasvot myöten antavat. Mutta nyt herra konsuli jo kakistelee, korjaa taas rusettia, luo katseensa vieraiden pään yli; herra konsuli aikoo pitää puheensa päivän merkityksestä ja siksi kaikki tämä jännitys.

Viimein rykii hän itsensä vauhtiin. Tässä ominaisuudessa (uusi sanontatapa, jonka herra konsuli oli vasta tänään oppinut) me olemme nyt ikäänkuin nuoren tasa-

valtamme edustaja (herra konsuli käytti sanaa "me" luontevasti) ja meidän raskaaksi tehtäväksemme jää siirtokansan ja suuren emämaamme etujen valvominen, ähäm. Hän maalasi liikuttavan kuvan "suuresta emämaasta", väläytti sen silakoita ja metsiä ja paperitavaraa, häikäisi paperimarkoilla ja kauppabalanssilla, sivuutti taitavalla käänteellä koirakuopat, mutta puhui sensijaan laajasti ja ytimekkäästi nuoresta vapaudestamme, joka tuli niin äkkiä, mutta joka vaati monta kallista uhria (hän pyyhkäisi silmistään nenäliinaansa jotain, jota siinä ainakin piti olla ja muut tekivät samoin); sitten rykäsi hän itsensä nuoren tasavallan ulkomaanedustukseen ja havaitsi että ulkomaillakin on eteviä kansalaisia, suurisieluisia, rehellisiä (hän ei voinut olla vilkaisematta lakimiestä, joka katseli häntä lasisesti kuin kuollut ahven); huolellisen alkuvalmistelun jälkeen löysi hän itsensä, maalasi omasta vaatimattomuudestaan värikkään kuvan, järjesti peukalonsa liivin taskuun kuten oli nähnyt diplomaattien tekevän ja luotsasi sitten ensimmäisen poliittisen puheensa rantaan, hyppäsi itse (kuvaannollisesti) kannelta ja kaikki onnittelivat ja olivat pöhlön näköisiä.

Ah, tuollapa herra pastori rykii merkitsevästi, korjaa kaulustaan, napittaa takkiaaan; hän aikoo vastata puheeseen. Nöyrällä äänellä onnittelee hän merkkihenkilöä, jonka *keskuudessa* meillä on onni ja kunnia olla, huomaa nuoren tasavallan vapauden sopusointuisaksi Jeesuksen oppeihin, selittää, että etevä kansalaiset ovat herramme lahja siitrokansalle ja että tässä nyt meillä on etevä kansalainen konsulin ominaisuudessa (juhlallinen sana on tartunut pastorin sanavarastoon); lopulta hän höynäyttää siunauksen ja toivoo herramme suojelusta nuorelle tasavallalle ja herra konsulille ja kaikille, amen, että kaikki menisi hyvin ja että nuori vapautemme säilyisi, amen.

Herra konsuli tulee tästä liikutetuksi ja kiittää erikoisesti pastoria hänen ylevistä sanoistaan ja rouvat läineltivät kuin sula rasva pastorin ympärillä kuiskaten hänelle hengellisiä asioita.

Nyt muuttuu jäykkä virallinen keskustelu tuttavalliseksi, mutta samalla valikoidun hienoksi, etupäässä kirjallis-taiteelliseksi.

— Se vapaussota muistutti, selittää laajemmassa kirjallisessa lausunnossaan sekatarakauppiaan literäärinen rouva, Kullervon taistelua, kuten Juhani Aho teoksessaan "Kullervo" kuvaa.

Maahuijarin rouvan kirjallinen asiantuntijan maine alkaa kärsiä ja hän ilmeisesti valikoi mielessään sanoja roimasti riistääksensä sekatarakauppiaan rouvalta kirjallisen keskustelun aiheen ja siksi hän sanoo välinpitämättömällä äänellä:

— Mieheni osti tänään kahden sadan dollarin arvoisen grammofoonin ja kuusi hanurisooloa.

Juhani Aho on kukistettu ja rouvat ympäröivät grammofoonin omistajan ja sekatarakauppiaan kirjallinen rouva turhaan yrittää lauseellaan

— voi hyvänen aika kun minä tykkään Aleksis Kiven "Tukkijoesta" — pudottaa jalustalta maahuijarin rouvaa ja hänen eteviä hanurisoolojaan.

Niin vyöryy keskustelu henkevästi eteenpäin. Istutaan pöytään ja entiset piijat, jotka häpeävät kunniallista menneisyyttään ja yrittävät esiintyä muuna kuin mitä ovat, kilpailevat kuka osaa siroimmat pöytätavat; mutta sekatarakauppiaan rouva huomaamattaan pistää veitsellä papuja suuhunsa, sekatarakauppias itse syö soppaa hornuamalla ja puhaltelemalla sitä suuriaänisesti, maahuijarin rouva kasaa kauhean annoksen eteensä ja röyh-täisee välillä; mutta keskustelu itse liitelee nopeassa tahdissa milloin missäkin, Suomessa, Amerikassa; jumalan kiitos, sanovat he kaikki yksimielisesti, että punikit hävisivät ja sivistyneet voittivat, sillä jos sivistyneet eivät olisi voittaneet asuisivat kaikenlaiset roistot (roishdot, sanoi kirjallinen sekatarakauppiaan rouva hienosti) meidän parempiosaisten taloissa ja me saisimme syödä ilman hopeaveitsiä eikä olisi mitään taidetta ja sivistys häviäisi mukanamme.

Herra konsuli itse istuu raukeana, onnensa huumamana, vastustajansa lyöneenä.

Mutta kaikki hänen yllätyksensä eivät olekaan vielä menneet.

Pikkutunneilla nousee hän vielä kerran ylös ja hänen majesteetillinen ilmeensä vaatii hiljaisuutta.

— Kansalaiset, sanoo hän, ottaen taskustaan kotelon, sallikaa minun näyttää tämänkin.

Valkosen ruusun ritarinmerkki se on.

Tällainen on jo liikaa. Kateus herää muutenkin. Kateus kulkee menestyksen kantapäillä. Vaijetaan. Tuojotetaan herra konsulia. Hä, kysyy asianajaja. Merkki kulkee kädestä käteen. Valkoisen Suomen ritarimerkki. Isänmaalle tehdyistä palveluksista.

— Siitä pitää panna suuri uutinen lehtiin, kiljaisee asianajaja, sillä hän käsittää, että jollain tavalla pitää kostaa. Mutta konsuli kalpenee.

— Ei, ei uutista, sanoo hän. Ei panna uutista. Mitäpäsi siitä nyt uutista.

— Säikähti, ajattelee lakimies. Eipäs rohkene sanoa punikeille, että sai ristin.

Kun sitten sekatarakauppiaan rouva nousee ja ojentaa jäähyväiseksi kätensä leveänä, punaisena ja lämpimänä kuin pihvin, on se merkki, että tasavallan nuoren vapauden juhla on loppunut ja puolta tuntia myöhemmin herra konsuli vetelee unta onnellisena juoden unissaan sinämäljoja tasavallan presidentin kanssa.

— — — — —
Aamulla lukee Piettinenkin uutisen suurista kansallisten kirjallis-taiteellisten henkilöiden merkkijuhlasta nuoren vapauden ja konsulin kunniaksi.

— Ei siltä uskalla enää kysyä, lähettikö se sen matkalipun ämmälle, päättelee hän. On ostettava uusi.

Feidias.

KAKSIKYMMENTÄ VUOTIAALLE

Syntymästäsi saakka olet ollut vihattu ja rakastettu. Tarpeenvaatimana synnyit toisille, niille, joitten asiaa ajamaan olit luotu. Kuoleman kapalovyötä tarjosivat ne, joitten vihattavaksi synnyit. Nuori olet vielä, mutta monien tuulien ja tuiskujen läpi olet kulkenut. Olemassaoloasi yhäkin on uhattu ja mahdollisesti tullaan uhkaamaan. Vaan koska et ole mikään korukapine, vaan tarpeenvaatima, olet elänyt ja *tulet elämään*.. Kuni majakka pimeässä syysyössä, mustien myrskyjen riehuesssa, olet horjumatta seisonut paikallasi ja valonheijastajana viitoittanut tietä mitä on kuljettava. Suuri on joukko, joka sinua rakastaa ja tarvitsee, joskin suuri lienee vielä joukko, jolle olet tuntematon, kuin myöskin suuri on joukko, joka sinua vielä täyttäessäsi kaksikymmentä vuotta, vihaa.

Nuori olet vielä, mutta rohkea ja pelkäämätön. Periaatteesi on tinkimätön. Se ei ole horjunut sinne tänne, ja siksi olet koonnut yhä suuremmat ja suuremmat sinua tarvitsevat työläisjoukot ympärillesi. Et ole pettänyt heitä kertaakaan, ja se juuri takaa sinulle pitkän iän.

Silloin kun synnyit olit alaston — ei ollut omaa kattoa pääsi päällä, vierasten nurkissa sait varhaisemmat vuotesi elää, kymmenet tuhannet ystäväsi avustivat sinua, ettet sortunut vihamiestesesi iloksi. Nyt olet kasvanut mieheksi ja seisot *omissa housuissasi*. Katto on pääsi päällä ja kiviset seinät, jotka suojaavat tuulta vastaan. Omilla "tulsuillasi" tulet toimeen. Etkä ole pennin velkaa kenellekään.

Sen "kapalovyön", jota vihamicheesi sinulle punoivat, voit lahjottaa kaksikymmenvuotispäivänäsi jollekin heistä, jolla lopettavat viheliäisen elämänsä . . .

Pitkää ikää sinulle kaksikymmenvuotias. Seiso vahvana, horjumattomana Valonheijastajana miljoonille — sinua tarvitseville.

Jack Steele.

FEIDIAS TAHTOO SAADA TIETÄÄ

Feidias tahtoo saada tietää miltä "Työmies" vieraan silmissä näyttää.

En tiedä miltä se vieraasta näyttää, mutta minusta, joka olen sitä viitisen vuotta yhteen menoon seurannut 145 leveysastetta itään Superiorista, Wis., ja joka samaan aikaan olen selaillut kymmenkuntaa muuta eri maan työväenlehteä, minusta se näyttää sellaiselta, että jos joku tulisi ja sanoisi että kyllähän se "Työmieskin" mukiin menee mutta kyllä niitä on ansiokkaampiakin työväenlehtiä kapitalistisissa maissa, niin käyttäisin minä puheenpartta, jota Feidiaskin on viheriäisessä nuoruudessaan tamperelaisena viljellyt: Syö kittiä!

Ei sillä, että minä tahtoisin ajaa omahyväisyyden piirua "Työmiehen" toveritoimittajien sydämeen ja munaskuihin, jotta nämä löisivät rintoihinsa ja sanoisivat: Siinä sen nyt näette; juuri tätä me olemme aina itse sanoneet, ja nyt tulee vielä Henkipatto ja vahvistaa asian todeksi! Ei, sillä valveutunut osa työväenluokkaa on joka maassa jo sellaista juutasta, että se puristaa lehdensä toimittajista parhaimman mehun ja vaatii, että lehden on oltava sellainen ja sellainen; että lehdet toisin sanoen vastaavat lukijainsa henkistä (ja samalla myös aineellista) tasoa.

Ja mitä muuta ajanmukainen työväenlehti on kuin lukijakuntansa ajatusten ja pyrkimysten kuvastin? Jos se on jotakin muuta, jos se kulkee kaukana joukkojen "edellä" taikka jos siinä tanssii joku merkkihenkilö, joka täyttää lehden sivun toisensa jälkeen "omain" ajatustensa ylenpalttisuudella, niin ettei tavallinen ihminen siinä enää saa suunvoroakaan, niin ei se enää olekaan työväenlehti vaan taivas tietköön mikä.

Mutta "Työmiehellä" on lisäksi joitakin sille ominaisia erikoispiirteitä. Kuten esim. sen laajuus. En puhu nyt mitään lehden jättiläisnumeroista, joita ilmestyy suurten merkkipäivien vaiheilla ja joita ei kukaan koskaan ehdi lukea läpi, jos tahtoo seurata seuraavinakin päivinä ja viikkoina ilmestyviä numeroja. Puhun lehdestä tavallisessa koossa, jolloin se tällöinkin on pränätty niin täyteen, ettei tule mieleenkään epäillä, etteikö lehti tahtoisı antaa tilausmaksusta täyttä vastikettä, vieläpä aina jonkun verran päällekin. Teki tässä taannoin mieleni laskea, kuinka monta kirjainta on lehden 8-sivuisessa numerossa, mutta olin pakotettu heittämään kesken. Sillä siinä olisi tarvittu lukuja, joita Lenin mainitsi venäläisestä ruplasta puhuessaan, nimittäin tähtitieteellisiä, ja niihin ei tutustutettu siinä koulussa, minkä Feidias ja minä olemme käyneet.

Mutta vaikka lehti onkin vankkaa tekoa, liiankin vankkaa — tekisi mieleni sanoa, ellen tietäisi, että lehti on täsmälleen lukijakuntansa tahdon ilmaisu, eikä maallikko, joka ei ole oleskellut Amerikoissa eikä siis tiedä mihin suuntaan suomalaisen työläisen kehitys siellä lähtee menemään, voi mennä päättelemään kuinka vahvoja annoksia työläinen siellä kerrallaan henkensä nälän sammuttamiseksi isoo, niin on sisälly silti tarkkaan valittu ja säännöllistetty, eikä siihen näytä pantavan mitä tahansa vain jotta lehti saataisiin täyteen. Päinvastoin arvailen, että paperikorikin aina saa riittävän rehun.

Siinä turpeuttaan ähiseviä palstoja maapallon joka kolkkan taloudellisesta riistosta ja poliittisesta sorrosta, imperialismin konnanjuonista ja demokratian naamiaisista. Siinä paljastuksia kapitalistisen valtion ja luokan veijaritoimista, rosvouksista ja rosvouksien määrästä. Siinä kapitalistista kirkkoa, oikeuslaitosta, sivistysharrastuksia ja ihmisystävyyden tosiolemusta koskevia paljastuksia, joiden avulla nähdään, että niiden kaikkien tarkoituksena on vain omistavain etujen suojeleminen ja pyhittäminen, mutta omistamattomain hyssyttelemine tiedämättömyyden horkkiaan taikka kurissa pitäminen kou-

raantuntuvammin keinoin. Siinä vihdoin paljastuksia isänmaasta, joiden kapitalistilehdissä ja kapitalistien lahjomassa muussa painetussa ja puhutussa sanassa koreasti kilahtelevilla sanoilla värjätään riistäminen ja riistovoitto — kansakunnan onni ja menestys! — isänmaista, jotka eivät voi olla suuria sortamatta toisia isänmaita, isänmaita, joissa sieluttomat veijarit korostavat hyveitä mutta joissa annetaan kaikki valta paheille ja joissa työtätekevää yksilöä ja luokkaa suostutellaan alistumaan yhteiselle hyvälle, mutta joka "yhteinen hyvä" on vain laiskan mutta sitä julkeamman yksilön ja luokan monopoli.

Mutta samalla kun lehden palstoilla on asetettu oikealle kohdalleen kapitalistinen maailma ja valtio ja niiden riisto-, sorto- ja peijauskoneistot, samalla on lehti yhtä valppaasti seurannut kaikkien riistettyjen ja sorrettujen kamppailua kapitalistista huijausta, hämäystä ja väkivaltaa vastaan. On kertonut miten taistelevat "edistyneempien" — s.t.s. eniten riistävien ja sortavien — maiden työläiset, miten "takapajuisten" maiden orjuutetut väestöt, samalla kun on annettu kunniapaikka Venäjän vapautuneelle proletariaatille ja sen jättiponnistuksille uuden yhteiskunnan luomiseksi. On kerrottu taisteluista mutta selostettu myös taistelun suuntaviivoja ja periaatteita ja ehätetty kiireimmän kautta tuomaan julki mitä eri maiden työväenluokat ovat kansallisissa taikka kansainvälisissä neuvotteluissaan päättäneet päivän vaatimuksista ja lopullisesta päämäärästä käytävän taistelun suhteen, mihin kokemuksiin nämä ovat tulleet jo käydyissä kahakoissa, mitkä kokemukset on katsottu parhaaksi omaksua, mitkä hyljättävä.

Mutta rinnan sen kanssa, mikä suoranaisesti koskee luokkataistelua, on "Työmies" myös kiinnittänyt suurta huomiota sellaisiin työtätekevään ihmisten harrastuksiin, jotka etukädessä tarkoittavat työtätekevän luokan aseman parantamista ja turvaamista nykyisissä yhteiskuntapuitteissa, mutta jotka samalla ovat omiaan edistämään luokkataistelua ja sopeutumaan lopulliseen päämäärään, harrastuksiin sellaisiin kuin osuustoiminta ja pienvilje-

lijain aseman kohottaminen. Mitä osuustoimintaan tulee, tarjoaa Venäjä siitä mielenkiintoisen esimerkin: osuustoiminnastahan on neuvostomaassa muodostunut yksi sen talouselämän kaikkein tärkeimmistä verenkierroon elvyttäjästä. Ja huomion kiinnittäminen varattomaan pientalonpoikaisluokkaan on ollut itsepä Leninin silmäteräasioita. Ollaan jo näet päästy niistä vanhoista iskulauseista, että teollisuustyöväki se kaiken ratkaisee. Ollaan päästy siihen että kaiken ratkaisevat lihas- ja aivotyöläiset, kaikkien maiden yhdistynyt työväenluokka, olipa näiden työmaa sitten tehtaissa, pulpettien takana, pelloilla, meren selällä taikka metsän korvessa, maan päällä taikka alla. Ja sen vuoksi ei koskaan kiinnitetä liian suurta huomiota työväestön eri harrastuksiin, mikäli nämä ilmevät kohoavalla proletaarisella linjalla.

Kaikesta tästä puhuvat "Työmiehen" täyteen ahdetut palstat, puhuvat yhä uusien ja uusien kokemusten ja ilmiöiden valossa.

Ja missä työväenluokkaa jossakin maailman kolkassa on kohdannut jokin suuri onnettomuus, on "Työmies" aito proletaarilehtenä aina rientänyt teroittamaan solidaarisuuden käskyä tekona: miljoonalahjat Suomen veriin isketylle työväenluokalle, nälkäavustus Venäjän kadon kohtaamille, Puna-Karjalan tukeminen, näissä ja muissa jaloissa pyrinnoissa on lehti aina kantanut oman kauniin kortensa. Kun se taas on kohottanut suuttuneena äänensä, milloin minkin maan proletariaattia kokonaisuudessaan taikka sen joitakin yksilöjä on kohdannut systemaattisen raaka väkivalta taikka oikeusmurha: Mannerheimin kulttuurisota, Nosken uroteot, Horthyn mellastus, Espanjan inkvisitio, Amerikan kapitalistien pyssyhurttain ajojahdit, Marty, Sacco-Vanzetti jne. Puhumattakaan nyt kaikkien maiden valkoisten järjestämistä verisaunoista ja hävitystöistä Venäjällä.

Mutta samalla kun lehti valveutuneen työväestön äänenkannattajana on niin sanoaksemme liikkunut proletarisen maailmanlehden linjalla, ovat sen palstat myös aina olleet avoinna sisäiselle linjalle, sen lukijakunnan

äänelle, minkä kautta lehti on osottanut arvostavansa sitä Zinovjevien erityisemmin korostamaa katsantokantaa, että työväenlehden on oltava kiinteässä kosketuksessa lukijoihinsa, proletariaattiin, työmailla, kodeissa, kaikkialla, ja että työläisen äänen on siinä päästävä välittömästi kuuluville. Lukijain omana asiana on sitten päättää, kannattaako tuhlata lehden tilaa kertomalla kissanristi-äisistä jossakin Yhdysvaltain kolkassa taikka siitä, että joku toveri on kohdannut tuttavansa, jota ei ollut tavannut kokonaiseen kuuteen kuukauteen . . . .

Pääasiasta lehden sisältöön nähden ei saata olla nenän noputusta, kun taas pikkuasioista voi olla niin monta mieltä kuin miestäkin. Mainitsin jo, että lehti on saattanut olla "liiankin vankkaa" tekoa ja mieskohtaisesti kallistuisin siihen erään sikäläisen toverin äskettäin "Työmieheissä" esittämään mielipiteeseen, että kaunokirjalliseen, satiiriin tai huumorin muotoon pukeutuva keveys ei olisi hullummaksi. Erässä maissa ovat työväenlehdet teknillisesti melkoisesti kevyempiä. Pariisilaisessa toverilehdessä on joka numerossa jotakin *arvokasta* kaunokirjallista, klassillisten kirjailijain taikka nykyajan suurkirjailijain tuotantoa. Saksalaisissa lehdissä taas on nasevia kaunokirjallisia pikkupaloja rinnan pitempäin kaunokirjallisten alakertain kanssa. Pitkät teoreettiset maratoonikirjotukset ovat allekirjottaneen mielestä jokapäiväisessä sanomalehdessä kammottavia. Sanomalehti kärsii "liiasta arvokkuudesta", ja hyvä olisi, jos olisi käytettävissä aikakausjulkaisu, mihin voitaisiin uittaa rasakat periaatteelliset kirjoitukset, teesit ja juurtajaksaisemmat kongressiselostukset. Pelkään, ettei työstä väsynyt raataja jaksa joka ilta kahlata lehden läpi, missä teesi seuraa teesiä, suuntaviiva suun aviivaa.

Mutta tämä lausuttuna lehdistä yleensä. "Työmies" ei tässä tee mitään poikkeusta. Ja tässäkin ratkaisee kaiken lukijain oma tahto; lehti näet ei ole toimittajien.

"Työmiehen" sisällöstä ja sen toimittajien urastuksesta puhuttaessa ei kuitenkaan saa unohtaa lehden takana olevia näkymättömiä voimia liikkeenhoitajasta aina

viimeisimpään tilaustenkerääjään asti. Me kynänkitkuttajat istuisimme kuin nallit kivellä, elleivät uuraat ja väsymättömän sitkeät käytännölliset voimat ottaisi hyväntahtoisesti levittääkseen meidän nerontuotteitamme. Tässä, kuten julkisessa ja puolue-elämässä yleensä, on varsin vaikea sanoa: kutka tekevät suurimman työn. Yli-luonnollisen suurten tekijäin vierojana sanoisin mielelläni, että pikkutekijät, ne ovat lehtiyrityksessäkkin päätekijät! Ja siis kiitos ja kunnia kaikille, keille se kuuluu. Joskaan ei käy kieltäminen, että suurin edesvastuu on sillä voimalla, joka järjestää lehtikaartin ja panee sen hyörimään asian vaatimassa tahdissa, ja joka yleensä etukädessä pitää käynnissä sellaista suurta koneistoa kuin mikä "Työmiehellä" täytyy olla.

Kerskailematta tahtoisin käsityksenäni lausua, että "*Työmies*" on arvokkaimpia proletaarilehtiä koko kapitalistisessa maailmassa, tosiasiassa, joka puhuu yhtä paljon sen riiston kouluuttaman, luokkatietoisen ja valistuneen lukijakunnan kuin tämän määräyksiä ja toivomuksia omantunnon tarkasti noudattavan, uuraan toimittaja- ja muun henkilökunnan puolesta.

Mukaan luettuna Feidias, joka on tahtonut saada tietää.

Maaliskuussa 1923.

Kössi Kaatra.

KARIKATUURI—SATIIRI

Satiirisella esityksellä tai kaikkeen siihen kirjallisuuden tai taiteen haaraan kuuluvalla tuotteella on aina ollut suuri merkitys vallankumoustaisteluissa. Suurten joukkojen sielunelämään tehoaa heti osuva kuva tai kuvaus aikakauden yhteiskunnallisesta epäkohdasta. Mihin pitkä ja asiallinen kirjoitus, puhe tai muu esitys ei pysty, siihen pystyy karikatuuri, joka ikäänkuin lisäämällä epäkohdan tuntua saa sen korostettuna näkyville.

KARIKATUURI

Sana "caricare", josta suomalainen muunnos karikatuuri johtuu, tarkoittaa alunalkujaan kuormittaa, lisätä, lastata. Jos esimerkiksi jossain henkilökuvassa pannaan liian paljo painoa jonkun ruumiinosan, nenän, käsien, jalkojen tai korvien muotoon, s. o. "lastataan", niin täten liiotellut osat pistävät heti silmään. Kokonaisuuden luonnolliset suhdeviivat on tuo "lastaaminen" rikkonut ja tehnyt henkilökuvan naurettavaksi. Mutta yksin se seikka, että täten piirteitä korostetaan, ei tee vielä karikatuuria. Jokainenhan voi piirustaa kuvan, jossa esim. kädet ovat liian suuret ja se ei herätä vielä mitään erikoista tunnelmaa. Taiteilijan työ tarkoittaa toista. Siinä on liioittelu, yksityisten osien lastaaminen ja sen kautta kokonaisuudessa aikaansaatu tasapainon häirintä suoritettu tietoisesti ja tarkotuksella. Jokainen kai muistaa tunnetut presidentti Wilsonin karikatuurit. Useammassa niissä esiintyi pitkä leuka. Taiteilijat nyt hieman jatkoivat tuota alaleukaa — ja karikatuuri oli heti valmis.

Jonkun piirustuksen tekee karikatuuriksi se, että siinä tietoisesti ja tarkotuksellisesti vedetään esiin jonkun ilmiön tai asian luonteenomainen puoli. Lisäksi on huomattava, että aivan samoin kuin voidaan yksityisiä olen-

noita karikeerata, voidaan myöskin esittää erityisiä koh-
tauksia, tapauksia ja sattumia luonteensa mukaisesti
karikeeraamalla.

Kaikissa vallankumoustaisteluissa ivakuva on esittänyt
suuremmoista osaa. Ranskan vallankumouksen valmistajana
esiintyy ivakuva kaikessa loistossaan. Epäkohtia
ranskalaisella hienoudella "lastaamalla" saatiin luku-
taidotonkin heti ymmärtämään, mistä on kysymys. Val-
lassaolevan luokan rappeutuneisuus antoi ehtymättömän
aihevaraston. Sensuuri, joka esti kirjottamisen, ei ylet-
tynyt kuvaan siinä määrässä. Niinpä sille, joka on tutki-
nut tavallisimmastakaan historiasta Ranskan vallanku-
mousta, selviää heti, että ivakuvalla luotiin vallanku-
mouksellista mielialaa. Venäjän vallankumouksen esiajat
kertovat saman historian. Tsaarin pököttynyt nenä, kam-
paamaton tukka, ritarimerkkien huolimatton asettelu sinne
tänne loivat tarkotetun vaikutuksen; juoppo valtakunnan
ohjaksissa, aatelisto ja porvaristo valtion lastina! Nikolai
oli kuin luotu karikatuuriksi ja hänen persoonaansa voi-
tiin sisällyttää koko venäläisen yhteiskunnan kurjuus.
Kaikkein arvokkaimmassakin ja tarkoituksellisesti ko-
meaksi tehdyssä kuvassa tämä onneton mies tarjoaa ehty-
mättömän aiheen piirtäjälle, ja kun henkilökuvaan liittää
yhteiskunnan epäkohtia esittäviä piirteitä, on karikatuuri
valmis. Kerenskyn vallassaolo tuotti suuren määrän erin-
omaisia kuvia ja niiden tutkiminen tuottaa paljon iloa tule-
vaisuuden tutkijalle; tunnetuin tämän kauden kuva lienee
se, jossa Kerensky nähdään liehuvalla Hamlet-viittallaan
viihdyttämässä myrskyävää merta (vallankumousta) ollea
hän samassa purressa tsaarin, opportunistien, menshevi-
kien ja hulikaanien kanssa; miehen juhlallinen asento
myrskyistä merta vastaan muodosta naurettavan ja sää-
littävän vastakohtan.

Samoin kuin karikatuuri palvelee vallankumouksen
asiaa, se palvelee vallankumouksen jälkeisen ajan asiaa.
Siirtyminen tuotantotavasta toiseen ei ole yksinkertainen
ja kädenkäänteessä suoritettu. Köyhälistön taistelut val-
tuokaksi päästyä alkavatkin vasta vallankumouksen jäl-

keen. Tärkeimmäksi muodostuu vallankumouksen jälkeisen ajan tuotannon järjestäminen. Todellisuudessa ei ole päästy porvarillisen yhteiskunnan ennakkoluuloista. Vielä kytee vastavallankumous. Vielä voidaan tiedotonta työläistä vetää vastavallankumouksen asialle. Varsinkin vallankumous, joka saa syyttymiskohtansa imperialistisesta sodasta, on vaikea käsitellä. Venäjän esimerkki on riittävä ja tällä kertaa ainoa laadultaan. Valtaannousseen proletariaatin oli otettava koko yhteiskunta sellaisenaan käsiinsä. Valtio oli muuttunut proletariaatille kaikkine kasvannaisineen ja vastavallankumouksellisineen. Työväenluokka oli kypsynyt sodassa vallankumoukseen. Se ei osannut lukea. Sitä voitiin houkutuksilla vetää minne tahansa.

Silloin tuli proletaarivaltion avuksi karikatuuri, kartooni, ivakuva, kutsuttakoonpa sitä miksi hyvänsä. Proletaarinen hallitus mobilisoi piirtimetkin taisteluun. Kaikkialla nähtiin erinomaisia kuvia tilanteesta, vallankumouksen suorittamisesta. Venäläinen taiteilija sai suuria yhteiskunnallisia päämääriä. Ulkoilmakuvia maalattiin aitoihin, seiniin, rautatievaunuihin; jokaisessa esitettiin joko mahdollisuutta, että porvaristo (kapitalismi) palaa Venäjälle tai jotain muuta asiaa; ruoskittiin kurittomuutta, joutilaisuutta, kulakkeja, herrasväkeä, joka kaikkensa menettäneenä kykki nurkassaan, yrittäen säästyä työntekevelvollisuudelta, valtiokirkon lihavia paimenia, jotka menettävät valtion kannatuksen, pyhimysjuttuja paljastettiin niin mehevillä kuvilla, että uskontoa vakaumukseenaan pitävä räjähti nauramaan — ja nauroi vakaumuksensa taivaan tuuliin.

Saksalaisessa yhteiskuntaelämässä pilakuva esittää suurta osaa. Ennen sotaa sen tehtävänä oli suursaksalaisen monarkistisen armeijan verinen pilkkaaminen, josta johtui, että pilalehdet, jotka sellaisia kuvia julkaisivat, olivat kiellettyä tavaraa kasarmeissa — leviten tietysti sitä paremmin, mitä enemmän esteitä asetettiin. Saksalainen sotilaselämä seipäänsyöneine jäykkyyksineen ja raakuuksineen tarjosi piirtäjälle loistavan työmaan. Suo-

malaisetkin tietänevät, että eräs kuuluisaksi tullut sotilaspäälyllystön aiheuttama kasarmijuttu, (n. s. Eulenburgin juttu) joka koski luonnottomia sukupuolisuhteita, tuli "Der Wahre Jacobin" kautta valtiopäivien pohdittavaksi; mainittu lehti palveli silloin vallankumouksellisen työväen asiaa, nykyisin noskelaisuutta. Saksalainen, varsinkin militarismia arvosteleva piirustus oli ennen sotaa voittamaton.

Ja saman näyn tarjoaa koko "sivistynyt" maailma. Yksinpä Japanissakin on ensiluokkaisia karikatuurien piirustajia, puhumattakaan Amerikasta, jossa se tavallaan on muuttunut jättiläis-"teollisuudeksi", sillä huomautuksella, että tässä maassa tämä arvokas ase suurimmalta osalta palvelee riistoluokan etuja. Jos niissä yhteiskunnallista arvostelua ilmeneekin, niin se ilmenee vain vaali-aikoina puolueidenvälisissä kinasteluissa, saaden silloin kylläkin meheviä muotoja. Amerikassa ei ilmesty kovinkaan monta lehteä, jotka julkaiseisivat yhteiskunnallisia karikatuureja ja suotta niitä on hakea suuremmassa määrässä yleisistä taidenäyttelyistään. Mutta sitä paremmin pippuroituja ovatkin ne karikatuurit, joita työväen-lehdet julkaisevat.

SATIIRINEN KIRJOTUS

Samoin kuin karikatööri, satiirinen (ja usein myöskin humoristinen) kirjallisuus palvelee vallankumouksen asiaa, jos sen kärki on osotettu yhteiskunnan epäkohtia vastaan. Satiirinen kirjoitus pyrkii sekin "lastamaan", s. o. hieman vahventamalla vastakohtia antamaan yhteiskunnasta ikäänkuin teräväsärmäisen, sen epäkohtia esille puskevan kuvauksen, joka synnyttää lukijassa oikeutetun suuttumuksen järjestelmää vastaan. Mielpiteiden muokkaamisessa tämänkaltaisella kirjallisuudella on ollut suuri merkitys. Kuuluisa ritariromaanin "Don Quixote" iski ritariajan ihailun murskaksi; Voltairen vihlova iva valmisti vallankumouksellista mielialaa ja synkin keskiaikakin omasi oman ivaajansa, Rabellaisin, jonka teokset

tänäänkin tuntuvat tuoreilta. Ja nykyaikaisista kirjailijoista suurimmat, Anatole France, Bernhard Shaw, August Strindberg, Gogol ja monet muut ovat tehneet arvokasta vallankumouksellista työtä repivällä satiirisella tuotannolla.

Mutta ollaksensa vallankumouksellisen työväestön ase olevia oloja vastaan ivakirjotuksen tulee aina kohdistua kapitalistisen yhteiskunnan ilmiöitä vastaan. Eikä tämänkaltainen kirjallisuus saisiakaan riittävästi aihetta, ellei sen maalitauluna olisi koko kapitalistinen yhteiskunta kaikkine ilveineen.

Satiirinen kirjotus, suurentelemalla tai vähentelemällä kuvattavaa esinettä tai aihetta, sanoo "halki" sanottavansa ja lukijan mieleen jää tuo kuvaus syystä, kun se samalla on huvittava ja paikallaan. Luokkienvälisessä taistelussa satiiria on aina käytetty kummankin taistelevan luokan asiaa ajamaan, ja se työ, jota ei ole pystynyt tavallinen vakavassa hengessä toimitettu agitatiooni tekemään, jää satiirisen kirjallisuuden tehtäväksi.

PILALEHDET

osaltaan edustavat kaikkea sitä, mitä edellä on sanottu. Pilalehdet ovat aikoinaan syntyneet valtiollisen ja yhteiskunnallisen sörön pakosta. Kun tavallinen sanomalehti ei ole saanut sanoa sanottavaansa, niin pilalehti on syntynyt olojen pakosta lausumaan mitä muilta on jäänyt lausumatta. Raa'an valtiollisen vainon johdosta syntyi esim. Saksassa erinomaisesti toimitettu pilalehdistö. Oikeastaan sana "pilalehti" ei vastaa kuin osittain sitä, mitä satiirisella lehdillä tarkotetaan. Sellaisen lehdistön "pila" nimittäin ei ole vain huvitusta varten, vaan agitatioonia varten. Sattuvampi nimi olisi ivalehti. Valtiollisen vainon pahimpina aikoina tuollainen lehti puhui kuviensa ja kirjoitustensa avulla suurille joukoille. Hallituksienkaan oli vaikea sotkeutua tämänkaltaisten lehtien ilmestymiseen osaksi syystä, kun esitysten kärki oli peitetty, osittain siksi, kun se ehdottomasti itse joutui nau-

runalaiseksi sekaantumisillaan. Venäjällä luultavasti nykyisinkin ilmestyvä "Satirikon"-lehti (porvariradikaalien lehti) sai tsaarinkin aikana ilmestyä paremmin kuin muut lehdet; kenties heikkopäisellä tsaarihallituksellakin oli aavistus, että asia pahenee, jos pilalehtiä hätyytellään.

PUNIKKI.

Amerikan suomalaisten keskuudessa on ollut montakin pilalehtiyrittystä, mutta onnistuneet ovat vain Lapatossu (Punikki) ja Väkäleuka Canadassa, joka kuitenkin tavaltaan yhdistettiin Lapatossuun sodan alussa.

Pikkuporvarilliset ainekset ovat puolikymmentä kertaa yrittäneet pystyttää pilalehteä, kuitenkaan onnistumatta. Ne ovat kuolleet syystä, kun niillä ei ole ollut mitään sanottavaa, ellei ota lukuun niiden yrityksiä esittää halpamaisuuksia työväen luokkaliikkeestä. Ne ovat olleet tylsiä, huonosti toimitettuja, tökerösti kuvitettuja, sanalla sanoen: ne ovat herättäneet sääliä siinäkin yleisössä, jolle ne tarkotettiin, kelvottomalla, alamittaisella tai ruokottomalla sisällöllään. Ja kun niillä ei ollut muuta pohjaa kuin ilmestyä liike-etujen vuoksi, loppuikin niiden ilmestyminen pariin numeroon kunkin. Ja noin viiteen vuoteen ei ole enää yritettykään varsinaista pilalehteä synnyttää, vaan ovat sääliittävät yritykset kuivuneet siihen, ellei niiden yhä typeränä jatkona ota lukuun porvarillisia päivälehtiämme, jotka ainakin tylsyydessä täyttävät poistuneiden osan.

Lapatossu, toistakymmentä vuotta ilmestyttyään, on ollut poikkeus virkaveljistään Suomessakin. Siinä on nimittäin hyljätty vanhanaikuinen toimitustapa huvittaa yleisöä pelkästään hivin vuoksi. Sen alkuperäinen tarkoitus on ollut se mitä edellä on kuvattu luvuissa, joissa käsitellään satiiria ja karikatuuria. Puoluetisteluisia, luokkataisteluissa, sisäisissä hankauksissa, kapitalististen tuotantotavan arvostelijana ja sitä tietä työläislukijain huvittajana ja valistajana se on tehnyt suurta työtä ilmestymisaikanansa. Luokkataisteluliike kun on poh-

jana, on selvää, että aihevalinta laajenee ja että iva tulee sattuvaksi. Lapatossu, sittemmin muutettuna Punikiksi, on ollut järjestyneen työväen käytettävänä ja sellaisena se on herättänyt vastustajissa pelkoa ja omissa joukoissa kunnioitusta ja ihailua. Varsinkin suuntariitojen aikana se on ollut arvokas ase. Se on voinut sanoa sanottavansa ikäänkuin repäsevämmin ja koristelematta; "las-taamalla" on saatu esitetyksi asia niin hyvätuulisessa ja pistävässä muodossa, että esitettävä asia on ikäänkuin vasta sitten selvinnyt suurille joukoille. "Kunhan Punikki sanoo", selitetään usein, kun jostain on kysymys; Puni-kin sana on viimeinen, johon luotetaan.

Löytyy paljo ihmisiä, jotka eivät joko viitsi tai halua lukea sanomalehtiä, mutta pilalehden he lukevat sangen tarkkaan. Vastustajammekin antaa sellaiselle arvoa syys-tä, kun siinä näkee ikäänkuin suurennetun kuvan itses-tään — "lastatun", jos niin sanoisi.

Täyttäen nuo vaatimukset, joista edellä on ollut puhe, Punikki juuri siksi on tullut suosituksi ja luetuksi leh-deksi. Järjestynyt joukko tuntee sen omakseen. Ja sikäli kuin se vertailee sitä muihin senlaatuisiin lehtiin, se huomaa Punikin suuren etevämmyyden. Sen toimittamis-tapa on uudenaikainen ja kuvitus samoin. Aiheet otetaan "elävästä elämästä" s.t.s. sen kirjoitukset koskevat päivän tapahtumia samalla kun se julkaisee tyyllillisesti ja sisäl-töön katsoen arvokkaita kaunokirjallisiakin kappaleita. Kun sama henkilö sekä kuvittaa että toimittaa lehden, syntyy tietysti sopusointuista työtä. Väitämme, että suo-menkielellä ei ilmesty toista pilalehteä, joka täyttäisi hy-vän pilalehden vaatimukset siinä määrässä kuin Punikki. Uudemmat menetelmät Punikin toimituksessa saavat ai-kaan, että lehti ilmestyy monipuolisena, alati tuoreena ja rikassisältöisenä.

PUNIKKI KASVATAJANA

Uusittakoon vielä kerran väite, että kelvollisen pila-lehden lukeminen ei ole ainoastaan huvia, vaan itsekas-

vatusta. Marxin elämäkerran kirjottajat kertovat, että hän mielellään seurasi englantilaisia ja ranskalaisia pilalehtiä suystä, kun ne ovelasti pääsivät kertomaan asioista, jotka muille lehdille olivat kieltotavaraa. Pilalehden lukeminen nimittäin kehittää ajatusmaailmaa, antaa lentoa. Useinhan kuulee jonkun kertovan hauskaa juttua mitä ikävyyttävimmällä tavalla, kuulijakunnan haukotellessa ja "tietäessä", mitä seuraa. Mutta oikea kertoja tekee kaikkein jokapäiväisimmästäkin jutusta mehuisan, kunhan osaa sen tyllyttää, kertoa oikein, "lastata" sitä. Sillä "lastausta" tapahtuu jokapäiväisessä elämässäkin. Asiaa aina karikeerataan ja kertojasta riippuu, kuinka mielenkiintoinen juttu on. Hyvä kertoja on tervetullut jokaiseen taloon, sillä jokainen ihminen on sittenkin luontainen humoristi, kunhan hänen kykyjään pilalehti pääsee kehittämään.

Luokkataistelijan huumorintunne ei saa koskaan pettää. Suomen kansalaissota ja varsinkin sen jälkeinen aika antavat loistavia esimerkkejä jumalallisesta huumorilahjasta, joka ei koskaan petä. Kuolemaan saakka voitonvarma hymy suupielissä ja hieman ivaa myöskin! Ja lausunnot, joita sadat ja tuhannet Suomen punasotilaat sanelivat kenttäoikeuksien pöytäkirjoihin, sinänsä sisältävät kappaleen kuolemattomuutta. Kuolemanhalveksintaa, ironiaa, "lastaamista" sanan jalossa merkityksessä ne sisältävät.

Ja samaahan tapahtuu rauhallisissakin oloissa. Huumorintunne on samaa kuin elämänilo. Huumoria ymmärtämätön ihminen on ikävä naapuri ja sinänsä itse pilanteon aihe. Koko työväenliike on optimististen työläisten liikettä. Ei pessimististä ole mihinkään. Työläisjoukkoja, jotka kasvattavat itseään ymmärtämään suurta taisteluaan, ei yksi tai toinen vastoinkäyminen murra. Luottamus asian oikeuteen ja iloinen yritteliäisyys kirkastavat aina luokkataistelijan mielialaa. Ja mikä on ominaista kullekin yksilölle, se on ominaista koko joukolle, jos joukkoliike on *elävää*, todellista luokkaliikettä. Joukkomielialakin on silloin sitä mukaa — jos rohkenisi sa-

noa — humoristinen; onhan luokkataistelujen koulussa syntynyt ominainen luokkataisteluskauten paljous; lentäähän "paras vitsi" kuin siivillä maasta maahan ja kuttua työläismieltä, jos se oikein syvästi rouhaisee kapitalismia tai mukavalla tavalla kuvaa työläisen asemaa yhteiskunnassa. "Lahtarit valehtelevat sieramet levällään", sanottiin Suomen kansalaissodan jälkeen; porvariston valehtelemisestä voinee tuskin paremmin sanoa. Kansainvälistä tavaraa ne ovat. Ranskalainen työläinen, joka on tunnettu "hyvästä suustaan", ripottelee jokaiseen puhevuoroonsa huumoria; hän osaa "lastata".

Herrasväen "hyväntekeväisyysyhdistyksissä" tapaa vanhoja, huumorittomia mammoja, työväenliikkeeseen eivät sellaiset piirteet pysty, se kun on elävään ihmisten vallankumouksellista liikettä. Ja antakaammekin huumorittomuus kuolevalle luokalle. Todellinen luokkataistelija lyö ja nauraa, sillä hymyilevä ihminen se lopultakin voittaa, iloinen ihminen se lopultakin maan perii. Jo suomalaiset rekiviisut ja kansanlaulut sisältävät ehtymättömän määrän oikeata ja väärentämätöntä kansanhuumoria. Junttalauluja "lastattiin" niin suuremmissa letkauksilla pomoista ja riistosta, että ne silloin, kun ei ollut luokkatietoista työväenliikettä, tavallaan sitä edustivat ja tekivät sille maaperää. Moni junttari on karjunut junttalaulullaan pessimistisen toverinsa luokkatietoiseksi, ja vaikkapa noissa lauluissa oli riittävästi karkeuksiakin, esiintyivät ne siksi luonnontuoreina, ettei niille voi muuta kuin hymyillä. Ja mitäpä muuta kuin junttalaulujen pyhää jätettä ovat osastoissa esitetyt kupletit, toisinaan vielä sängen siivilöimättömiä.

Kaiken kaikkiaan on selvää, että Punikki edustaa sängen tärkeätä osaa yleisessä kasvatustyössämme. Se hienontaa ja silittää sitä työtä, jonka Työmies jättää ikäänkuin sen lopullisesti sorjattavaksi.

KOLMAS INTERNATIONALE

Työläisiä riistetään kaikissa kapitalistisissa maissa. Työläisten on siis taisteltava sortoa vastaan monessa eri maassa. Olkoon työläiset kansallisuudeltaan mitä tahansa, on heidän yhteisenä vihollisenaan kansainvälinen kapitalismi, joka heitä riistää. Kyetäkseen tarmokkaasti ja voitokkaasti taistelemaan tätä yhteistä vihollistaan vastaan, täytyy kaikkien maiden työläisten yhtyä paitsi kansallisiin, myös kansainväliseen järjestöön.

Valveutunut työväestö on tuntenut tämän välttämättömyyden jo pitkän aikaa. Kokemuksen ankara koulu sen läksyn opetti. Jo vuonna 1864 perustettiin työläisten ensimmäinen poliittinen kansainvälinen yhtymä nimeltä Kansainvälinen Työläisten yhdistys eli I Internationale. Se opetti eri maiden työläisille kansainvälisen toiminnan alkeistehtäviä. Vuonna 1889 perustettiin Toinen Internationale, jonka tehtäväksi tuli jatkaa Ensimmäisen Internationalen työtä joukkojen kokoamiseksi taisteluun kapitalismia vastaan. Sen toiminta-aikana miljoonia työläisiä järjestyikin kansainväliseen työväenliikkeeseen. Toinen Internationale ei kuitenkaan rakenteeltaan, opportunististen aatteittensa, y.m. takia voinut täyttää työväestön loputehtävää, maailmankapitalismin kukistamista. Kun tuli taistelujen aika eteen maailmansodan puhjetessa, kärsi Toinen Internationale täydellisen haaksirikon. Se murskaantui. Ei kyennyt tekoja tekemään.

Maailman sodan kärsimysten ja tuskien keskellä kasvoi yhä valtavampien työläisjoukkojen keskuudessa tietoisuus siitä, että jo olisi aika liittää kaikkien maiden työläisten voimat yhteen ja alkaa taistelu ei ainoastaan sotaa, vaan sotien synnyttäjää, kapitalistista järjestelmää vastaan. Venäjän työläisten vallankumous antoi voimakkaan sysäyksen kansainväliselle työväenliikkeelle. Vuonna 1919 kokoontui työläisten Venäjän pääkaupunkiin Moskovaan kaikkien maiden työläisjärjestöjen edustajia liittämään yhteen hajanaisia työläisjärjestöjä. Muodostettiin Kolmas eli Kommunistinen Internationale.

Kolmannen Internationalen tehtäväksi otettiin sen työn loppuun suorittaminen, jonka Ensimmäinen Internationale oli alkanut — työläisten riiston lopettaminen kapitalistisen järjestelmän kukistamisen kautta.

Kolmannesta Internationalesta siten muodostettiin *tekojen Internationale*. Kun vastassa on voimakas vihollinen, maailman kapitalismi, täytyy myös työväestön sen mukaisesti varustautua. Senvuoksi Kolmannen Internationalen järjestömuoto laadittiin lujaksi ja keskittyneeksi. Sensijaan että työväestö jakaantuisi eri maissa kansainvälisessä mittakaavassa pieniin hajanaisiin puolueisiin, Kolmas Internationale päätti alkaa työläisten yhdistämisen yhteen suureen, koko maailmaa käsittävään puolueeseen. Kolmas Internationale ei siis jäänyt vain eri puolueiden löyhäksi yhdistymäksi, vaan puolueeksi, jonka osia on kaikissa maissa. Eihän muuten olisi voimia tekoja tehdä, ei jakettaisi maailman kapitalismia kukistaa.

Kun Kolmas Internationale muodostettiin maailman puolueeksi, alkoivat sen kaikenkarvaiset viholliset valheellisesti syyttää, että tämän järjestömuodon kautta halutaan maailman työläiset alistaa "Moskovan diktatuurin" alaiseksi ja että "Moskova" määräisi kaikenlaisiin hulluihin tekoihin välittämättä laisinkaan siitä minkälaiset olosuhteet kussakin maassa vallitsevat. Kolmannen Internationalen keskittyneisyys ei kuitenkaan merkitse sitä, mitä sen viholliset sanovat. Sen pääsyehtojen 16:ssa kohdassa nimenomaan sanotaan, että vaikkakin KI:n kongressien ja sen toimeenpanevankomitean päätökset ovat kaikkiin maihin nähden sitovia, niin "tällöin on KI:n ja toimeenpanevankomitean *luonnollisesti* kaikessa toiminnassaan otettava huomioon erilaiset olosuhteet, joissa yksityisten puolueiden on työskenneltävä ja taisteltava sekä tehtävä yleispäteisiä päätöksiä vain sellaisissa kysymyksissä, missä sellaiset päätökset ovat mahdollisia."

Tämähän selvästi osottaa, ettei KI:n keskittyneisyyden tarkoituksena ole "pään seinään lyöminen", vaan voimien keskittäminen siten, että yhteinen rintama muodostuu lujaksi ja yhtenäiseksi. Ei sodassa joka mies voi

ominpäinsä toimia. Luokkataistelu on myös sotaa kapitalistista järjestelmää vastaan.

Kolmas Internationale on myös määrännyt erikoistehtäviä Amerikan työväestölle. Onko nämä tehtävät sellaisia "lentämisiä" ja "hullutuksia" kuin KI:n viholliset väittävät? Eivät ole! Nämä tehtävät vastaavat Amerikan nykyisiä olosuhteita. Ja ne tehtävät, jotka tällä hetkellä kuuluvat Amerikan luokkatietoiselle työväestölle ja ennenkaikkeaa niiden erikoisesti ponnisteltaviksi, jotka kuuluvat Kolmannen Internationalen yhteyteen, ovat: 1) Amerikan ammattiunioiden kehittäminen nykyaikaa vastaavalle tasolle, yhdistämällä hajanaiset unionit voimakkaiksi teollisuusunioniksi. 2) Saada työläiset ja farmarit heräämään edes senverran, että ensialuksi eroavat porvaripuolueista ja liittävät voimansa yhteen Labor Partyn kautta.

Nämä tehtävät ovat KI:n mielestä ne ensimmäiset askeleet, jotka Amerikan työväestön on otettava voidakseen menestyksellisesti taistella yhä kiristyvämpää sortoa ja riistoa vastaan ja voidakseen loppujen lopuksi puolustus-taistelusta siirtyä lopulliseen taisteluun kapitalistista järjestelmää vastaan.

Työläistoveri! Ellet vielä ole ollut tilaisuudessa tutkimaan Kolmannen Internationalen periaatteita ja taistelutapoja, tee se nyt. Suomalaisen järjestön kustannuksella on ilmestynyt useita kirjasia, jotka sisältävät KI:n kaikki päätökset ja ohjelman. Lue ne, ajattele. Älä usko Kolmannen Internationalen vihollisten valheita ja irvistelyjä.

Kaikissa maissa on jo valtavia joukkoja Kolmannen Internationalen lipun alla. Jokaisen, joka haluaa riiston ja sorron lopettamista ja työläisten yhteiskunnan luomista, olisi liityttävä siihen. Amerikassa on Workers Party sidottu veljessiteillä Kolmanteen Internationaleen. S. S. Järjestö on Workers Partyn kiinteä osa. Liittymällä siis suomalaisen järjestön kautta Workers Partyyn, kuulut siis samalla siihen joukkoon, joka kautta maailman työväestön tietoisin osa raivaa tietä työväenluokan vapauttamiseksi kapitalistisen järjestelmän kirouksesta. *Internationalisti.*

MITÄ TULEE OPIKELLA?

Jokaisella on syytä tehdä tuo kysymys itselleen. Epäilemättä useatkin ehättävät vastaamaan, että on välttämätöntä opiskella kaikkea. Vaikkapa ottaa huomioon sen vaaksanmittaisen ajan, mikä elämämme on, ja joskin koko elämä onkin yhtäjaksoista koulunkäyntiä eli "elämän korkeakoulua", niin kaiken tämän käsittäminen ei sisälly kuitenkaan varsinaiseen jokapäiväiseen opiskeluun.

Tietäessämme, että elämämme on hyvin rajoitettu ja toiseksi, että myöskin opiskelumahdollisuudet ovat tavattoman rajoitetut, varsinkin työläisillä, niin juuri silloinpa kysymys, mitä opiskella, astuuikin eteen tavattoman vakavana.

Silloin kun aijomme jollekin erikoisalalle, ei ole mikään vaikeus ratkaista kysymystä, olkoon kyseessä piirustus, kemia tai sähkö erikoisalana j. n. e. On verrattain helppo tietää mitä tulee lukea ja mitä tulee tehdä. Mutta kun on kysymyksessä niin sanottu yleisopiskelu ja yleissivistyksen hankinta, niin avautuu eteemme niin monta tietä, että oikean valitseminen tuntuu sitäkin vaikeammalta, kun kaikkien teitten päässä näyttäytyy asioita, jotka olisivat tarpeen myöskin meille. Tällöin joudumme valitsemaan, minkä asettaa ensi tilalle.

Meidän on hiukan tarkastettava nykyistä nuorison kasvatusta kouluissa ja kotona. Sillä se mikä on vallitsevana kouluissa, on myöskin useasti muotina yleensä, olkoon se tarpeellista tahi ei.

Ensinnäkin joudumme tarkastamaan koulun opetusaineistoa. Toiseksi meidän mieltämme kiinnittää se tapa, millä opetusta annetaan.

Aineissa, kuten laskuoppi, mittaussoppi, kasvioppi, kemia, anatomia, j. n. e. ei voida hyvinkään suuresti kullettaa kapitalistista propogandaa oppilaan päähän. Mutta

sitä suuremmassa määrin vääristelyä harjoitetaan sellaisissa aineissa kuin uskonto, yhteiskunta- ja valtio-oppi, historia. Näissä mainituissa ja monissa muissa sen lisäksi on koetettu sovelluttaa koko nykyisen luokkayhteiskunnan kasvatuksellisen puolen kokonaisuus palvelemaan ainoastaan muutamia. Koetetaan muutamista tehdä yhteiskunnan etuoikeutettuja laiskiaisia, joille jumalat ovat määränneet ainoastaan nautinnot ja huvit, mutta toisista ainoastaan velvollisuuksiin sidottuja työmehiläisiä, joille kuuluu ainoastaan työ, huoli kaiken olemassaolevan ylläpitämisestä ja uuden luomisesta.

Annattakoon koululle se arvo mikä sille kuuluu. Mutta samalla tarkastakaamme omaa suhdettamme kouluun. Useastikin, jos meillä on lapsia, jotka ovat kouluijässä olemme kaikki yksimielisiä siitä, että niiden pitää käydä koulua. Mitä varten? Onhan meillä maassa koulupakko — pitäähän siellä käydä. Mutta asia ei saanut hituistaakaan valaistusta. Tarkotus, jota varten meidän lapsemme käyvät koulua, ei suinkaan tullut selvitettyä. Joku tietenkin vastaa, että mistäpä sen nyt heti voisi sanoa, mitä herraa siitä meidän pojasta aijotaan ja jotakin muuta ylimalkaista, joka ei merkitse yhtään mitään.

Kun sitävastoin meidän velvollisuutemme juuri kouluaikana olisi tarkoin pitää huolta siitä, mihin koulua käyvällä pojalla on parhaat luontaistaipumukset, joita olisi edelleen kehitettävä.

Siten olisimme tilaisuudessa hyödyksi käyttämään sitä, mitä nykyinenkin koulu tarjoaa. Mutta kuinka hartaasti me kiroammekaan porvarillisen koulun kaikkia vääryyksiä, niin joka tapauksessa on syytä tarkastella itseämmekin.

Ottakaamme esim. 20 vuotta sosialistisessa liikkeessä ollut luokkataistelija. Varsinkin sellainen, joka sattuu olemaan hieman itserakas juuri siitä, että hän on ollut niin ja niin kauan mukana. Jos kysymme häneltä, että koska syntyi Karl Marx, niin hän vastaa tietenkin aivan kellomäärälle. Mutta jos kysymme, että kuinka monta kertaa tulee valtimon lyödä verenkierron ollessa normaali,

tai mitä toimia on selkäytimellä, tai kuinka hengitys tapahtuu, tahi jotain muuta, joka välittömästi koskee juuri häntä itseään, niin yhtä helposti kuin äsken saimme vastauksen, niin sitä synkempi on se lennähtävä tupakkasyliki, joka saa vastata kysymykseen. Sama suhde tiedoissa useasti pitää paikkansa muillakin aloilla. Kukahen ei luulisi tuntevansa esim. taloustiedettä ainakin leveästi, joskaan ei niin syvälti.

Ottakaamme sitten joku n. s. poortitalon vallankumous-sankari, joka vuodet pitkät on pelannut "lyhyellä ja pitkällä", "täydellä ja vajaalla kädellä" romit, piinakkeleit, pökkerit, ja joskus käynyt haalilla nukkumassa, kun siellä on ollut puhuja. Ota ja kysy häneltä sitä tahi tätä Kuusamon tahi Kärämäen toimia, ja kysäse vielä, että miksi työläisen pitää saada syödä muutakin kuin perunoita ja vanhaa lehmänluuskaa; saapa olla varma, että kysyjä tulee hyvin pian käsin tarkasteltavaksi.

Tuhansittain voisi luetella samanlaisia esimerkkejä, joista kuvastuu meidän todellinen tietomäärän hirvittävä köyhyys, suorastaan kurjuus.

Sattuu sitte sellaisia aikoja, jolloin urakalla taasen aletaan valistaa itseämme. Siepataan ensimmäinen käsiin sattuva kirja ja aletaan ankara tutkimus aivan kuin Jukolan veljesten lukuharjoitukset. Jos se aika, jolloin tuon hirveän opin puuskan saamme, sattuu olemaan vallankumouksen myllertävä aika, niin sen varjolla hutasemme syrjään tarpeettomana liian vanhana ja muilla sellaisilla syillä kaiken, mikä olisi arvokasta ja tarpeellista voidaksemme edes osittainkaan arvioida sitä tilannetta, jossa juuri silloin olemme. Alamme suurella tohinalla niin sanotusta päivän kirjallisuudesta ja mahdollisesti vasta silloin myöskin seuraamaan sanomalehtiä. Yks' kaks' olemme valmiit tuomitsemaan alimmaiseen kattilaan kaikki joka on ollut ennen kuin me itse olemme asioita joltisestikaan muka käsittäneet. Ellemme juuri uskalla sanoa, niin annamme kuitenkin hyvin ymmärrettävän viittauksen.

Sanokaamme, että käsiimme on joutunut vaikka Karl

Marxin Pääoma, I:n osa. Silloin kun tuo opin puuska on korkeimmillaan, saatamme hyvällä kurssilla päästä muutamia kymmeniä sivuja, mahdollisesti puolitehenkin lukemisessa. Sama juttu, jos kirja sattui olemaan Kristinuskon alkuperä, Perheen, yksityisomaisuuden ja valtion alkuperä, y. m. Sitte kun olemme hotasseet sanokaamme vaikka loppuun asti, joka harvoin tapahtuu, käy niin, että järjestömme toimeenpanee kurssit. Mennään noilla alkuvalmistuksilla, joskus niitäkin kokonaan vailla. Siellä sitten tulee heti eteen kivinen leipä, kun tuli sanottua lukeneensa sitä ja tätä. Ilmenee, että ei se ajattelemattomasti lukeminen hyödyttänyt yhtään, samoin vaikka kuinka ajatteleisi lukiessaan teosta, jonka perusolemusta ei ollenkaan tunne, niin siinäkin tapauksessa lukeminen on ollut hyödytöntä. Nämät sitte paljastuvat jossakin maailman varrella, vaikkapa kurssilla. Jos ei sitte muu auta, niin pusketaan kiukku siihen, siellä olevaan luennoitsijaan, että huono oli mies; kun ei heistäkään taloustieteen professoria voinut tehdä. Jos niin ei tehdä, niin kehastaan, että oli hyvä luennoimaan, kun ei käsitetty yhtään mitään.

Voidakseen välttää kaikkia niitä vastuksia, joita opiskelun tiellä on, on muistettava, että kaikki on suhteellista, että myöskin kehitys on sitä. Siis opiskelussa tulee noudattaa tarkkaa johdonmukaisuutta, ei pyrkiä loikkaamaan niin pitkällä askelilla kuin ehken halu vetäisi, vaan tyytyä ottamaan sellaiset askeleet, jotka ovat sopusoinnussa käsityskyvyn kanssa, s. o. sikäli siirrytään suurempiin asioihin, kun pienemmät täysin ymmärretään. Sillä jokainen kai myöntää, että olisi hulluutta ottaa esim. mies metsäkämpältä ja panna kemistiksi räjähdysainetehtäseen, tahi että heti kun on opittu yhteen-, jako-, kerto- ja vähennyslaskut, niin ollaan valmiita suoriutumaan kaikista matematiikan ongelmista. Olemme yhtä mieltä kaikkien lukijain kanssa, että opiskelun tulee tapahtua ilman luntausta ja itsensä pettämistä.

Mutta mitä tulee opiskella? Siihen ei suinkaan ole yhtä helppo vastata kaikkia tyydyttävällä tavalla, niin,

että tuottaisi edes osittaista tyydytystä. Sillä jos katsoimme mitä opinalaa tahansa, niin kaikki tuntuu hirveän tärkeältä. Vieläpä sellainenkin kuin uskontojen perusolemuksen tunteminen tuntuu aivan välttämättömältä. Puhumattakaan, että kaikki tieteet, jotka joko välittömästi tai välillisesti vaikuttavat meidän elämäämme, joten olisi hyvä tuntea eri tieteitä.

Mutta koska elämämme on lyhyt ja tahtoo kulua yksinomaan ravinnon hankkimisessa, niin siinä tapauksessa meidän on annettava tarpeen määrätä, mikä otetaan ensi tilalle.

Luonnollisesti se, tahi ne, jotka eivät ole olleet tilaisuudessa saamaan minkäänlaista alkeisopetusta, lähtevät alusta, olkoon kysymyksessä mikä ala tahansa. Luonnostaan seuraa se, että täytyy ensi tilalle asettaa ne aineet, jotka ovat jokapäiväisessä elämässä välttämättömiä.

Siis ken ei osaa lukea, hän alkaa opetella sitä ensin, ken ei osaa kirjoittaa, hän lähtee siitä, ken ei osaa laskea, lähteköön siitä.

Mutta entäs ne, jotka jo taitavat kaikkia näitä ja ovat jo lukeneetkin verrattain paljon historiaa, kansantaloustiedettä j. n. e. Hänen tulee tarkistaa, missä määrin hänen tietonsa ovat verrattavissa elettävään elämään ja ennen kaikkea tulee tarkistaa, minkä verran on todella ymmärtänyt siitä, mitä on lukenut.

Sillä ei yksin se, että luemme, riitä, vaan tulee myöskin ymmärtää, mitä lukee ja vielä enemmän: tulee voida tietojaan sovelluttaa käytännölliseen elämään.

Jos ken tahtoo oikein perinpohjaisen kuvan siitä, kuinka tulee uurastaa oppiakseen jotakin, hän lukekoon esim. Martin Eden (kirj. Jack London). Siinä osoitetaan, kuinka tietämättömyys on suurin kiusa, mitä ihmisellä voi olla. Ken tahtoo tutkia ihmissuvun kehitystä, hän alakkoon Perheen, yksityisomaisuuden ja valtion alkuperästä. Kansantaloustieteen alalla lienee paras turvautua Marxin taloudelliset opit, tahi O. V. Kuusisen "Työmiehen talousoppia". Kutenkin aina on pidettävä mielessä se, että luettu tulee myöskin ymmärtää, jonka tähden lukemisessa

ei saa pyrkiä ainoastaan siihen, että kuinka monta kirjaa ennättää lukea, vaan siihen kuinka ne voi ymmärtää.

Tämä olkoon sanottu niille, jotka aikovat itsekseen pikkuhiljaa opiskella ja myöskin niille, jotka aikovat joskus mennä opiskelemaan. Siellä, missä ajotetaan järjestää luentokursseja, on välttämätöntä, että tehdään alkuvalmistus huolellisesti, sillä siitä riippuu kokonaan, minkälaisiin tuloksiin kursseilla päästään.

Lopuksi opiskelussa on ensi ehto, että tuntee kärsivänsä siitä, että ei tiedä mitään ja toiseksi työväenluokan yleinen kehityksen ehto on: SIKÄLI MAHDAMME, MIKÄLI TIEDÄMME. *Atos.*

TYÖMIEHEN VAIKUTUS SIVISTÄJÄNÄ

Jos kerran tietoisuudella tarkoitetaan sivistystä, niin Työmies on ollut siinä suhteessa mitä voimakkein tekijä Amerikan suomalaisen työväestön sivistäjänä viimeisen kahdenkymmenen vuoden kuluessa. Se on ollut tienraivaajana työläisten järjestämisessä ja sen opettamisessa. Se on avannut tuhansien työläisten silmät näkemään yhteiskuntaa kahtena taistelevana luokkana. Työmies on opettanut, että materialistisen elämän tuotantomuoto määrää yhteiskunnallisen, valtiollisen ja tiedollisen elämän edistyksen. Se ei ole ihmiskunnan itsetietoisuus, joka määrää sen olemuksen, vaan päinvastoin sen yhteiskunnallisen olemuksen määrää heidän itsetietoisuutensa, ja että on ainoastaan yksi kaikkeus, josta vaihtelevat muodot ovat vaan eri ilmiöitä. Tämä on jo korkeampaa tietosisivistystä, mitä opetetaan parhaimmissa maan yliopistoissa. Tämä ei ole myöskään joutavaa imartelua eli pelkkää liioittelua, vaan perustuu yksinomaan elämän todellisuuteen kapitalistijärjestelmässä. *J. K.*

PIENOISKUVIA TAIPALEELTA

Vuonna 1913 keväällä, kun Työmies 10-vuotias ilmestyi näytti siltä, että liike oli täysin sivuuttanut alkuvuosien jatkuvat rahalliset ynnä muut vaikeudet. Liike oli kasvanut suureksi ja nautti suomalaisten valvutuneitten työläisten luottamusta. Mutta sitten heinäkuun lopulla samana vuonna puhkesi Michiganin yläniemekkeellä valtava kuparinkaivajain lakko ja niin joutui Työmies suoranaisesti luokkataistelun pyörteisiin.

Työmiehen paino sijaitsi siihen aikaan Kansankoti-rakennuksessa, Hancockissa, jonne oli myöskin sijoitettu union paikalliset virastot ja joka senkin vuoksi oli lakkolaisten varsinainen "headquarteri", josta joka aamu lakkolaisten järjestynyt kulkue lähti lakkovahtiin ja jonne se taasen palasi kierroksensa tehtyänsä. Tästä kaikesta johtui että kuparipaaronien ja heidän monenkarvaisten kätyriensä huomio oli erikoisesti kääntynyt sinne. Useana yönä lakon ajalla oli Kansankoti-rakennus kuin sotaleiri, sillä useita kymmeniä riuskannäköisiä lakkolaisia oli whinchestereineen sijoitettuna "strateekkisiin" paikkoihin rakennuksessa. Useimmat pojista olivat saaneet sotilaallisen kasvatuksensa Europan "ruutitynnyrillä" Balganin niemekkeellä, joten he täysin käsittivät mistä silloin on kysymys kun ladattuun kivääriin tartutaan.

Useita huvittavia yksityiskohtia voitaisiin kertoa Kansankodilta siltä ajalta, mutta kun ne eivät kuulu suoranaisesti tämän kirjotuksen puitteisiin, niin sivuutan ne.

Että tällaisiin aseellisiin varusteluihin ryhdyttiin johtui siitä, kun lakon aikana paikkakunnalle haalitut pyssyhurtat, paikkakunnalla muodostetut "anti-liikat" ja "Citizens Alliances" jatkuvasti uhkailivat tekevänsä hävitysretken Kansankodille ja tasottavansa sen maantasalle, ja kun he

sellaisia yöllisiä roivioiretkiä olivat tehneetkin useisiin lakkoalueen paikallisiin unioni konttoreihin, niin hyvin tiedettiin mitä ne uhkaukset merkitsivät.

Ainakin kahtena yönä lakon aikana kerääntyikin joitakin satoja "lakeja ja järjestystä" rakastavia kansalaisia Kansankodin läheisille kaduille, mutta kun saivat sisällä olevilta ystäviltaan tietää, että siellä on tarjolla kuuma vastaanotto, niin vetäytyivät kiltisti pois yrittämättä liian lähelle.

Virallinen vangitsemiskäskeä oli kuitenkin hankittu m. m. koko Työmiehen henkilökuntaa, vieläpä johtokunnankin jäseniä vastaan, ja eräänä päivänä tulivatkin "deputit" suomalaisen apulais-sheriffin johdolla toimittamaan vangitsemisia, mutta kun useimmat suomalaiset nimet olivat mulkkaantuneet tuomarin vangitsemiskäskeyssä melkein käsittämättömiksi, eikä kaikki miehet olleet muutenkaan tavattavissa ja lienevät ne vangitsijatkin tunteneet jonkunlaista outoa yksinäisyyden tunnetta niin vilkkaassa talossa kuin Kansankoti siihen aikaan oli — miten lieneekään, seuraus kuitenkin oli se, että he saivat mukaansa ainoastaan viisi miestä, jotka silloin sattuiivat olemaan "joutilaampia", ikäänkuin panttivangeiksi. Toista yritystä eivät herrat tehneet, eikä vangittujen muutaman vuorokauden linnassa-olo vähääkään hidastanut lehden jokapäiväistä ilmestymistä.

Työmiehen painos lienee silloin ollut jonkun aikaa yli 16,000, ja lakkoalueella sillä oli jos minkäkielisiä lukijoita. Ympäri lakkoalueen kerääntyivät lakkolaiset visseihin kokouspaikkoihinsa niihin aikoihin jolloin Työmiehen kantajat lehden tavallisesti toivat, sitten joku englanninkielentaitoinen suomalainen lakkolainen luki Työmiehestä lakkoa koskevat asiat englanninkielellä oikein sota-äänellä, jonka jälkeen taasen englanninkieltä ymmärtävät italialaiset, kroatialaiset, ynnä muunkieliset lakkolaiset kertoivat ne omalla kielellään kansalaisilleen.

Tosin Työmiehen painosta koko lakon ajan aina silloin tällöin julkaistiin lakkokomitean "Bulletiineja" englannin-

italian- ja kroatian-kielillä, mutta joka päivä säännöllisesti ilmestyi ainoastaan Työmies ja sen vuoksi siitä muodostuikin lakkolaisten pää-äänenkannattaja kielieroavaisuudesta huolimatta.

Se oli kieltämättä "rippikoulu-aikaa" Työmiehen elämässä.

Mutta lakko hävitettiin. Hävitettiin monta kuukautta kestäneen ankaran lakkotastelun jälkeen, taistelun, jossa kuparitrustilla, paitsi taloudellista mahtiaan, oli melkein ensimmäisestä lakkopäivästä alkaen käytettävänään myöskin valtiomahdin voimakkain välikappale, valtion sotaväki.

Häviötä seurasi luonnollisesti lamaannus ja katkeruus. Tätä katkeroitunutta mielialaa hyväkseen käyttäen alkoivat nyt useat union palkkalistalla olleet puhujat ja järjestäjät, menetettyään vakinaisen palkkansa, julkisesti agiteeraamaan uniota vastaan; useat heistä, olletikin suomalaisista organiseeraajista, olivat harjottaneet uniovastaista agitatioonia jo pitemmän aikaa salavihkaa ja kautta rantain, nähtyään että lakko pitkittyi ja voiton mahdollisuudet vähenivät, mutta lopullisen häviön jälkeen he astuivat esiin julkisesti huutaen sieraimet levällään, että "enkös minä sitä aina sanonut ettei noilla "graft-uniolla" ole mitään virkaa, Moyeri se vaan tälläkin lakolla kätensä paikkasi."

Tämä hävitty lakko, johon suomalaiset niin suurilukuisesti ja tarmokkaasti ottivat osaa, joudutti suuressa määrässä S. S. Järjestön vuoden 1914 hajaannusta.

Työmiehen liike, joka koko lakon ajan oli joutunut olemaan yhtenä keskeisimpänä osana siitä, ei tietystikään voinut kahakasta selvitä ehjin nahoin. Koko Kuparialueen kamasaksajoukko, joka aikaisemmin oli joutunut voittopenningeistään aina jonkun dollarin "uhraamaan" Työmieheensä ilmottamiseen, katsoi nyt ajan tulleen, että voi ylpeästi kieltäytyä kaikenlaisesta liikkeenteosta Työmiehen kanssa, ja kenellä oli mitä saatavia, joko Työmieheltä tai sen henkilökunnalta, niin ei muuta kuin armotta "hakuun" joka sentti.

Kun Kuparisaaren porvarit olivat näin suoristaneet

rintamansa liikettä vastaan, niin katsoi myöskin Smithvillen koulukunta ajan sopivaksi astua julkisesti vaatimaan itselleen täyttä holhousvaltaa Työmiehen aatteelliseen ja taloudelliseen puoleen nähden.

Smithvilläläiset olivat pitkän aikaa oikein suomalaisella perinpohjaisuudella valmistautuneet liikkeen valtaamiseen. Heillä oli miehiä sijoitettuna jokaiseen osastoon liikkeen sisällä ja omasivat noin puolet johtokunnan jäsenistä.

Silloinen Keskipiirin virasto, joka sijaitsi Duluthissa, Minn., oli myöskin kokonaan sihteereineen päivineen "smithvilläläisten" käytettävänä, ja kun piirivirasto valitsi kiertävät puhujat ja luennoitsijat, niin oli luonnollista että myöskin "puhuttu sana" keskivaltioissa oli heidän puolellaan.

Ensimmäinen suoranainen ja julkinen voimainkoetus tapahtui Työmiehelle vastaavan toimittajan valinnassa tammikuulla, 1914, jossa S. S. Järjestön kannattajat voittivat pienellä enemmistöllä.

Sen jälkeen ryhdyttiin kummaltakin puolen voimakkaasti varustautumaan Työmiehen yhtiökokouksen valtaamiseksi. M. m. Hancockissa pitivät "smithvilläläiset" salaisen kokouksen, jonka kokouksen pöytäkirjan kuitenkin eräs kokoukseen osanottaja toi niin pian kuin sen käsiinsä sai vastapuolelle, joka siitä luonnollisesti teki suuren numeron, ja joka tietysti olikin aikamoinen valtti sellaisena aikana. "Smithvilläläisten" paras valtti yhtiökokoukseen tullessa oli n. s. Raivaajan ja Työmiehen välinen "vesiosakekauppa". Sen lisäksi oli kumpainenkin puoli haalinut ylimääräiseen yhtiökokoukseen, joka pidettiin Hancockissa, toukok. 23 päivä, 1914, parhaat voimansa yli koko maan.

Ratkaisavassa äänestyksessä, jossa päätettiin, hyväksytäänkö se jo ennemmin mainitsemani "vesiosakekauppa", voittivat S. S. Järjestön kannalla olevat parin- kolmesadan äänen enemmistöllä (riidanalaisia osakkeita ei siinä äänestyksessä käytetty, eikä niitä ole käytetty ennemmin eikä myöhemminkään missään muissakaan äänestyksissä),

jonka jälkeen "smithvillalaiset" luopuivat varsinaisesta kokoustyöstä ja alkoivat pitää kokouksia lakimiesten konttoreissa, aikoen, jos mahdollista, saada yhtiökokouksen laittomaksi. Siinä he eivät kuitenkaan onnistuneet, vaan joutuivat tappionsa tunnustamaan, ja palattuaan Duluthiin alkoivat painosta julkaisemaan "kiertokirjeitä", joitten julkaisemista on jatkunut näihin asti milloin minkin nimelisenä; viime vuosina niitä on julkaistu "Industrialistin" nimellä kuuluisaksi tulleen Karjalan valkaisijan kirjapainossa Duluthissa.

Niin, keväällä 1914, jakaantui Työmiehen ympärille kerääntynyt joukko suoraisesti kahtia ja samalla myöskin paljastui, että liike ei ollutkaan niin hyvällä kannalla kuin miltä se oli näyttänyt. Paljastui että liikettä ei oltu yritettykään hoitaa liikenäkökohtia silmällä pitäen. Johtokunta tappeli kokouksessa toisensa jälkeen vallasta ja liikkeenhoitaja kun ei saanut johtokunnalta minkäänlaista tukea eikä ohjausta enempään kuin velvotustakaan, kohdisti päähuomionsa toverilainain hankkimiseen, joita ennen hajaannusta olikin helppo saada. Näin ollen ei liikettä oltu yritettykään saada itsensä kannattavalle pohjalle, ja kun hajaannus tuli, niin liikkeen asema paljastui koko kaameudessaan uudelle vasta valitulle johtokunnalle. Toverilainoja, joita oli noin \$20,000.00, ruvettiin hajaannuksen jälkeen vaatimaan pois tukuttain oikein kiihkolla, jota kiihkoa Duluthista käsin vimmatusti lietsottiin; sen lisäksi olivat "smithvillalaiset" ennättäneet heittää Työmiehen kaulaan noin \$15,000.00 lisätaakan duluthilaisen kiinteimistön muodossa, ja toiselta puolen oli Työmiehen kaulaan onnistuttu lassoamaan Suomalais-Englantilainen Sanakirja, johon oli jo keritty sijottamaan kolmisentuhatta dollaria helposti saatuja toverilainoja, ja joka oli yhtä "vetäviä" sijoitus kuin Duluthin kiinteimistökin.

Kun sen lisäksi liikkeenhoidossa ilmeni hermostuneisuutta, ja hajaannuksen seurauksena puolet toimituksesta ja melkein saman verran latomostakin erkani, jättäen "hukuvan laivan", niin olipa asema hyvinkin samallinen kuin

se oli ollut noin kahdeksan vuotta aikasemminkin, jolle vieläkin pahempi.

Uusi johtokunta oli kuitenkin aatteellisest yhtenäinen ja osottautui olevansa myöskin kyllin harkintakykyinen. Sen ensimmäinen suurin tehtävä oli saada liike järjestettyä itsensä kannattavalle pohjalle mikäli mahdollista; yrittää sovittelulla toverilainajain kanssa ja valita liikkeenhoitaja. Kahdesta uhkarohkeasta, jotka uskalsivat liikkeenhoitajan paikkaa hakea, osasi johtokunta tehdä oikean valinnan ja samoin saatiin aikaan voimakas rynnistys osakkeitten myymiseksi S. S. Järjestön kannalla oleville osastoille.

Mutta yksi ankarampia tehtäviä mitä n. s. hajaannus-yhtiökokous oli uudelle johtokunnalle jättänyt oli liikkeen muuttaminen pois Kuparisaarelta "järvien päähän". Oli selvää että sellainen muutto iskisi pahasti ilman sitäkin velkakirjoja ja maksamattomia laskuja täynnä olevaan kukkaroon. Rohkeasti kävi johtokunta kuitenkin käsiksi siihenkin velvoitukseensa ja saman vuoden lokakuulla tultiin kuin tultiinkin Superioriin, Wis., kovin voimakkaasti kalmaalta tuoksuvalta Kuparisaarelta.

Superioriin muutto muuten oli yksi loistavampia näyhteitä siitä, mitä yhtenäinen toiminta voi ahtaissakin oloissa aikaansaada. Muutto, jonka innokkaimmatkin liikkeen ystävät laskivat vievän ainakin pari viikkoa, s. t. s. että lehti ei voisi ilmestyä pariin viikkoon muuton takia, suoritettiin lopuksi kuitenkin niin, ettei yhtään lehden numeroa jäänyt sen takia ilmestymättä, niin että kun Työmiehen viimeinen numero ilmestyi Hancockissa lauantaina, lokakuun 8 p., 1914, niin seuraava numero ilmestyi Superiorissa jo maanantaina, lokakuun 10 päivä. Se oli yksi ensimmäisiä pahempia "mustia silmiä", minkä Työmies onnistui entisille ystävilleen, silloisille vihamiehilleen antaa, jotka olivat innokkaasti "veikkailleet" kymmenen yhtä vastaan, että Työmies ei ikänä elävänä selviä siitä muuttohommasta.

Ensimmäisinä viikkoina ja kuukausina Superioriin tullessa saivat liikkeen työläiset ylemmästä alempaan saakka

viettä oikein "koiran elämää". Rahaa ei ollut, ja ympäristö oli vierasta, osaksi vihamelistä ja osaksi epäluuloista. Nekin paikalliset toverit, jotka olivat vuosia kannattaneet Työmiestä ja hyväksyivät sen aatteellisen kannan, katselivat epäluulolla liikkeen "syöttiläitä", joista heille aina oli käännetty se nurjapuoli, ja nyt innokkaammin kuin koskaan ennen lietsottiin epäluuloa sekä liikettä että sen työläisiä kohtaan.

Kun sen lisäksi mitä jo on sanottu toverilainoista ja muista rahanmenoista, vielä tuli huikeisiin summiin kohonneet muuttokustannukset ja entisen vaate- ja kenkäkauppa-huoneuston muuttaminen kirjapainon tarpeita vastaavaksi, jotka, rakennukseen tehtävät korjaukset yksistään kohosivat neljääntuhanteen dollariin, niin ei ollut ihme vaikka uudenkin liikkeenhoitajan päätä alkoi pyörryttää. — Sivumennen mainittakoon että liikkeenhoitajan hermostolle teki erittäin virkistävän vaikutuksen, kun hän meni joulunaikeihin Michiganiin, osaksi pakoon työläisten ja muiden rahannaukujain ruikutuksia, osaksi hienokseltaan toivoen saavansa sieltä liikkeelle rahaa lainaksi entisiltä ystäviltään, niin nämä ystävät esimerkiksi Maple Ridgessä eivät antaneet hänelle edes yösijaa huoneissaan, vaan joutui kuusi kertaa viikossa ilmestyvän suuren sanomalehden "manatseri" köyhyyden takia viettämään pari yötä metsään hakattujen halkopinojen päällä, ja jokainen joka tuntee ilmanalan Pohjois-Michiganissa joulunaikaan, käsittää, että mies pysyy "kylmänä", kun joutuu öitä viettämään halkopinojen päällä hallahtava kesäpälttöo paraana suojana purevaa tuulta vastaan.

Vuoden 1914—1915 vaihteessa toimitettu tilien tasaus ei suinkaan liioin antanut valoisaa kuvaa liikkeen asemasta, päin vastoin tappio oli niin suuri, ettei sitä uskallettu antaa tietää edes kaikille johtokunnan jäsenillekään, vaan täytyi sitä hiukan "fiksata" ennenkuin sitä uskallettiin julkaista. Mutta liikkeenhoitaja pysyi nyt jo "kylmänä". Hän oli jouluyötä halkopinon päällä Michiganin metsässä viettäessään hampaitten kalistessa vannonut, että liikkeen täytyy

nousta vaikka "puukkoja sataisi", ja niitäkin sitä todella "satoi" monen muun pienen sivuliikkeen ohella parina ensimmäisenä vuotena Superiorissa oltaessa.

Vuosi 1915 osottikin jo huomattavaa liikkeen edistystä ja on sitä jatkunut sen jälkeen toisinaan oikein harppaskelin. Kaikki toverilainat on maksettu ja aikanaan suurena rasituksena ja harmina ollut Duluthin kiinteistö on saatu muutettua rahaksi; Suomalais-Englantilainen Sanakirjatyö on valmistettu; talo johon Kuparisaarelta tultiin vuokralle on ostettu omaksi ja maksettu viimeistä senttiä myöten, eikä liikkeen palkanmaksajan ole enään moneen vuoteen tarvinnut väistellä työläisten kysyviä katseita, vaan ovat palkkarahat aina olleet valmiina maksupäivän tullessa.

Tähän asti päästessä on matkassa kuitenkin ollut monta mutkaa. Duluthin kinteistö esimerkiksi, samoin kuin Suomalais-Englantilainen Sanakirja ja yleensä kaikki suuremmat yritykset sisältävät itsessään, jokainen erikseen, oman jännittävän "tragi-kometiansa", joilla voisi täyttää kokonaan tällaisen pienen kirjusen. Eikä toveruushenkikään liikkeen työläisten keskuudessa kaikistellen ole ollut esimerkiksi kelpaavaa. Silloin kun oltiin rahasta kovin tiukalla eikä voitu maksaa palkkoja säännöllisesti, ruikutivat jotkut, että he mieluummin tekisivät työtä porvareille pienemmälläkin palkalla, kun sen tietää saavansa ajallaan, ja monta muuta typeryyttä sitä kuuli siihen aikaan. Mutta vieläkin pahemmaksi tuli työläisten ja "isäntäin" välinen suhde sitten, kun liike alkoi hiukan vaurastua, silloin ei enään tyydytty pieneen napinaan vaan puhkesi tänän tästäkin oikein ilmi kapinoita. Erään tällaisen kapinan aikana jäi Työmieskin ilmestymättä parina päivänä.

On selvää että sellaisissa tapauksissa särkyy hyvätkin toveruussuhteet, kun joudutaan vastakkain taloudellisessa taistelussa; ja epäkiitollisin osaa jää silloin sen toverin "vietäväksi", joka joutuu esiintymään kahdessa vastakkaisessa osassa yhtä aikaa, nimittäin "isäntänä" ja työläisenä — — —

Pistin tuohon pitkiä viivoja, sillä huomasinpa aikanaan

että olin menossa vanhoille synkille poluille, joita en viitsi lähteä uudelleen taivaltamaan, vaikkapa voisinkin tässä hiukan joitakin vanhoja arpia silitellä; pysykööt arvet köyhälistöliikkeen puolesta suoritetujen taistelujen muistoina, vaikka useat arvista ovatkin katalain salapurijain hampaitten jälkiä.

Kymmenen vuotta on pitkä aika, ja olletikin luokkataisteluliikkeessa viimeinen kymmenen vuotta on siksi vaiherikasta, että siitä kirjottamaan lähtiessä tahtoo väkistenkin juttu venyä liian pitkäksi, ja kun tähän pieneen julkaisuun tulee monelta muulta toverilta muistelmia viimeisen kymmenen vuoden ajalta, niin minä lopetan tähän, siinä vahvassa uskossa, että seuraavan kahdenkymmenen vuoden aikana on liike ja liikkeen julkaisut omaksuneet maan varsinaisen kielen ja voivat siten paremmin ja voimakkaammin palvella Pohjois-Amerikan Työläisten ja Talonpoikain Neuvosto-valtain asukkaita.

Axel A. Kantola.

OSUUSTOIMINTA TYÖVÄEN TAISTELUVÄLINEENÄ

Avarammassa mittakaavassa katsoen Amerikan suomalaiset pyrkivät aina eteenpäin yhteistoiminnan avulla. Erimielisyyttä on keinojen tehokkuudessa, mutta siinä ollaan yksimielisiä, että kannattaa ainakin joukkona yrittää — suuri ajatusten eroavaisuus amerikkalaiseen työläiseen nähden, joka luottaa yksilölliseen ponnistukseen.

Osuustoiminta esimerkiksi. Amerikan suomalaisten keskuudessa on osuusliikettä ollut kauan. Puristus niitä ajoi perustamaan. Maaseudulla toive saada niiden kautta tuotteita markkinoille. Samalla hienoinen toive

kukistaa niiden avulla sellaiset paikalliset nylkyrit, joiden puntarissa ei farmarin tavara paljoakaan painanut, mutta jotka sensijaan eivät kalvenneet kiskoa moninkertaisia hintoja tarvekaluistaan.

Tämän kirjottaja joutui ottamaan osuustoimintaan osaa yhtä paljon siitä syystä kun se tavallaan oli senaikaisten sosialistipuolueiden muotiasia kuin todellisesta tarpeesta. Mutta toisekseen oli työväenliikkeen mukana orastanut muitakin ajatuksia osuustoimintaan nähden kuin se paikallinen pikkuapu, jonka se toisinaan voi tarjota.

Aikojen kuluessa Amerikan suomalaisten keskuudessa toimiessani monenlaisissa luottamustoimissa katson olevan syytä tarkistaa lyhyesti muutamia seikkoja, jotka nyt juuri ovat mielenkiintoisia.

Osuustoiminnan päämäärää on nimittäin aina yritetty suurennella. Suurentelemista tapahtuu silloin, kun se halpahintaisessa agitatsioonissa uskotellaan juuri siksi päämaaliksi, jota ollaan tavoittelemassakin yhteiskunnallisessa mielessä. Mikään päämaali se ei ole eikä voisikaan olla. Eikä se ole edes keino lopulliseen päämaaliin pyrittäessä, jos nimittäin asiaa tarkastaa luokkatietoisen työläisen kannalta.

Osuustoiminta toimii nimittäin kapitalistisen yhteiskunnan rajoissa. Osuusliike on niiden hinnoittelun, tavaralajien, liiketottumuksien, sanalla sanoen markkinain orja, kuten mikä muu tavaroiden välittäjä tahansa. Se toimii niissä tarkasti määrätyissä rajoissa, jotka kapitalistinen järjestelmä antaa sille kuten muullekin vähittäiskaupalle. Maassa tällaisessa, jossa esim. vähittäiskauppatrustin muodostuminen sekatarvialiikkeen alallekin on jo alkanut (postilähetysliikkeet) ei voi oikeastaan suuressa mittakaavassa osuustoiminta menestyä muuten kuin suurunojien avulla ja sekin tapahtuu vasta tuonnempana.

Näinollen se joutuu aaterakenteensakin muodostamaan näitä seikkoja silmälläpitäen. Tosin voidaan puhua paljon osuustoiminnan ihanteista, jopa yhteiskunnallisesta vallankumouksesta, mutta silloinpa onkin kysymyksessä

socialismin päämäärien toteuttaminen, ja niitä ei toki osuustoiminnallisella liikkeellä yksistään saavuteta. Tosi- asia on, että yksinpä osuustoiminnan kunniakkaat esi-isät- kään eivät vakavissaan uskoneet suuria yhteiskunnallisia mullistuksia saavan aikaan, mutta sen sijaan puhuivat sitä ahkerammin niistä mahdollisuuksista, joita osuustoi- minta takasi kapitalistisen järjestelmän vallitessa, ja sehän on jo vallan eri asia. He puhuvat tilapäisvoitoista, tilapäiseduista lakkotaisteluissa, taloudellisessa kiristyk- sessä; osuustoiminta nykyisessä mielessä olisi kuin val- lankumouksellisen sosialismin muonarenki, s.t.s. jos se on luokkatietoisen työläisryhmän käytettävissä, niin sen avulla voidaan torjua monia kapitalistien hyökkäyksiä ja turvata jäsenistöä, valistaa sitä ylijäämillä j. n. e. puhuak- seni käytännön kieltä. Eikä sekään seikka ole aivan oikea, että osuustoimintaa pidetään jonkinlaisena kouluna ja että niimuodoin siinä työskentelevät tulevat olemaan apuna yhteiskunnallisen vallankumouksen myrskyisenä jälkikautena; tosiasiaassa on osuustoiminnassa (siis tava- ran jaossa osuustoiminnallista tietä) on niin vähän työ- voimaa, ettei se tulisi suurestikaan avustamaan vallan- kumousta. Sillä koko kapitalistisen maailman harjaantu- neet työläiskädet silloin on mukana ja osuustoiminnan suuri tehtävä silloin on kylläkin antaa kykynsä työläis- valtion palvelukseen, mutta samallinen työvoiman "mobilisointi" käy suuremmassa mittakaavassa siten, kun kapitalistisen maailman mahtava koneisto pakotetaan pal- velemaan sosialismiin pyrkivää proletaarivaltiota.

Näistä seikoista ei kannattaisi enää kirjoittaa, ellei meidän keskuudessa olisi uskoa, että osuustoiminta sinänsä jo takaa riistosta vapaan yhteiskunnan. On jotain väärää ja harkitsematonta, kun sellaista uskotellaan var- sinkin joukolle, joka vasta on herännyt jonkinlaisen yh- teistoiminnan kaipuuseen. Rehellinen selitys on kunnial- lisempi ja lopun lopultaan se muodostaa paremman poh- jan liikkeelle ja antaa tilaisuuden kelvolliseen yhteis- kunnalliseen valistustyöhön. Epärehellistä on, jos osuus- toiminta suurilla sanoilla leimataan siksi, joka kaiken

tulee tekemään, suorittamaan yhteiskunnallisen vallankumouksen; yleensäkin sanoen ei työväenluokan agitatiooni koskaan saa kantaa epärehellisuuden leimaa, koska kapitalistinen yhteiskunta tarjoaa agitatiooniseita enemmän kuin virkeinkään työväenliike voi koskaan käyttää.

Mutta sensijaan on aika mietiskellä kysymyksiä siltä kannalta, jolta ajatteleva työläinen lähteekin osuustoimintaa harrastamaan käytännössä.

Kun osuustoiminta kerran on kauppatoimintaa kapitalistisen järjestelmän sisällä, niin sehän jo sinänsä luo suppeat, mutta kuitenkin riittävän avarat tilat toiminnalle. Kun luokkatietoiselle työläiselle puhuu osuustoiminnasta, niin heti välähtää hänen aivoissansa ajatus turvasta lakko- taistelussa, välineestä, jota voi käyttää tunkeutuessaan tekemään valistustyötä joukkojen keskuudessa, varoista, joita hyödyllisesti sijoittaa yleisproletaarisiin tarkotuksiin; sanalla sanoen tilapäisestä avusta ja eduista, joita osuustoiminta pystyy kehittyneellä asteella tarjoamaan joukolle kokonaisuudessaan. Belgialaisten osuuskauppojen poliittinen leima voinee olla millainen tahansa, mutta niiden johdossa ymmärretään "diplomatiaa" suuressa määrässä, sitä osottaa mainiot teatterit, virkistyspaikat, sairaalat, avustuslaitokset ja pankit, joilla suuria joukkoja sidotaan liikkeeseen — lisäksi voidaan sanoa, että niillä rauhoitetaan ihmisiä. Siellä on kehitetty osuustoimintaa suuntaan, joka ei ole vahingollinen kapitalismille. Jopa sillä voidaan iskeä yhteiskunnalliseen vallankumoukseen pyrkiviä.

Mutta meillä pitäisikin kiinnittää huomiota juuri siihen, että kaikenlaiset apostooliset selitykset osuustoiminnan kaikkivoipaisuudesta loppuisivat alkuunsa. Olisi lähdetävä siitä, — jos nim. perusteellinen periaatteellinen selitys katsottaisiin tarpeelliseksi — että osotettaisiin osuustoiminnan asema sitä vipuamatta sinne tai tänne.

Unionistinenkaan liike ilman poliittista liikettä ei menesty, siitähän meillä on loistavana todistuksena American Federation of Labor. Vihamielisyyttään taistelevaa val-

tiollista liikettä vastaan se tuo esille jokaisessa mahdollisessa tilaisuudessa.

Osuustoiminnallinen liike on takapajulla olevan työväestön kokoamista edes jommoiseenkin järjestöön; samaten unionistinen liike. Tämä ei ole päämäärä, vaan väliaste. Tuo joukko on kasvatettava myöskin poliittisesti kypsäksi ottamaan osaa valtiolliseen toimintaan, opetettava sille valtiollisen toiminnan menetelmät. Sekään ei ole päämäärä, vaan keino johonkin päämäärään pyritäessä. Kaikki aatteethan ovat keinoja pyrkiä johonkin päämäärään, toteuttaa joku ihanne. Syrjäisimmänkin osuuskunnan tulee ymmärtää tämä ja valistuneen aineksen tulee selittää selittämästä päästyäänkin nämä seikat; onhan siihen rajaton tilaisuus, oma kauppakin kun on samojen kapitalistisen järjestelmän lakien alainen kuin kaikki muukin ja siis sitä kohtaa sama vaino, sama puristus, luoton puute, rajotettu kauppavapaus, porvarillisen diktatuurin asetukset, luokkalainlaadinta — siis nykyinen suuressa mittakaavassa; ellei koko järjestelmää poisteta, niin riisto säilyy ja paraskaan osuuskauppa ei sitä voi edes lieventää kovina puristusaikoina. Ei osuuskauppa voi kapitalistisen järjestelmän aikana muuttaa hintalakeja, se ei järkytä lainlaadintaa, se ei voi taistella pelkkänä osuusliikkeenä valtiollista taistelua. Siinä tarvitaan jo työväenluokan valtiollinen puolue, jonka jäsenyyteen osuustoimintaväki on valistettava.

Sellainen on lyhyesti sanoen osuuskuntien nykyinen tehtävä. Ja ettei siinä taistelussa kelpaa edes yksinäiset, pyrstötähtien tapaiset poliittiset lennot, sitä todistaa non-partisan-liiton kuihtuminen. Siinä taistelussa menestyy vain luokkataistelupuolue, joka kokoaa kaikki työläiset samaan järjestöön taistelemaan, ei odottelemaan etuja taistelematta.

Workers Partyn suomalaiselle jäsenelle tarjoutuu osuuskunnissa erinomainen tilaisuus tehdä valistustyötä edellämainittuun suuntaan. Uskon, että tuo suunta on juuri Kolmannen Kansainvälisen kanssa yhtäpitävä. Suomalaisissakin osuusliikkeissä on väsymättä tehtävä

valistustyötä, asetettava osuustoimintaliike oikeaan asemaan, lietsottava valtiollisen toiminnan välttämättömyyttä. Onhan meillä siihen tilaisuus jo sen kautta, kun meillä ilmestyy erikoinen osuustoimintalehti, Työmiehen viikkonumero, joka on osuusliikkeiden käytettävissä.

Älkäämme tehkö osuustoiminnallisesta liikkeestä mitä i. w. w-läiset tekivät liikkeestään ja jota on American Federation of Labor: taloudellista opportunistista liikettä. Tehkäämme siitä vallankumouksellinen ja kypsä liike, niin että tulevissa suurtaisteluissa sekin kantaa osan työväenluokan suurta kuormaa. Jos annamme osuuskuntien olla "rauhassa" emmekä mene niiden jäsenyyteen, niin niistä kylläkin muodostuu vastustajiammekin loppukädessä tai ainakin "puolueettomia" sivustakatsojia. Olkoon osuusliike harjoituskoulu. Sen kautta tutustuu kapitalistiseen talousjärjestelmään. Se on arvokas tutustuminen, sillä siten jokainen, joka kättensä työllä elää, ymmärtää, ettei kapitalistista järjestelmää kukisteta pelkällä osuuskaupalla, vaan tarvitaan siihen koko työväenluokan voima, ja sellaisen pystyy kokoamaan vain poliittisvaltiollinen työväenliike.

O. M.-ä.

Yksi osoitteenhoitaja Työmieheissä pitää huolen noin 25,000 osoitteesta ja nimestä — eikä senkään enempää erehdyksiä satu.

* * *

Työmies on enimmin levinnyt suom. lehti Amerikassa. Sen tilaajamäärä on suurempi kuin keskivaltioiden suomenkielisten päivälehtien yhteensä.

* * *

Punikilla on tilaajia m.m. Venäjällä, Austraaliassa, Cubassa, Kiinassa, Saksassa, Englannissa, Etelä-Afrikassa, puhumatta Amerikasta ja Suomesta!

HAJAMUISTEMIA

Kirj. *Richard Pesola.*

TYÖMIEHEEN TUTUSTUMISENI

Olin silloin noin kahdeksantoista ikäinen nuorukainen, kun sain ensi kerran tilaisuuden tutustua Työmieheen, joka ilmestyi silloin Hancock'issa, Mich., yhden kerran viikossa, toimittajana ollen Kaapro Murros. Vasta vähän olin silloin saanut tilaisuutta tutustua sosialismiin ja luokkataisteluooppeihin, johtuen se siitä, että Suomessa, Pohjanmaan pientalonpoikaisoloissa, joista olin Amerikkaan siirtynyt, ei niistä paljoakaan puhuttu eikä kirjoitettu. Kuitenkin oli minulla harras halu tutustua kaikkiin erinäisiin aatevirtauksiin. Santeri-alkiolainen nuorisoseuraliike oli johtanut minut jonkunlaiseen vapaamielisyysyteen. Tutkin uskontokysymyksiä ja ateismia rinnakkain. Mieleni oli monenmoisia ristiriitaisia asioita, aatteita ja ihanteita täynnä. Mutta minulta puuttui vakiintunut maailmankatsomus. Sitä tosin oli Amerikan siirtolaistyöläisen raskas tosielämä alkanut kasvattaa, mutta tapahtui se hitaasti, kun ei ollut tarpeellista ohjausta. Tällöin Työmieheen tutustumiseni oli minulle pelastus jonkunlaisesta sekavasta kaaoksesta. Se kertoi asiat ja tapahtumat historian materialistisen käsityksen valossa. Se johti minua laajemmin tutustumaan työväenliikkeen ja Karl Marx'in oppeihin.

SADOILLE MUILLE ON KÄYNYT SAMALLA TAVALLA

Tätä Työmieheen tutustumistani en suinkaan kerro siksi, että se olisi mikään harvinainen asia, enkä siksi, että se tuottaisi minulle mitään erikoista tunnustusta,

vaan siksi, että se on tyyppillinen tapaus Amerikan suomalaisten työläisnuorukaisten keskuudesta silloisena aikana. Sadoille muille on käynyt samalla tavalla. He ovat tulleet ahtaista talonpoikaisoloista Amerikkaan "rikastumaan", pää täynnä yksilöllisiä unelmia. Mutta sitte tosielämä on alkanut sääliittävästi käsitellä noita unelmia ja ne ovat rikkoutuneet kuin vahtokuplat. Silloin he ovat tulleet altteiksi luokkataistelun opeille. Satoja ja tuhansia Amerikan suomalaisia työläisnuorukaisia ja -neitosia on Työmies täten johtanut oman luokkansa maailmankatsomukseen.

TYÖMIES TAISTELUASEENA

Mutta Työmies ei ole ollut ainoastaan herättäjä ja johtaja, vaan se on ollut työläisten käsissä yksi heidän parhaimmista taisteluaseistaan. Jo 1906 johti Työmies erästä melkoisen laajaa taistelua työläisten puolesta. Rocklandissa, Mich., oli lakko, jonka osanottajina olivat etupäässä suomalaiset työläiset. Tänne lakkopaikalle kuljetti kupariyhtiö hurttia, jotka provoseerasivat tappelun lakkolaisia vastaan. Tappelussa muistaakseni yksi hurttia kaatui ja muutamia haavottui. Muutamia lakkolaisia asetettiin syytteeseen murhasta. Porvarit pitivät yllä voimakasta agitatioonia lakkolaisia vastaan. Mutta Työmies nousi silloin rohkeasti taisteluun työläisten puolesta. Se järjesti aivan nykyajan malliin yhteisen rintaman kapitalistien hyökkäyksiä vastaan. Se pani sellaisen melun ja varojen keräyksen (tosin toisten laitosten kautta), että se saattoi porvarit epäröimään. Kun sitten laaja oikeustaistelu päättyi syytettyjen työläisten vapauttamiseen, niin tuli koko kuparialueen työväestö huomamaan, että kaikista valheista ja parjauksista huolimatta, joita Työmiestä vastaan heitetään, on se heidän oma lehtensä.

Mutta porvaristo oli sen jo sitä ennen käsittänyt. Kun Työmies oli julkaissut erään uutisen otsakkeella "Roisto- maista sairaanhoitoa", jossa väitettiin erään Calumetin

suomalaisen lääkärin muuan leikkaus aiheettomaksi ja rikolliseksi, niin vedettiin Työmiehen toimittaja Murros siitä oikeuteen ja tuomittiin 3,000 dollarin sakkoon. Tämä juttu oikeastaan oli tähdätty Työmiestä vastaan sillä tarkoituksella, että saataisi Murros poistetuksi lehden toimituksesta, sillä porvarit uskoivat ei Amerikan suomalaisten keskuudesta löytyvän toista niin hyökkäävää ja kaikin puolin terävää sosialistista sanomalehtimiestä kuin Murros.

Kuitenkin tämä juttu vain lisäsi Työmiehen vaikutusvaltaa työläisten keskuudessa, sillä se osotti, että sanottu lehti kaikissa asioissa taistelee työläisten puolesta porvarien roistomaisuuksia vastaan. Ja vaikka Murros sen kautta saatiinkin lehdestä poistetuksi, niin Työmies ei kadottanut taistelevaa luonnettaan. Kun sitte tulivat Rocklandin jutut ja monet lakkotaistelut, ja Työmies niissä aina taisteli työläisten puolesta, niin laajentui ja varmistui suomalaisten työläisten keskuudessa käsitys, että Työmies on heidän välttämätön taisteluaseensa. Ilman sitä he eivät voisi tulla toimeen.

TYÖMIES KOLME KERTAA VIIKOSSA ILMESTYVÄNÄ. TOIMITTAJAKYSYMYKSIÄ.

Kasvaneen kannatuksen ja laajentuneiden tehtävien vuoksi oli Työmies laajennettava kolme kertaa viikossa ilmestyväksi. Sen asian hyväksi mitä päättäväisemmin silloin työskenteli V. S. Holmstein. Mutta niihin aikoihin, kun tämä unelma toteutui, hän kuoli. Kun lehdestä oli juuri lähtenyt Suomeen tunnustettu ja vakiintunut toimittaja, ja kuoleman kautta menetettiin työskentelyintoinen taloudenhoitaja, niin näytti lehden laajentaminen vähän rohkealta askeleelta. Mutta vain hetkisen, sillä lehti kolmipäiväisenä alkoi mennä hyvin eteenpäin. Toimittajista tietystikin tähän aikaan oli huutava puute, kun n. s. johtavissa piireissä pyrki olemaan vakiintuneena se käsitys, että työväenlehdenkin toimittajan täytyy olla jonkunlaisen tittelin omaavan henkilön. Mutta niitä kun ei ollut

saatavissa, niin oli turvauduttava tittelittömiin ja joukkojen painostuskin alkoi kulkea sinnepäin. Tällöin me tapaammekin Työmiehen toimituksessa ensikerran entisen suoranaisen ruumiillisen työntekijän. Tarkotan toveri Santeri Mäkelää. Hän oli työskennellyt metsissä, kaivoksissa ja rautateillä, siis niissä oloissa, missä Amerikan suomalainen proletariaatti silloin pääasiallisesti työskenteli. Kynäkäyttäjänä hän oli etevä. Hänen kirjutuksillaan oli suunnaton agitatorinen merkitys; ne lähtivät työläisyydästä ja pystyivät työläisyydamiin. Moni Amerikan suomalaisen työväenliikkeen silloisista mukanaolijoista vielä tänäkin päivänä muistelee Santeri Mäkelää yhtä lennokkaana kirjoittajana kuin joukkoja mukaansa tempaavana agitaattorinakin. (Tässä yhteydessä on sopivaa muistaa, että hän on tätä nykyä Venäjällä ja innokas kommunisti, niinkuin kaikki todelliset työläis- taistelijat ovat. Häntä ei siis lukemattomat kärsimykset ja kokemukset ole herpaisseet, vaan sydämensä sykkii edelleenkin vallankumoukselle ja maailman proletariaatille.)

TYÖVÄENLIIKKEEN EDISTYMINEN. SUURI TAISTELU

Vuosi 1907 oli suuri edistysvuosi Amerikan suomalaiselle työväenliikkeelle. Kun v. 1906 eri osissa Yhdysvaltoja olevat suomalaiset sosialistiosastot eli s. s. osastot, kuten niitä alettiin merkitä, olivat saaneet yhdysiteen Hibbingin kokouksessa, nimittäin S. S. Järjestön, niin alkoi niiden toiminta nopeasti vilkastua, uusia jäseniä yhti, haaleja rakennettiin j.n.e. Samoin uusia osastoja perustettiin kaikkialle, missä vain jokuhenkaan määrä luokkakannalta valveutunutta suomalaista työväestöä asusti. Kuitenkin valtavin tämä edistys oli keskivaltioissa, etupäässä Michiganissa ja Minnesotassa. Mainittujen valtioiden kaivoksissa ja muissa raskaissa töissä olivat suomalaiset huomattavina tekijöinä. Ennen, ilman luokkasivistystä ollen, olivat he alistuneet äärimmäiseen työ-

kilpailuun työpaikoilla toisten kansallisuuksien kanssa. Se oli johtanut työsuhteiden suunnattomaan kurjistumiseen. Oli luonnollista, että saatuaan nyt luokkatietoisuuden alkeet, he alkoivat yhä suuremmassa määrin kapinoida kurjistuneita työsuhteita vastaan. He alkoivat suunnitella taloudellisten parannusten saantia. He alkoivat neuvotella toisten kansallisuuksien työläisten kanssa ja huomasivat niiden olevan samalla kannalla. Mutta oli ensin rakennettava taloudellinen taistelujärjestö. Niin pantiin pohja Lännen Kaivosmiehiliiton osastojen perustamiselle.

Työmies oli tässä kaikessa työläisten mukana ja apuna. Se avasi palstansa L.K.L:n agitatsioonille ja työläiset liittyivät unioon. Näin kehittyivät asiat siksi kunnes puhkesi Minnesotassa raudankaivajien suuri lakko.

Lakko muodostui ankaraksi taisteluksi terästrustin valtaa vastaan, mutta päättyi kuitenkin työläisten saamata ajetuksi vaatimuksiaan lävitse. Mutta samalla se nostatti kaivosisännät ja heidän kätyreikseen havaitut pikkuporvarit — etupäässä suomalaiset — katsomaan toisilla silmillä, paljon entisiä vihaisemmilla, sosialistista liikettä yleensä, mutta suomalaista sosialistista toimintaa eritoten. Kun Työmies oli kaikissa vaiheissaan ollut taistelussa työläisten mukana ja puolesta, niin sai se etupäässä herrojen vihat osakseen. Niinpä Minnesotan lakkoainingeissa syntyneissä ja sitte ylitse Amerikan levinneissä n. s. kätyrikokouksissa, joiden toimeenpanijoina olivat kimpautuneet suomalaiset pikkuporvarit, syytettiin etupäässä S. S. Järjestöä ja sen pää-äänenkannattajaa, Työmiestä, kaikesta siitä villityksestä, mikä Amerikan työläisten, etenkin suomalaisten työläisten, keskuudessa raivosi. Näiden kokousten ponsissa, joita me sosialistit kutsumme "juudasponsiksi", vaadittiin kaikkien suomalaisten sosialistien Amerikasta karkottamista, sosialististen lehtien lakkauttamista j.n.e. Kuitenkaan ei silloin, pikkuporvareille suureksi mieiharmiksi, eletty Palmer-Dougherty ajanjaksossa, jotenka viranomaisten taholta "juudasponsien" vaatimukset jäivät huomioon ottamatta.

ENSIMÄISIÄ SUUNTAERIMIELISYYKSIEN OIREITA

Vaikkapa S. S. Järjestön perustavassa eli Hibbingin kokouksessakin jo tapaamme selviä mielipide-eroavai-
suuksia esim. taloudellisen ja poliittisen toiminnan suh-
teista, niin nämä erimielisyydet eivät vielä johtaneet
mihinkään selvästi toisistaan eroaviin suuntiin. Kaikki
tarkottivat edustaa vallankumouksellista eli marxilaista
socialismia. — Eivätkä Raivaajassa käydyt kapteeni
Kock'in ja hänen ystäviensä toiselta puolen ja Syrjälä-
Hahlin ystävineen toiselta puolen riidat johtaneet vielä
mihinkään suuntakysymyksiin, ollen siihen aiheuttajana
sekin, että "vallasta suistettu" Kock ystävineen heittäytyi
hiljaisuuteen, koettamatta mitenkään saada johtoasemaa
itselleen Amerikan suomalaisten työläisten keskuudessa.

Vakavampia suuntaerimielisyyksiä S. S. Järjestön kes-
kuudessa alkoi ilmetä v. 1909. Jonkunlaisena sytykkeenä
niille oli A. M. Stirton'in "Köyhälistön Nuijassa" julkai-
sema kirjotus "Opportunismi ja impossibilismi", jossa kä-
siteltiin näiden kahden Amerikan sosialistipuolueessa il-
menevän suuntavirtauksen pääpiirteitä ja jossa kirjotta-
ja asettui impossibilismia puolustavalle kannalle.

Suuntaerimielisyydet, joita me tämän jälkeen yhä
laajemmin S. S. Järjestössä tapaamme, eivät suinkaan
olleet suoraviivaisesti joko opportunistisia tai impossi-
bilistisia. Mutta myönnettäköön tässä avoimesti se tosi-
seikka, että niiden kehittymiselle tällöin antoi suuren
sysäyksen eteenpäin se ilmiö, että järjestön vaikutusval-
taisimmat miehet asettuivat avoimesti opportunismiin eli
"socialismin rakentavan ohjelman" kannalle, joka ohjel-
ma tukikohdaksi Amerikassa oli saanut pikkuporvaril-
lista socialismia edustavan Milwaukeeen seideleineen ja
bergereineen.

Impossibilismi sellaisenaan kuin se silloin Amerikan
socialistisessa liikkeessä ilmeni, varsinkin Länsi-Canadas-
sa, ei oikeastaan koskaan ole saanut suomalaisten työ-
läisten kannatusta. Impossibilismi oli sanoissa jyrkkää

ja eikä suinkaan marxilaisen teorian tarkkailun puute ollut sen heikoimpia puolia, mutta se väkisten johti lahkolaisuuteen, eroon laajoista työläisjoukoista, joita ilman ei voi minkäänlainen vallankumous tapahtua. Mutta sillä oli opportunismiin nähden se etuisuus, että se piti aina työväenluokan vallankumouksellista päämäärää etualalla porvarillisen yhteiskunnan "parantamisen" rinnalla, josta oli tullut opportunismille suorastaan päämäärä. Mutta huolimatta siitä, ettei suomalaisessa työväenliikkeessä ollut juuri ketään varsinaisesti impossibilismin kannalla, tekemällä tehtiin opportunistien toimesta siitä kirosana, jolla leimattiin jokainen, kuka vain uskalsi vähänkään näiden pikkuporvarillisuuteen vajonneiden herrojen katsomuksia tai menettelyjä arvostella.

TYÖMIEHEN "JÄTKÄ-STAAPI"

Edellä olemme jo kertoneet, miten Työmies monien työläisten puolesta käymiensä taistelujen vuoksi oli joutunut eritoten Amerikan suomalaisen pikkuporvariston vihanesineeksi, mutta samalla yhä laajempien työläisjoukkojen tunnustamaksi. Olemme myös maininneet siitä, miten tov. S. Mäkelä varsinaisena työläistoimittajana oli saanut suurten joukkojen suosion osakseen. Kun siihen vielä lisäämme, että lehdissämme pyrki olemaan toimittajapula, niin helppo on ymmärtää, miten Työmieheen "jätkä-staapi" muodostui ja mistä se sai nimensä.

Kun Amerikan suomalaiset pikkuporvarit ja heidän johtavin äänenkannattajansa, Calumetissa silloin ilmestynyt "Päivälehti", luulivat Työmiehen menettävän "kutinsa" siitä poistuessa koulusivistyksen saaneet toimittajat, niin tuotti heille sanomatonta pettymystä se seikka, että toimittajatuoleille istutettiin vain tavallisia työmiehiä, jotka eivät olleet saaneet mitään korkeampaa koulusivistystä, mutta siitä huolimatta osasivat hyökätä porvareita vastaan terävämmin kuin n. s. "sivistyneet" toimittajat. Suuttuneena näihin työläistoimittajiin, "Päivälehti"

alkoi kutsua niitä jätkiksi, jätkätoimittajiksi j.n.e. Mutta nuo "Päivälehdet" nimitykset eivät vähääkään vaikuttaneet työläisten poisvetämiseksi Työmiehen kannatusjoukosta, jota tarkotusta varten ne olivat keksityt — päinvastoin, ne vain vetivät uusia työläisjoukkoja oman lehensä taakse. V.v. 1909—10 muodostuikin Työmiehen toimitus kokonaan tällaisista korkeampaa koulusivistystä saamattomista työläisistä. Tätä toimitusta "Päivälehti" alkoi karahteerata "jätkä-staapiksi", eikä Työmiehen toimitus ensinkään ottanut siitä pahastuakseen, vaan alistui tuohon omintakeista ajattelu- ja kirjoitustaitoa omaamattomien "Päivälehdet" maisterien nimitykseen, joskus käyttäen sitä itsekin. Kun myöhemmin sitte toimitukseen liittyi T. Hiltunen, joka kuvitteli itseään "puolivillaiseksi", vaikka ei ollut saanut korkeampaa koulusivistystä hänkään, alkoi hän protesteeralla "jätkä-staapi"-nimitystä vastaan ja antoi ymmärtää, ettei hän ole mikään jätkä, vaan sivistynyt herrasmies. Niinpä hän Työmiehen 10-vuotisjulkaisussa vääristelee asioita siten, että sanoo tuonaikaisen toimittajakunnan itse ottaneen itselleen "jätkä-staapin" nimen, vaikka se, kuten ylläolevasta ilmenee, oli "Päivälehdet" keksintö.

Yhtä ja toista on "jätkä-staapista" sanottu ja kirjoitettu, mutta yksi asia kuitenkin pitää paikkansa, nimittäin se, että sen aikana Työmiehen tilaajamäärä kasvoi huikkeasti, nousten seitsemästä tuhannesta kolmeentoista tuhanteen, joka saattoi mahdolliseksi Työmiehen kuusikertaa viikossa ilmestyväksi muuttamisen. Tietystikään ei siitä ansio lankea enempää "jätkä-staapille" kuin muillekaan toimitsijoille, mutta kuitenkin osottaa se selvästi, että lehden toimituksen ja joukkojen välillä vallitsi kolkaila laaja yhteisymmärrys.

"Jätkä-staapi" ei ollut pitkäaikainen Työmiehessä. Ainoastaan yksi sen jäsenistä, nimittäin A. O. Sarell, oli Työmiehen toimituksessa kuolemaansa asti. Yksi on oikeistolaisen sakissa, nimittäin J. Välimäki. Toiset ovat sen jälkeen olleet "maailmanrannalla" ja etupäässä teollisuuden palveluksessa, ottaen vointinsa mukaan osaa

vallankumouksellisen työväenliikkeen edistämiseen Amerikassa, ollen Kommunistisen kansainvälisen, Workers Partyn ja S. S. Järjestön pyrkimysten, aatteiden sekä toiminnan mukana ja kannalla.

Tällöin m.m. pantiin alulle Kuparisaaren työläisten myöhemmin tapahtuneen joukkonousun järjestäminen. Perustettiin kaivostyöläisten unio-osastoja ja koetettiin liittää niihin työläisiä. Ja m.m. Hancockissa olivat Työmiehen henkilökunnan jäsenet tärkeitä tekijöitä kaivostyöläisten union ylläpitämisessä silloin, kun kaivostyöläisiä siihen oli vielä vaikea saada. Sitte olosuhteiden kypsyttyä, kantoi tämä työ hedelmän: Kuparialueen kaivostyöläisten joukkonousun, jossa Työmies taaskin oli tärkeänä tekijänä.

SUUNTATAISTELUT, NIISSÄ TEHDYT VIRHEET JA NIISTÄ VAPAUTUMINEN.

Mainitsimme jo suuntaerimielisyyksistä eli sellaisista oireista järjestössämme. Ne kehittyivät ja laajentuivat ja Työmies joutui niiden temmellyskentäksi. Tulee muistaa, että tällöin oli S. S. Järjestön painopiste keski-valtioissa, josta se myöhemmin muuttui itään. Sen kun muistaa, niin silloin on helppo käsittää se seikka, miksi vuoden 1914 S. S. J:n hajaannukseen johtaneet suuntaistielut käytiin etupäässä Työmiehen ympärillä.

Raivaaja on joskus koettanut vetää itselleen tunnustusta siitä, että se muka pelasti Työmiehen ja S. S. J:n johdon joutumasta noissa suuntataisteluissa syndikalistien käsiin. Tosiasia on se, että tämäkin Raivaajan ja sen johtajasakin pelastustyö oli enempi karhunpalvelus S. S. Järjestölle kuin mitään muuta. Työmiehen ja järjestön enemmistön virhe oli siinä, että Raivaaja ensinkään päästettiin sorkkimaan Työmiehen asioissa, vaikka ne olivatkin samalla järjestön yhteisiä asioita. Tosiasiallisesti ei silloin vielä ollenkaan ollut kysymyksessä syndikalismi, vaan jonkunlainen radikalismi, joka vaati uudistuksia sosialistipuolueessa. Eikä se ollut ominaista ainoastaan

S. S. Järjestössä, vaan sitä enempi itsessään emäjärjestössä. Vasta myöhemmin, kun v. 1912 opportunistit löivät alas kaikki radikaalien vaatimukset Indianapolis'in konventionissa ja laateivat kuuluisat kuuluisat sabodagepykälät puolueen sääntöihin, nousivat syndikalistit pinnalle. Ilman tuota opportunistin voittoa Indianapolis'in konventionissa tuskin koskaan syndikalistiset katsomukset olisivat päässeet vaikutusvaltansa n. s. radikaalisen siiven keskuudessa.

S. S. Järjestön suuntataisteluissa eivät syndikalistit olleet radikaalien puolella johdossa niin kauan kuin tuo taistelu keskittyi S. S. Järjestöön ja Työmiehen ympärille. Valtavin osa radikaaleista oli valtiollisen toiminnan tunnustajia. Tuntuu nyt järestä ajatellen varmalta, että jos Työmiehen vastaavan toimittajan vaalissa silloin, kun Alanne ja Viita olivat ehdokkaina, olisi viimeksimainittu tullut valituksi, joka oli radikaalien ehdokas, ei esim. Sosialistin (nykyisen Industrialistin) perustamisesta olisi tullut mitään ja Työmies siitä huolimatta olisi pysynyt poliittisen toiminnan tunnustajien käsissä. Mutta itäläisten opportunistien painostuksesta asia ratkaistiin toisin ja se merkitsi sitä, valtiollisen toiminnan tunnustajain voimat jaettiin, josta oli seurauksena se, että radikaalien keskuudessa ne jäivät liian heikoiksi pitääkseen puoliaan yksinomaisen taloudellisen toiminnan tukijain pyrkimyksiä vastaan. Kun syndikalistit sitte nousivat johtoon radikaalien keskuudessa, voivat he pitää mukanaan kokonaan toisilla tunnuksilla valloitetut joukot, vaikkapa huomattavimmat n. s. poliittiset radikaalit jättivätkin liikkeen, palaten S. S. Järjestöön, johon olivat jääneet suurimmat työläisjoukot ja niiden mukana suuri määrä radikaalin tunnuksia omaavia aineksia, jotka jo silloin käsittivät eristäytymispolitiikan turmiollisuuden.

Mutta meillä ei ole syytä lähteä historiaa mestaroi-
maan. Mitä erehdyksiä on tehty, ne pysyvät tehtyinä, pääasia on se, että koetamme niitä vastaisuudessa välttää, emmekä asetu tehtyjä erehdyksiä puolustamaan ja sitä tietä tekemään yhä suurempia virheitä ja erehdyksiä.

Ilahduttavaa on tietää, että niin S. S. Järjestö kuin Työmiestkin on tarmolla koettanut vapautua niistä virheistä ja erehdyksistä, mitä noinna kriittisinä aikoina tuli tehdä. Se on ollut mahdollista vain siksi, että järjestömme jäsenistö *aina* on muodostunut sataprosenttisesti työläisistä, jotka historian pakosta täytyvät kulkea vallankumouksellisen liikkeen eturintamassa. Juuri tämä vaikutin on johtanut järjestöämme, sen lehtiä ja laitoksia palvelemaan Kommunistisen kansainvälisen, maailman vallankumouksellisten työläisten etujoukon, pyrkimyksiä ja aatteita.

SANANEN LOPUKSI

Olen tässä esittänyt vain muutamia hajamuistelmia, jotka melkein välittömästi koskevat Työmiestä sen kaksikymmenvuotista taivalta silmäiltäessä. Niitä olisi paljon, mutta rajoitettu tila estää niitä enempi tässä vetämästä esille. Sitäpaitsi onhan niillä tilaa vielä toistekin tulla julki erinäisissä historiikkikirjoitelmissa.

Vaivaloista ja vastuksellista on ollut Työmiehen rakentaminen siksi valistus- ja taisteluaseeksi, mikä se Amerikan suomalaisten työläisten käsissä tänäpäivänä on. Monta mietintöä, monta unetonta yötä ja rajaton määrä uhraantuvaa ponnistelua siinä on kysytty, mutta se kaikki on maksanut vaivan, sillä meillä on nyt Työmiehessä, sen täyttäessä kaksikymmentä vuotta, sellainen taisteluase, että sitä vihollisemmekin täytyvät kunnioituksella ajatella. Mutta sen tiedon kannustamina ei meidän suinkaan sovi jäädä laakereille lepäämään, vaan innostakoon se meitä yhä suurempiin ponnisteluihin siksi kunnes koko maailman työläiset ovat varustetut vieläkin voimakkaimmilla aseilla ja kunnes ne ovat saaneet voiton otteen murhaavasta ja hävittävästä kapitalistisesta järjestelmästä.

KUINKA KAUAN MEIDÄN ON LEVITETTÄVÄ ÄÄNEN- KANNATTAJAAMME TYÖMIESTÄ

Tämän kirjottaja ei lähemmin tunne Työmiehen varhaisempia vuosia, mutta viimeiset kymmenen vuotta olen ollut Työmiehen tilaaja ja noin kuusi viimeistä vuotta toiminut Työmiehen asiamiehenä, jolla ajalla olen ollut mukana monessa levitysyryntäyksessä, tehden aina sen minkä olen voinut saadaksemme Työmiehen yhä useammalle ja useammalle työläiselle luettavaksi. Miksi? Siksi, että Työmies rehellisesti ja tinkimättömästi ajaa työväenluokan asiaa taloudellisesti ja poliittisesti. Kuinka kauvan on sitä levitettävä? Niin kauvan kun suomalainen työläisaines tässäkin maassa tarvitsee suomenkielistä lehteä, niin kauvan kunnes on jokaisesta suomalaisesta työläisnaisesta ja -miehestä tullut Työmiehen vakituinen tilaaja ja lukija. Niin kauvan on Työmiestä levitettävä, että suomalaiset porvarilehdet, joilla koitetaan pimittää työläisten tietoisuuden kasvamista yksi, toisensa jälkeen lakkaavat ilmestymästä kannattajien puutteessa. Niin kauvan on tehtävä väsymättömästi työtä Työmies-lehtemme levittämiseksi, että kerta kaikkiaan koko suomalainen työläisaines tässä maassa tarvitsee vain yhden oman lehensä Työmiehen. Silloin on suomalaisen työläisaineksen luokkataisteluvoima keskitetty yhdeksi ja silloin me suomalaisina olemme tiivistäneet rivimme ottamaan kohdaltamme osaa koko maailman työtätekevän luokan kanssa yhteisen vihollisemme, kapitalismin, poistamiseksi ja uuden ja paremman yhteiskunnan luomiseksi.

Jack Steele.

KANSAINVÄLISYYS

Amerikassa on esiintynyt joukko työväenliikkeitä, joihin suomalaisetkin ovat ottaneet osaa. Muutamissa tapauksissa ovat suomalaiset ottaneet osaa niihin niin suuressa määrässä, että ovat muodostaneet liikkeen varsinaisen käyntivoiman. I. W. W. on eräs sellainen liike. Sen aikaisempi ja nykyinen kokoonpano on lujasti suomalaisten työläisten varttama. Jopa asiantuntijain taholta väitetään, että jos suomalaisia ei siinä olisi, niin liike olisi aikoja sitten menettänyt sen vähäisen joukkoliikkeen leiman, joka sillä vielä on. Suomalaiset muodostivat myöskin Sosialistipuolueessa voimakkaimman ja parhaiten järjestetyn osan. Lisäksi voisi mainita nonpartisanliikkeen, jota suomalaiset farmarit ovat tukeneet hyvin raskailla taloudellisilla uhrauksilla; liike nousi kuin myrskypilvi ja huolimatta siitä, että oli pelkkä farmariliike, se kuitenkin joutui taistelemaan elämästään maan kapitalistien kanssa, varsinkin pankkipääomia vastaan.

Jokainen edelläolevista liikkeistä, ellei ota lukuun sitä kautta, jolloin Sosialistipuolue oli toisen internationalen kanssa yhteydessä, on ollut vain *kansallista* liikettä.

Kansallisella liikkeellä tarkotetaan sellaista liikettä, joka ei kuulu johonkin maailmanlaajuiseen liikkeeseen elimillisenä osana tai ainakin sen ohjelman toteuttajana ja työntekijänä omassa maassaan. I. W. W. on kansallista liikettä juuri siksi, kun se ei ole voinut liittyä Punaiseen Taloudelliseen teollisuustyöväestön järjestöön. Kun aikaisemmin tuollaista yhtymismahdollisuutta tarjottiin, ei liitto yleisäänestyksellään päättänyt siihen liittyä. Ja sen myöhempi agitatsioonikin on ohjattu Punaista Taloudellista järjestöä vastaan. Nonpartisan-liikettä vastaavia liikkeitä olisi vanhan mantereen puolella, mutta eivät ne ole koskaan kansainvälisesti järjestyneet. Muuta-

mia vanhan mantereen talonpoikien ja vuokratilallisten vapausliikkeitä on puhjennut hyvin radikaalisella ohjelmalla, mutta ne eivät ole koskaan ymmärtäneet kansainvälisyyttä, vaan eläneet aikansa kansallisina liikkeinä, kunnes jotkut muut kansalliset puolueet ovat ne sulattaneet itseensä. Pääasiassa, ellei ota lukuun Workers Party'a, Amerikan kaikki työväenliikkeen tähänastiset ilmiöt ovat enemmän kansallista laatua. American Federation of Labor kammoaa kaikkia kansainvälisiä liikkeitä; riittävän vanhoillista kansainvälistä sen siihen liittyä ei ole ilmaantunut vanhan mantereen puolella.

Mikään työväenliike pelkkänä kansallisena liikkeenä ei voi luoda sellaista ohjelmaa, että se pitäisi liikkeen koossa ja tyydyttäisi siihen liittyneitä työläisiä. Huolimatta meluavista oppilauseista ja tulenkuumasta kotimaisesta agitatsioonista niiden toimintapohja on tyhjän päällä niin kauan kuin ne eivät ole kansainvälisesti muun maailman köyhälistöliikkeiden kanssa tekemisissä. Ne voivat julistaa luokkataistelua kaikkein jyrkimmässä muodossa, mutta toiminta rajottuu vain kotimaiseen hommailuun. Nonpartisanin taistelut Wall-kadun rahavaltiaita vastaan eivät ulkomailla herättäneet huomiota muuna kuin kansallisenä pikkurähäkänä ja I. W. W:n juhlalliset julistukset m. m. julistaa kauppasaarto työläisten toimesta valko-terrorimaita vastaan eivät tietenkään päätyneet mihinkään käytännölliseen taisteluun. Samallaisia kuin nonpartisan-liike voidaan osottaa paljonkin ja vieläpä paljon kapinallisempia, jopa aktiivisiakin liikkeitä, jotka kuitenkin ovat kuihtuneet ja hävinneet näyttämöltä, niiden todella proletaarisen osan kun sulattaa itseensä kansainvälinen työväenliike ja pikkuporvarillinen osa jää tavallisesti kansalliseksi maalaispuolueeksi tai muuksi sellaiseksi.

Työväenliike ei ole kansainvälistä vain sillä, että joku julistaa olevansa kansainvälinen liike. Kansainvälisyys on toimintaa, proletaarista toimintaa kielestä, maanrajoista ja tavoista huolimatta. Kansainvälisyydellä tarkotetaan, että ei ainoastaan olla myötätuntoisia toisen maan

taistelevia työläisiä kohtaan, vaan toimitaan heidän kanssaan samallaisten päämäärien ajamiseksi kaikkialla. Maailman tilanne muuttuu nopeasti ja kapitalismi kansainvälisesti järjestyneenä liikkeenä eli järjestelmänä tietenkin soisi, että työväenliike ei kansainvälistyisi. Kansainvälisen riiston hedelmänä tulee syntyä kansainvälinen työväenliike.

Sellainen on olemassa.

Kolmas Kansainvälinen on laajin ja suurin työläisten luokkatietoinen maailmanjärjestö. Siihen kuuluu jokaisesta maasta tehokkaimmat, luokkatietoiset ja taistelukypsät järjestöt. Sen ohjelma on luokkataisteluojelma. Punanen Taloudellinen Kansainvälinen toimii sen yhteydessä kooten jokaisen maan luokkatietoiset taloudelliset järjestöt yhteen.

Suotta Amerikan suomalainenkaan farmari pelkän kansallisen liikkeen avulla yrittänee huojennusta asemaansa. Suotta turvaa pelkkään kansalliseen unioon Amerikan suomalainen teollisuustyöläinen. Jo vuosia sitten on amerikalaiselle työläiselle ojennettu europalaisen työläisen karkea käsi, veljeskäsi, ja jos siihen ei ole tartuttu, osottaa se vain, ettei tässä maassa vielä ymmärretä kansainvälisyyttä. Mutta nopeasti kulkee kehitys eteenpäin. Nyt jo kymmenet tuhannet Amerikan työläiset ymmärtävät kansainvälisyyttä, ymmärtävät Kolmatta Kansainvälistä.

Vain sen maailmanjärjestön jäsenyydessä ollen voidaan sanoa, että joku liike on kansainvälistä. Kun kansalliset liikkeet kuolevat ja joutuvat kansainvälisesti järjestyneen amerikalaisen kapitalismin poljettavaksi, kansainvälinen liike, Kolmas Internationale, kokoaa työläisiä todellisen kansainvälisyyden lipun alle ja se tulee suorittamaan taistelun ei ainoastaan kansallisessa, vaan kansainvälisessä mittakaavassa.

V. A.

TUNTEMATTOMAT

Osa niistä, jotka kaksikymmentä vuotta sitten alkoivat Työmiehen liikkeen, on kuolema noutanut pois. Mutta osa elää. Ja ne näkevät, olkoon heidän katsomuksensa nyt mikä tahansa, sen päämäärän, jota palvelemaan Amerikan ensimmäinen työväenlehti, Työmies, perustettiin, lähempänä. Ihmiset kuolevat, mutta ihanteet jäävät.

Luja usko täytyi olla niillä, jotka työväenlehteä kaksikymmentä vuotta sitten ajattelivat käytännöllisenä, toteutuneena asiana.

Mutta ne ihmiset ovatkin sitä samaa sukujuurta, joka täällä hetkellä m. m. Venäjällä hallitsee, tekee työtä — niitä jotka nurisematta ohjaavat proletaarivaltiota tai tekevät kaikkein suurinta työtä, tuottavaa työtä. Sitä työtä voidaan tehdä virastoissa, viilapenkin ääressä, aurankurjessa tai taistelutantereella.

Taistelutantereella ovat ne, jotka enimmin uskaltavat, jotka ikäänkuin herkemmin tuntevat velvollisuutensa.

Tuhansia heitä on kaatunut, tuhansia tulee vielä kaatumaan. Ei somista heidän hautaansa omaisen käsi, ei kylvä kukkia ystävä. Pitkin aroja ja rotkoja voisi löytää heidän luurankojaan — tai valkopyöveleiden sorakuopista. Eivät he kysyneet palkkiota, kun lähtivät suurta työtään tekemään. He ymmärsivät, että velvollisuus kutsuu.

Koruttomasti, ilman juhlapuheita, he lähtivät matkaan, ja moni ei palannut lainkaan. Kukin yksilö heistä oli vain kuin pisara merestä, kappale taistelevaa luokkaa. Sen he käsittivät hyvin. He eivät arvioineet olemassaoloaan niin suureksi, etteikö sitä voi suuren päämäärän hyväksi uhrata.

Työväenluokan taistelut ovat kaikkialla samallaisia. Järjestöjen perustaminen, lehtien luominen, työ puolueessa on kaikki sitä samaa suurtyötä. Sen tuloksia ei odo-

teta tänään, vaan tuonempana. Siksi luodaankin luja peruste. Mutta kun joukko kokonaisuudessaan ottaa osaa, eivät yksilöt, paitsi harvoissa tapauksissa, esittäydy "pinnalla."

Työväenlehtien perustaminen ei tarjoa henkilökohtaisia mukavuuksia. Tuhannet asiamiehet, joiden nimeä ei kukaan enää muistaisi, ovat tehneet tehtävänsä, tuhannet kirjeenvaihtajat kertoneet työväenluokan huolista ja pyrkimyksistä. Päivän raskaan työn jälkeen on alkanut aatteellinen työ: lehtien levitys, niiden tukeminen, työväenliikkeen valistustyön tekeminen. Eikä ole kukaan odottanut nopeita tuloksia. Työtä on tehty tulevaisuutta varten.

Luokkana he säilyvät muiden mukana. Mussolinit, Clemenceaut, pershingit, rooseveltit, mannerheimit, hort-
hyt ja muut senkaltaiset kuplat unohdetaan, mutta nousvaa ja taistelevaa työväenluokkaa ei unohdeta.

Työväen taisteluiden eturintamassa kaatuneiden nimiä ei muisteta, mutta heidän työnsä on pysyvää; tulevat polvet kiittävät onnellisemmasta elämästään juuri heitä, nimettömiä vainajia, jotka uskollisesti taistelivat ja valmistivat voittoa.

He tekivät historiaa osaltaan.

Siinä heidän suuri osuutensa.

Työmiehen painamiseen vuosittain käytetään yli kuusi vaunulastia paperia ja mustetta 4,500 paunaa.

* * *

Työmiehen kustannuksella ilmestyviä joulukortteja painetaan ja myydään vuosittain 28,000 kpl.

* * *

Puikki kuluttaa vuosittain paperia kuusi ja puoli tonnia.

A. B. MÄKELÄ

A. B. MÄKELÄ 60 VUOTIAS

Heinäk. 12 p. 1923 täytti A. B. Mäkelä 60 vuotta. Hän on syntynyt heinäk. 12 p. 1863 Kustavissa (uloin saaristopitäjä, ennenkuin varsinainen saaristo alkaa).

Mäkelän kirjallinen työ ja hänen vaikutuksensa ennenkaikkeaa kirjallisena kasvattajana ja sanomalehtimiehenä on siksi huomattava, että kannattaa tutustua häneen henkilökohtaisestikin.

Mäkelän isä oli seppä, joka Jyväskylän seminaarin avuttua innostui menemään sinne, vaikka oli jo nainut mies. Koko suku isän ja äidin puolelta merimiehiä. Mäkelä yritti kuuden vuoden ikäisenä kahdenoistavuotiaan enonsa mukana karata merille, mutta ei huolitettu laivaan; eno kyllä pääsi. Myöhemminkin hautoi poika karkaamissuunnitelmia, meri kun veti puoleensa, mutta isä muutti kansakoulunopettajaksi Kuopioon, jossa poika paremmin saattoi taistella suolaisen veden kiusausta vastaan. Kuopion katupojat opettivat pieksämällä "oikeeta suomee", josta kai johtuu, että Mäkelää pidetään savolaisena. Ylioppilaaksi päästyään innostui "kuolleihin" klassillisiin kieliin, niiden kirjallisuuden takia, aikoen koulualalle. Toiset toverit kuitenkin lukivat lakitiedettä, ja heidän opintojaan seuratessaan kiintyi siihen, niin että muutti suunnitelmaa, voidakseen filosofian kandidaattitutkinnon suorittamaan päästä lakitieteen kandidaatiksi. Suoritti sen vuoksi laajemman kurssin pohjoismaiden historiassa kuin ensin oli aikonut. Hän oli jokseenkin valmis lähtemään fil. kandidaatintutkintoa suorittamaan, kun isä parhaassa iässään äkkiä kuoli, joten pojan täytyi ryhtyä perheenelättäjäksi. Perheessä oli neljä tyttöä, kaikki nuorempia, kaksi varsin pientä. Oli ensin väliaikaisena isältä jääneessä opettajatoimessa, kävi Sortavalassa suorittamassa asetuksenmukaiset opetusnäytteet ja tuli sitten vakinaiseksi.

Hän alkoi niinä aikoina jo kirjallisenkin työskentelyn. Toimitti sivutöikseen vanhaa "Tapiota" (ilmestyi kahdesti viikossa) ja julkaisi Minna Canthin kanssa "Vapaita Aatteita" niin kapinallisessa hengessä, että joutui alituisiin rettelöihin rutivanhoillisen kansakoulujen tarkastajan kanssa. Vaikka tarkastaja ei kuitenkaan voinut sanomalehtityössä häiritä — kouluhallitus esiintyi nim. "vapaa-mielisenä" — niin katsoi kuitenkin parhaaksi siirtyä kokonaan sanomalehtialalle, kun siihen tuli tilaisuus "Savon" toimitukseen päästyään. Muutti sittemmin Matti Kurikan "Viipurin Sanomiin" ja sen keikahdettua, kun ei oikein sopinut lehden omistajan Lylyn kanssa palkasta ja ohjelmasta, perusti pikimältään "Itä-Suomen sanomat" Lappeenrantaan, jossa ei kuitenkaan kauan viihtynyt. Kun päivälehteläiset perustivat pilalehden "Velikullan", siirtyi sen toimittajaksi ja samalla alakerturiksi "Päivälehteen", joka ilmestyi Helsingissä. Nyt kävi kuitenkin niin, ettei hän jyrkkien mielipiteittensä takia sopinutkaan päivälehteläis-leiriin, joten kyllästyneenä lähti kansakoulunopettajaksi Lappajärvelle — osaksi siitäkin syystä, kun halusi tutustua Pohjolaan ja pohjolaisiin. Menestyi siellä mainiosti, mutta kun Kurikka tuli "Työmieheen" ja lehti muuttui jokapäiväiseksi, sai Matti houkutelukseksi hänet toverikseen sinne. Että sittemmin liittyi vielä hänen Innotula-hommaansakin, siihen ei niin paljo vaikuttanut innostus itse siihen asiaan — jonka käytännöllisyyttä hän alun alkaen epäili — kuin Suomen sietämättömät sensuuriolot ja että oli joutunut erikoisen santarmivalvonnan alaiseksi. Käyttäen hyväkseen sukulaisuus- ja tuttavuusuhuiteitaan saaristolaivurien kanssa hän oli saanut järjestetyksi venäläisille pakolaisille koko turvallisen pakotien saariston kautta, samaten kuin venäläisen maanalaisen kirjallisuuden tuonnin laivalastittain. Hänen lankonsa kapt. Kock oli heidän uskottunsa ja sai Mäkelänkin tuohon vaaralliseen puuhaan innostettua. Santarmit kai jotain epäilivät.

Samanaikaisesti ennemmin hankitut lainopilliset tiedot tulivat hyvään tarpeeseen lukemattomissa painokanteissa, joilla hänet yritettiin läkähyttää ja myöhemmin kaikenlaisissa lakko- y.m. jutuissa.

Mäkelä kirjotteli pilalehtiin jo ylioppilasvuosinaan. Kuopiolainen humoristi A. J. Mela, tunnettu luonnontieteilijä, joka toimitti ensin "Pilkkakirvestä" ja sitten "Matti Meikälaista", piti aina lujilla kirjoituksista ja maksoi hyvin. Mäkelä asuikin hänen luonaan Helsingissä pitkät ajat. Seurustelusta oli se hyöty, että hataranlaisiksi jääneet koulutiedot eläin- ja kasviopissa suuresti varmenivat; Mela oli sitäpaitsi polveutumisopin (darwinismin) ensimmäisiä tienraivaajia Suomessa. Toiseksi Mäkelä oppi häneltä suomentamistaidon. Hän osasi tietysti maan molempia kieliä, mutta ei pystynyt kääntämään kielestä toiseen ajatuksia, vaan sanoja; säälimättömällä haukkumisella Mela sai hänet oikealle tolalle. Käännöstyö ei ole mitään helppoa työtä ja siksi tapaakin käännöksiä, joista on vaikea saada selkoa; Mäkelän ajatuksen mukaan olisikin viisainta opettaa Suomen kouluissa lapsille joku sivistyskieli kuin sellaiselle nurkkakielelle kääntää kirjallisuutta.

Amerikassa on Mäkelä ollut pariinkin otteeseen ja jonkun ajan lehdissämmekin, viimeksi sotavuosina Toverissa. Asuntonsa on ollut Sointulassa B. C. ja siellä hän on toiminut m.m. rauhantuomarina, majakanvartijana ja mahdollisesti kaikenlaisissa muissakin toimissa. Nykyisin elelee "vapaana kirjailijana", kirjoittaen m.m. Punnikkiin tyylikkääitä pakinoitaan.

Suomalainen työväki tuntee hänet humoristisista kirjoituksistaan sekä näytelmäsuomennoksistaan, jotka kielellisesti tekevän alkuperäisen vaikutuksen, mutta ennen kaikkea hänen satiireistaan ja kertomuksistaan.

Mäkelä ei kuulu puolue-elämämme usein synnyttämiin tekopyhiin lörpöttelijöihin ja palokirjailijoihin (joita ovat m.m. Lehtimäki, ja useat runoilijat, varsinkin Venäjällä olevat; K. Valli oikein tehdasmaisella tuotannolla aiheuttaa omaa henkistä kehitystään huonoon suuntaan). Mäkelän kirjailijaominaisuudet ovat kansanomaiset; hän ei viitsi pöyhkeillä, ei lihakoida tehtävästään tietämättömiä joukkoja, ja samalla hän kuitenkin on syvästi haavoittanut suomalaisen porvariston itserakkautta ja pöyhkeyttä tekemällä sen kirjallisilla keinoillaan naurunalaiseksi.

Työmiehen alakerrat aikoinaan olivat kirjallisesti ja asiallisesti parasta mitä tuotettiin työväenlehtiin ja kirjallisesti katsoen monin kerroin ylittivät porvarilehtien alakerrat. Työmiehen levikki niinä aikoina kasvoi ja osalta siihen vaikutti juuri hänen alakertansa.

Ennenkaikkea henkilökohtaisesti pidän Mäkelän kirjallista tuotantoa suuressa arvossa juuri siksi, kun hän versovaan kirjallisuuteen vaikutti rehdillä tuotannollaan. Hyvään tyyliin liittyi harrastus käyttää yhteiskunnallisia aiheita. "Tollukkalan torakkareformin" tapaiset kirjoitukset olivat oloissamme uutta ja vapauttavaa. Samanaikaisesti kuin kirjallinen herrastuotanto "eristeli" ja analyseerasi" papilaneitosten rakkaussuruja tai tuotti kilvan juhaniahomaista roskaa yhdessä "uudemmanaikaisen" syfiliskirjallisuuden kanssa, työväenkirjallisuus toi esille sorretun luokan ajatuksia ja toiveita, ja Mäkelällä oli parhaat kirjalliset keinot niiden esittämiseksi. Oman vaatimattoman kirjallisen työskentelynsä aikana allekirjottanut piti ikäänkuin helpotuksena, kun jo tunnettu toveri rohkeni ylittää tavanmukaisia senaikaisten, usein kirjallisesti kepsunlaisen sivistyksen omaavia puoluepamppujen "kirjallisia mielipiteitä", laskien tulemaan jotain sellaista, joka jo sanonnassa erosi — ja joka ei pyrkinyt olemaan vaan pelkkää pateettista ja tai naivia tuotantoa, vaan joka pyrki ottamaan elämää itsestään elämästä. Mäkelä on pyrkinyt varistamaan kirjallisuudestamme tuon pateettisen sananhelinän ja hassutukset ja tuomaan tiialle köyhälistön elämää ihan sellaisena, kuin arkipäivä sitä tarjoaa.

Toveri Mäkelän täyttäessä kuusikymmentä vuotta, uskon jokaisen kirjallisuuden ystävän tervehtivän häntä toivomuksella, että filosofisessa yksinäisyydessä elelevä mies edelleenkin rikastuttaisi kirjallisuuttamme tuotteillaan. Kuusikymmentä vuotta ei ole vielä ikä eikä mikään. Siinä iässä, arvelen, voi ikäänkuin laajasti ymmärtämyksellä tarkastella elämää ja valtaannousevan työväen ponnistuksia, sen kärsimyksiä, sen pateettisuudesta vapautta taistelua, sen uskoa uuteen yhteiskuntaan. Mäkelä on ymmärtänyt harvapuheisia, hieman karkeita, itseksensä

filosofeeraavia kertomustensa henkilöitä. Mäkelä on nähnyt työväenliikkeen hajaantuvan ja jälleen liittyvän yhteen. Nuo hänen kertomustensa "Esa Huttuset" ja monet muut, aikansa mietiskelyään, ovat mukana kansainvälisessä luokkataistelussa, ja ne, jotka eivät ole tulleet mukaan, ovat sortuneet tietoisesti tai tietämättään porvariston kelkkaan.

K. R.

SURUMUISTO

(Sov. säv. "Sä seiso vankkana suomalainen...")

*Vei nälkä raatajan korpisoihin
ja eestä rakkaiden taisteluun,
kun sorto lohdu-ton uurtajalle
ees suojaa suonut ei leipäpuun*

*Kun suotu leipää, ei oikeutta,
vaan työstä palkaksi nälkää vaan
ja kylmää katsetta, uhkausta;
ties' työmies taistelun parhaanaan.*

*Vaan ase vieraiden murhamiesten
kun taistelussa se voittoon sai,
niin kodit köyhien täytti kauhu,
sai kurjain Golgatan perjantai.*

*Sai surman raataja harmaapäinen
ja nuorukainen ja neitokin. —
Ken eessä luodin sai kuolemansa,
ken turtui tyrmiän kauhuihin.*

*Käy tuulen henkäys kylmä, jäinen
saloilla kauhun ja sorron maan,
kun äidit itkevät yksinänsä
ja orvot kuolevat kehdoissaan.*

*Niin tuskan täydet on kyynelvirrat,
mist' otti turvaajan surma pois,
siell' on nyt kylmennyt kodin liesi,
ei huoltajaa, joka leipää tois'.*

*Käy mieron tietä nyt pienokaiset,
on heillä nälkä ja kylmä lyö.
On polku täynnänsä tuiskulunta,
ja hankivuode kun joutuu yö-*

*Sa, Suomen raadeltu köyhä kansa
oi, minkä työstäsi palkan sait!
Vaikk' maasi rikkaaksi työllä nostit
kuin uhrilamma sai kuolla vait.*

*Ja turman luolissa, vankiloissa
sait viettää kauneimmat kesäyöt.
Sait siellä taistella taudin kanssa
ja tuta kauheat koston työt.*

*Sai työläisäidit he palkkioksi
nyt eläimellisen kohtelun
sii' että kansaa he kasvattivat
tääll' alla köyhyyden kirotun.*

*Voi tuskan tuntea sydämessä.
On täällä työläisten ristinpuu.
Vaan silloin eessä on aika toinen,
kun aukee suljettu haudan suu.*

*Se päivä saava on vielä kerran,
ett' onnen voittavat köyhätkin,
ett' ompi kummuilla kukkiamme.
ja tuskat häipyvät muistoihin.*

Toivo Pirstale.

TYÖMIES JA EUROPAN VALLANKUMOUS

Puhkesi maailmansota vuonna 1914. Ihmiskunnan sydänvaltimo aukaistiin ja annettiin juosta sen sydäntä verien hiekkaan ja se juoksi. Europan joet, järvet, kunnat ja laaksot olivat tulvillaan punaista sydänverta. Kansojen parhainta ainesta kaadettiin kuin heinää. Kaikki se mitä vuosisadoissa oli rakennettu, tuhottiin muutamassa vuodessa. Kauniit maaseutukylät hävitettiin. Sotaratsut tallasivat viljavainioita. Kaupungit lyötiin raunioiksi. Verimeri lainehti. Ilman täytti naisten, lasten ja vanhuksien sydäntä vihlova; tuskainen parku. Nälkää, vilua, ruttoa, kuolemaa.

Yhteiskuntaelämä joutui umpikujaan. Ja kun tällaiseen umpikujaan jouduttiin, uskottiin: sota päättyy maailman vallankumoukseen. Työväenluokka ottaa ohjokset omiin käsiinsä.

Mutta ei tapahtunut näin. Ei syttynyt maailman vallankumous. Ei tuntenut vielä maailman proletaaria oman luokkavoimansa suuruutta. Pirstaleina ja hajanaisena se oli silloin kun olisi ollut lyönnin aika. Keskenään riiteli ja saivarteli työväestö. Juudaksia oli meidän keskuudessa liian paljon. Juudokset pettivät asiamme ja tuolla pettämisellensä saivat hajaannuksen ja sekasotkun aikaan riveissämme, juuri silloin kun olisi ollut lyönnin aika. Toisen Internationalen johtajat olivat näitä juudaksia. Nämä möivät proletaarian asian muutamasta hopeapeningistä. Huusivathan nämä aikoinaan, huusivat vielä vuonna 1912, jolloinka jo vaistottiin maailman sodan tulevan: "Jos maailmansota syttyy, niin maailman proletaarian täytyy vastata siihen samalla tulella. Meillä ei ole mitään isänmaata, jota meidän tarvisisi puolustaa;

meidän isänmaamme on koko maailma.” Mutta kun sota syttyi, silloin muuttui myöskin ääni kellossa, nämä herrat alkoivat huutaa: “Meidän isänmaamme on vaarassa, se on “puolustus-sodassa”; meidän on annettava kaikemme “isänmaamme puolesta”. Heistä tuli yltyöisänmaallisia. Näin pettivat toisen internationalen sankarit työväenluokan vallankumousasian, pienemmästä suurempaan saakka.

Ketä olivat ne, jotka sodan aikana alkoivat luihuilla meidän järjestössämme? Ketä olivat ne, jotka eivät sodan aikana yrittäneetkään sanoa edes sitä mitä olisi voinut sanoa, mutta sensijaan möivät työväenluokan asian salapoliiisi Hamiltonin ja fitchburgilaisten liikemiesten kautta? Kuka oli se, joka istui ja puhui liikemiesten yhdistyksen juhlakekkereissä kauniisti siitä, kuinka suomalaiset tulevat uhraamaan maan avustamiseksi sen sotieissa kaikkensa, kuinka meidän lehtemme kehottaa ja velvoittaa ostamaan lukijansa sotilainoja? Kuka oli se, joka kutsui kaikki lehtiliikkeessä työskentelevät työläiset lehden toimitukseen ja piti siellä tunteikkaan puheen? “Meidän velvollisuutemme on jokaisen ostaa ainakin yksi ja asiaa ymmärtäväiset ostavat useampiakin sotabondeja, ja tämän sisältöisen puheen jälkeen velvoitettiin työläiset ostamaan sanottuja bondeja. *Raivaajassa sitä kaikkea yllälueteltua puuhailtiin.* Raivaaja on ollut ja on yhä edelleenkin toisen internationalen kannalla.

Mutta mitäs teki Työmies? Maailman sodan kireämpänäkin aikana se pysyi uskollisena työväenluokan vallankumousasialle. Se ei pettänyt sitä. Ei horjhdellut Työmies kovimpienkaan puuskien aikana, pelkäämättä se puhui. *Sankarillinen* oli Työmies silloinkin, kuten se on nytkin. Sanon *sankarillinen* ja sen tahdon sanoa oikein alleviivaten. Sillä todellakin sankarillinen oli Työmies-lehti, joka sodankin aikana, ihmiskunnan historian kireimpänä ajanjaksona, on hirveistä koettelemuksista huolimatta urheasti pitänyt pystyssä köyhälistön lippua.

Kaunis on tässäkin suhteessa taipaleesi — **TYÖMIES.**

Kaunis on sinun koko 20-vuotias taipaleesi, ei ole tummat täplät sitä tahrimassa. *Eläköön Työmies!*

Venäjällä tapahtui työväenluokan vallankumous. Venäjän työväestö nousi valtaan. Suuret joukot kautta maailman tervehtivät riemulla köyhälistöhallitusta.

Oli tapahtunut jotakin suurta — odottamatonta. Kaikki olimme kuin puulla päähän lyötynä. Hämmästyksen ilme oli jokaisen kasvoilla, mutta raivaajalaisten eritoten. Oltiin jännittyneitä. Ei puhuttu paljon. Odotettiin. Jännitys laukeaa vihdoinkin viimein. Ja kun se vihdoinkin tapahtunut oli, sitten alkoi vuolaana vyörynä ennustuksen väkevä virta . . .

Liian aikaisen tekivät, sanovat raivaajalaiset. Se oli hullutusta, sillä eihän maailma ole vielä kypsä köyhälistön vallankumoukselle, toteilivat nämä profeetalliset johtajat. Laskivat numeroilla — vallankumouksen tuloa ja viisaasta käyvät profeetat tahtoivat nyt osottaa: "Vouhkien vallankumouksellinen houhotus on nyt tällä hetkellä saavuttanut sille itselleen välttämättömän korkeuden ja että se alkaa nyt juuri tästä hetkestä alkaen laskeua. Bolshevikien kumous oli aallon harja, sen valkea lakka, joka oman hataruutensa takia, kuten aalto ainakin, pian särkyy pisaroiksi, pudoten tämän kiinteän paljouden helmaan. Hetkisen vielä velloo vesi, sitten vähitellen tyyntyy, asettuu aalloilleen ja kaikki on taasen kuin oli ennenkin . . .

Mutta profeteeraus ei ole pitänyt, eikä pidä kutiansa. Vallankumous eli ja elää. Se on elänyt lähes kuusi vuotta. Tämän kuusi vuotta on Raivaaja ja Industrialisti laskeneet saastaa sen silmille. Bernin mielikuviutisromaanit ehdottomasti kalpenevat niiden nerontuotteiden rinnalla, joita Raivaajan ja Industrialistin iivarit ovat laskeneet köyhälistön Venäjältä. He ovat tahtoneet merkitä Venäjän vallankumouksen johtohenkilöt ryöväreiksi ja paatuneiksi roistoiksi. Tällä tavalla ovat huutaneet lehdet, jotka mukamas tekeytyvät työväestön asianajajiksi — porvareiden kanssa kilpaa.

Olemme eläneet viimeiset puolikymmentä vuotta suurta aikaa. Venäjän vallankumous on ollut maailman

historian valtavin tapahtuma. Se on viitoittanut tien jota köyhälistön tulee kulkea. Maailmassa on ollut suuret joukot työläisiä, jotka ovat kulkeneet sen mukana. *Työmies on ollut tämän tapahtumasarjan suurin, parhain opettaja ja selittäjä Amerikan suomalaisten keskuudessa.* Työmies on tajunnut täysin selvästi aikamme tapahtumasarjojen suuruuden. Työmies seurasi maailmansodan aikana Europan tapahtumia suurimmalla mielenkiinnolla kuin yksikään tämän mantereen toisista suomalaisista lehdistä. Työmies oli se, joka selosti suurimmalla tarkkuudella Venäjän vallankumoustaapahtumat. Työmies selosti perusteellisesti Kolmannen Kansainvälisen synnyn, sen periaatteet ja menettelytavat, on selostanut aina juurten jaksan sen kongressien päätökset. Työmies on aina ymmärtänyt, että nyt ei voi olla kysymystäkään luokkataistelun herpoutumisesta, että se ei enään koskaan voi kehittyä niin vaarattomaksi, miksi sosialidemokratit ovat sen muokanneet. Aikamme tapahtumasarjojen syvä ymmärtäminen, vallankumouksellinen tietoisuus on juurtunut syvälle Työmies-lehteen ja se pysyy siinä siksi kunnes köyhälistön vapautumiselle välttämätön työ on suoritettu.

Tuntematon luokkatoveri, Työmies täyttäessään kaksikymmenvuotisen taipaleensa, lähettää sinun matalaan maajaasi parhaimman proletaarisen tervehdyksen, tarjoaa sinulle luokkahengen aiheuttamaa lämpöistä käden puristusta, pyytää päästä sinun toveriksesi, ystäväksesi. Ota tuo tarjous vastaan, sillä se on se ystävä, joka ei sinua koskaan petä. Se on vihkiytynyt sinua puolustamaan, se on vihkiytynyt ajamaan sinun asiaasi.

Lauri Prusila.

PORVARILEHTI

Omistavalla luokalla on käytössään sanomattoman monia keinoja, joiden avulla se pitää työväenluokkaa orjuudessa. Tuotantovälineiden omistajana pakottaa kapitalistiluokka miljoonat ja taas miljoonat työtätekevät lakkaamattomaan raadantaan rikkauksien kartuttamiseksi kouralliselle ahnaalle joutilasjoukolle. Nälkä, mitä ankarin puute, epätietoisuus, kolkko roikkuminen päivästä toiseen — siinä miljoonain arpa. Yltäkylläisyys, loisto, mitä valituimmat nautinnot — siinä yläluokan "oikeus".

Nälkä ajaa ruoskallaan kansanjoukot yhä syvemmälle orjuuden ikeen alle. Ja jos taakka on jo niin raskas, jos kurjuus tulvii jo yli äyräiden, niin että proletaarit nousevat vihan vimmoin sortajiaan vastaan — silloin komentaa yläluokka esiin suojakaartinsa, silloin pannaan asearsenaalit käyntiin! Sen asearsenaalit ovatkin rikkaasti lajitellut: konekiväärejä, miinanheitäjiä, pistimiä ja hirsipuita, kuritushuoneita ja vankiloita, ohranaita ja tuomareja, poliiseja ja lahtareja. Kaikkien näiden tehtävänä on raa'asti tukahuttaa jokainen yritys ikeen poisraivistamiseksi.

Mutta yksistään näillä verisillä, raailla mahtikeinoilla ei riistäjät onnistuisi pysyttämään ylivaltaansa. In orjuutettava työläisen *sielu* ja *mieli*, niin että köyhä saatana pitäisi tätä nurinkurista kirottua yhteiskunta-"järjestystä" ikuisesti kestäväenä, "jumalan määräämänä" laitoksena. Ja niin on omistavalla luokalla esineellisen kuristuskoneistonsa rinnalla toiminnassa toinen mahtikoneisto orjain tylsistyttämiseksi henkisesti, mikä koneisto on sitä tehokkaampi mitä muodollisesti vähemmän raaka. Koulu ja kirkko, opettajat ja papit, kirjat ja sanomalehdet, kaikki ne ovat kansanjoukkojen tylsistyttämisen palveluksessa. Kaikista näistä porvarillisten aseista suorittaa sen *sano-*

malehdistö tärkeintä osaa. Sanomalehdistö on yläluokan käsissä tällä haavaa voimakkain miljoonain työtätekevän orjuutuskeino. Päivästä toiseen, aamuin ja olloin, herkeämättömästi ja sitkeästi, tuskin huomattavasti mutta sitä itsepintaisemmin valaa se myrkkyyään proletaareihin, miehiin ja naisiin.

Porvarillisen yhteiskunnan niinkutsuttu "yleinen mielipide" on teollisuusparoonien ja rahavaltiaiden palkkaama lutka. Suurporvaristo älyää sanomalehdistön suuren merkityksen, ja sen takia ovat kaikkien porvarillisten lehtien takana suuremmat tai pienemmät kapitalistit, kassakirjutut mutta eivät aatteet. Ja tällä lehdistöllä, minikä palveluksessa etupäässä käytetään kunniallisuuden tieltä poikennutta, tolaltaan lokahtanutta yläluokan heit-tiöainesta, on vain yksi tarkoitus: työtätekevän kansan pysyttäminen orjuudessaan.

Samaa jaloa tarkotusta palvelevat myös keltaiset n.k. työväenlehdet salakavalasti uskotellessaan työläisille katsovansa heidän parastaan, mutta tosiasiasa pyrkimällä vain salaamaan luokkain väliset ristiriidat, estämään niiden puhkeamisen ilmi, pitämään johdettaviaan edelleenkin orjuudessa — toisin sanoen.

Ja surullisinta kaikkesta: tuhannet ja taas tuhannet näiden lehtien lukijoista ja tilaajista ovat proletaareja. Proletaarit itse siis lujentavat verivihollisensa mahtia tuhansin kerroin. Tolkuttomuudessa tietenkin, tylsyydessä taikka ajattelemattomuudessa.

Jokainen työläinen, joka oman proletaarilehtensä asemasta tilaa muita, tekee henkisen itsemurhan, rikkoo veljiään vastaan, kavaltaa luokkansa. Omistavan luokan käsissä on lehdistö orjuutuksen väline, proletariaatin käsissä vapautukseen kohottava vipusin.

Pois siis työväenasunnoista, työmailta ja tehtaista porvarilliset lehdet,

Ja tilalle *proletaarilehti*,

joka kouluttaa proletaarin siihen historialliseen tehtävään, joka sillä ja sen luokalla on täytettävänä;

joka auttaa häntä täysin kehittämään henkiset voi-

mansa ja mobiliseeraa hänet taisteluun kapitalistista yhteiskuntaa ja sen ihmissyöjälehdistöä vastaan;

joka osottaa hänelle taistelutien, millä työväenluokka voi murtaa vallitsevan luokan ankaran vastarinnan, jolla ei tehdä mitään konikauppoja kapitalistien kanssa, vaan jolla käydään jääväämätöntä luokkataistelua;

joka tukee proletaaria kaikissa sen taisteluissa, ei milloinkaan hyökkää hänen selkäänsä, kuten luopiolehdet, vaan auttaa häntä tunnustelemaan vapaustaistelun edellytyksiä ja toimimaan sen mukaan.

Vain sellaisella lehdellä olkoon paikkansa työläiskokkeissa, työmailla ja tehtaissa. Vain proletaarilehti täyttää nämä vaatimukset.

Työmiehen levitysosasto lähetti vuoden 1923 alkupuoliskolla noin 35,000 kiertokirjettä, persoonallista kirjettä, reklaamikirjasta ja yleensä liikettäkoskevaa ilmaista kirjallisuutta.

* * *

Työmiehelle keskivaltioissa on 350 asiamiestä ja 150 paikkakuntakirjeenvaihtajaa.

* * *

Kutakin Työmiehen Joulua leviää vuosittain 15,000 kpl.

SPARTAKUKSEN PUHE GLADIATOREILLE

Spartakus, orjakapinan johtaja vanhan ajan Roomassa, piti vuonan 73 e. Kr. ennen kapinan alkua seuraavan puheen Rooman ulkopuolelle kokoontuneille gladiatoreille:

“Te kutsutte minua päälliköksenne, se on oikein. Te teette oikein kutsuessanne päälliköksi minua, joka kaksi vuotta perätysten olen arenalla taistellut kaikenlaisten villieläinten ja miesten kanssa, jotka suuri Rooman valtakunta vain voi saada hankituksi, enkä minä ole vielä kertaakaan heittänyt aseitani maahan. Jos teidän joukossanne on joku, joka voi sanoa, että minä olen kerrankaan julkisessa taistelussa tahi ottelussa mies miestä vastaan menetellyt toisin, kuin minä olen tässä teille puhunut, astukoon hän heti esiin ja sanokoon sen. Ja jos teidän joukossanne on kolmea miestä, jotka uskaltavat kohdata minua verisellä hietikolla, astukoot he esiin. Ja kuitenkin en minä aina ole ollut tällainen — pestattu teurastaja, villi päällikkö itseään vielä villimpiä miehiä johtamassa. Minun esi-isäni tulivat vanhasta Spartasta ja asettuivat asumaan Syrasellan viiniköynnöspeitteisille kallioidelle ja sitruunalehtoihin. Minun lapsuus- ja nuoruusvuoteni kuluivat hiljaisesti, kuni puron juoksu, jonka partailla minä ajoin kokoon lampaani, joita minä paimensin kallioiden suojassa, oli minulla siellä ystävä, naapurimme poika viettämässä vapaahetkiään kanssani. Me ajoimme lampaamme samoihin raja-aituuksiin sekä nautimme yhdessä yksinkertaiset ateriamme.

Eräänä iltana ajatettuamme lampaat aitaukseen ja loikoillessamme myrttipuun alla, joka varjosti majaamme, juttelin isäkultani, jo vanha mies, Maratonista ja Leuktrasta sekä siitä kuinka entisaikaan kourallinen sparttalaisia oli muutamassa vuorisolassa pitänyt puoliansa kokonaista ar-

meijaa vastaan. Minä en tietänyt vielä silloin mitä sota oli, mutta kasvojani poltti. Minä en ymmärtänyt miksi, ja minä syleilin kunnianarvoisaa isävänhustani. Äitini pyyhkäsi kiharat otsaltani, suuteli ja hyväili jyskyttäviä ohimoitani ja pyysi minun käymään levolle sekä olemaan ajattelematta sen enempää noita historioita ja raakoja sotia.

Samana yönä nousivat roomalaiset maihin meidän rannoillamme.

Minä näin ne rinnat, jotka olivat imettäneet minut, sotahevosten kengitettyjen kavioiden ruhjomina ja isäni verta vuotavan ruumiin roikkumassa palavain hirsien lomassa, jotka olivat enää jällellä kodistamme!

. . . Tänään arenalla tapoin minä muutaman miehen, ja kun minä olin riisunut häneltä kypärin, näin minä että se olikin lapsuustoverini! Hän tunsu samaten jälleen minut, hymyi hiukan ja heitti henkensä — sama suloinen hymyily huulillaan, jonka minä aina ilmielävästi niin hyvin muistan lapsuusajoiltamme, kun me kiipeilimme ylös kallioita pitkin poimiaksemme ensimmäiset kypsät hedelmät, jotka me juoksujalkaa töytyytimme kotia, lapsellisesti riemuitten ja ilakoiden! Minä sanoin roomalaiselle preetorille, että surmaamani henkilö oli lapsuudenystäväni, jaloluontoinen, urhea ja kelpo mies.

Minä pyysin saada kantaa ystäväni kuolleen ruumiin pois, polttaakseni sen hautuumaalla ja osoittaakseni hänen tomullensa viimeisen palveluksen. Ah, voi! Polvistuneena hänen jalkoihinsa arenalle ja vertatihkuvana pyysin minä tätä vähäistä suosionosotusta sillä aikaa kun Rooman kokoontuneet naikkokset, ylhäiset rouvat ja pyhät neitsyet, joita kutsutaan Vestan papittariksi ja rahvas kirkuu ja ulvoi raivosta ja nähtävästi heillä oli nyt aivan erikoinen huvi ja nautinto saada nähdä Rooman peljätyimmän gladiatorin (miekkailijan) seisovan ihmisruumiin ääressä! Mutta preetori käänsi minulle selkensä, ikäänkuin jollekin rutonsaastuttamalle, ja sanoi vain ivallisesti: "Anna raadon siinä mädätä! Jalosukuisia miehiä ei ole ketään muita, paitsi roomalaiset yksin!"

Ja niin ollen siis olette te, toverit, gladiatorit, ja minä

koiria! Oi Rooma! Rooma! Sinä olet ollut kauhea imetäjä ja kasvattaja minulle. Niin, sinähän olet antanut tälle perin hiljaiselle ja siivolle palkkarenpololiselle, joka ei ollut siihen asti ennen kuullut mitään räikeämpää ääntä, kuin paimenhuilun sävelet, sinähän olet antanut hänelle rautaiset lihakset ja piikkivisen sydämen, sinähän olet opettanut hänet työntämään miekkansa palmikoidun panssarirautapaidan läpi ja lämmittämään sitä vastustajansa sisälmyksissä — opettanut hänet tuijottamaan Numidian peloittaviin leijoniin silmästä silmään yhtä huolettomasti kuin nuorukainen katsoo hymyysuiseen impeensä! Mutta tämän kaiken hän on sinulle jälleen korvaava, kunnes keltainen Tiibervirta punottaa kuten kuohuva viini ja sydänveresi on maksoittuneena ja kivettyneenä iskostunut syvimpiin liejukerrostumiin!

Te seisotte nyt siinä, taistelijoita kun te kerta olette! Käsivarsienne jänteet ovat sitkeät kuin teräs. Mutta huomenna aikoo yksi ja toinen roomalainen hieno, hyvätuoksuista hajuvesistä löyhkäävä keikari pikkusormellaan tunnustella ja kopeloida teidän voimakkaita lihaksianne ja ryvettää hopeiset sestertsikolikonsa teidän verellänne. Hys! Ettekö kuule, miten leijona alhaalla häkissään karjahtelee? Kolmeen päivään se ei ole maistanut lihaa, vaan huomenna aikoo se sammuttaa nälkensä teillä — ja herkullinen ateria sille pitäisi teistä tulla.

Jos te pidätte itsenne elukkain veroisina, niin seiskaa siinä kuten syötetyt härät, odottamassa lahtarin puukkoa! Mutta jos te pidätte itseänne miehinä, niin seuratkaa minua! Iskekää vartijanne kuoliaiksi, asettukaa vuoronsoliin ja jatkakaa siellä veristä työtänne, kuten esi-isänne Termobyllaissa. Onko Sparta kuollut? Onko muinaisen Kreikan henki jäähtynyt teidän suonissanne, kun te kerta nyt ryömitte ja matelette kuin piiskatut koirat?

Toverit! Sotilaat! Jos kerta on teurastettava, teuractaakamme silloin sortajiamme! Ja jos meidän kerta on kuoltava, laittakaamme silloin niin, että se tapahtuu kirkkaan taivaan alla, kimmeltävien vetten partaalla, avoimessa julkisessa ja kunniallisessa taistelussa.”

Kaksikymmen-vuotiaalle

*Miel'alan tulkkina raatajarahvaan
ollut sä oot elonaikasi vaikeen;
tukena turvattomain, osa joiden
ollut on vain elämän kuorma haikee.*

*Sua vasten kilpistyi moni syytös
ilkeämielisten viha, uhka ja voima
sana painettu sä, yhä tulkiten tunnettu rahvaan,
piestyn ja lyhistyneen oot orjan sä voima,
jolt' oikeuden, elon riemun ja nautinnon hurman
hyvän kaiken muun ylimielinen riistäjä kahmass;
onnen ja rikkaudet, joi' ahkerat kädet tuotti,
väkivalloin, viekkauksin kaikk' ahmuri ahmas.*

*Sen syömmehen valoa loit, loit toivoa uutta
min' edessä ain' nälkäkuolema meuraten uhos;
min' osa on: taipua vain ja anteeksi antaa,
vaik' iki toivehet sen aik' ankea tuhos.*

*Ain' yhä eellehen sä valotähtenä kauniina välkä,
mieliä innostaos ajan uuden puhdistustyössä,
syttyä, kutsu! Kutsuos kuulevat kalvaat,
jotka nyt nääntyvät itkien, voihkien yössä.*

Mikael Rutanen.

Tervehdys Työläis-Venäjälle

Sävel: Työväen Marssi.

*Oi, terve sankarisiskokset,
oi, terve veikot Venään.
Te katkaisitte kahlehet
ja iestä teill' ei enään.
Te nousitte kuin jättiläät,
nous ikeen alta pystypäät,
ja alkoi vapauden häät.*

*Mut kallis veri vuotanut
on vapautenne tähden,
mies mieheltä on kaatunut
muun orjamaailman nähden,
mut, ah, ken riensi auttamaan,
kun verta vuosi haavoistaan
suur pohjakerta Venäänmaan?*

*Ja sentään, sentään voittohon
vei taistotienne ylhä
ies murskattuna maassa on
ja vainovalta jylhä,
ja kautta kaiken maailman, oi,
jo virsi vapaudelle soi,
min Idän uljas joukko loi.*

Henkipatto.

Kuule Ihminen!!

Sinäkin olet kehityksenalainen, jos vain et lyö laimin niitä mahdollisuuksia, joita hyvin valikoitu kirjallisuus tarjoaa sinulle. Käytä siis vähäiset joutohetkesi, mitä työsi lomassa sinulla on, sellaisen kirjallisuuden lukemiseen, josta on hyötyä itsellesi. Seuraavassa on muutamia parhaita kaunokirjallisia teoksia, joita suosittelemme:

Harhapoluilla, kirj. R. W. Kauffman, sid.....	\$1.50
Kalavartion Seikkailut, Jack London, sid.....	\$1.00
Klondyken Kuningas, Jack London, sid.	\$1.00
Lumikenttien tytär, Jack London, sid.	\$1.10
Martin Eden, Jack London, sid.....	\$1.50
Neljännän Ulottuvaisuuden Mies, H. R. Hall....	.50
Palvelusnaisen Poika, Aug. Strindberg, sid.....	\$1.50
Pamela Vainottuna, Richardson, kirjastokans.	\$1.50
Pamela Naimisissa, Richardson, kirjastokans.	\$1.50
Punainen Rutto, Jack London, nid.	.60
Tyhjien Paikkojen Matkustajat, sid.	\$1.00
Sama paperikansissa	.75
Taistelija, Konrad Lehmimäki (uutuus).....	.90

Pyytäkää kirjaluetteloamme, joka lähetetään vapaasti. Ellette saa näitä kirjoja asiamiehiltämme, niin tilatkaa suoraan kirjakaupastamme, osotteella:

TYÖMIEHEN KIRJAKAUPPA,

Box 553,
Superior, Wis.

Koti- ja lainakirjastoille

suosittelemme seuraavia tieto- ja oppikirjoja. Kirjastoille samoin kuin asiamiehille myönnetään 20% alennus kirjaluetelohinnoista.

Krislinuskon Alkuperä, sid.	\$2.00
Kommunistinen Manifesti, sid.	.75
Lyhyt Taloustieteen Oppikirja, Bogdanoff, sid.	\$1.50
Kehitysohin Aakkoset	\$1.00
Nalsaretin Kirvesmies, sid.	\$1.50
Sosiaalidemokratian Vuosisata, 2 osaa.....	\$4.00
Tiede ja Elämä, kaikki 4 osaa sid. eri kirjoiksi, kirjasto kansissa	\$10.25
Venäjän Vallankumous, nid.	.50
Yleinen Historia, Lindeqvist, korukansissa.....	\$10.00
Sama vaalekansissa	\$8.00
Yhdysvaltain Valtiolliset Puolueet.....	\$1.25
Yhdysvaltain Sosialismin Historia.....	\$1.50
Englanninkielen oppikirja ja kielloppi, Oksanen	\$1.75
Kodin Lääkärikirja, 864 siv., 337 tekstikuvaa ja 10 värillistä litetaulua.....	\$5.00
Lasten Kirja	\$1.00
Suom.-Engl. Sanakirja, toim. S. Alanne.....	\$7.50
Uusi Lääkeliede, Kuhne.....	\$1.75

Pyytäkää täydellistä kirjalueteloamme, joka lähetetään vapaasti pyydettyinä.

Lähetäkää tilaukset osoitteella:

TYÖMIEHEN KIRJAKAUPPA,

Box 553,

Superior, Wis.

Suomalais-Englantilainen

SANAKIRJA

Toim. SEVERI ALANNE.

*Käsittää 957 sivua ja noin 75
tuhatta hakusanaa. Laajin ja
täydellisin sanakirja, mitä on
koskaan valmistettu.*

VÄLTTÄMÄTÖN KIRJA JOKAISELLE, JOKA
HALUAA EDES OMIKSI TARPEIKSEEN
OPETELLA ENGLANNINKIELTÄ JA
KUKAPA EI SITÄ TARVITSEISI?

*Saatavana lukuisilta asiamiehiltä
tämme, tai suoraan osotteella:*

Työmiehen Kirjakauppa

Superior, Wis.